บทที่ 5
การเลี้ยงและการจัดการไก่ไข่

ไก่ไข่ที่เลี้ยงในปัจจุบันได้รับการพัฒนาสายพันธุ์ให้มีผลผลิตไข่สะสมไม่ต่ำกว่า 150 ฟอง/ตัว ซึ่งมากกว่าในอดีตมากและเริ่มให้ผลผลิตไข่เร็วขึ้น ดังนั้นผู้เลี้ยงจึงต้องมีการปรับปรุงวิธีการเลี้ยง การจัดการและด้านโภชนนการเพื่อให้ไก่ไข่นั้นสามารถให้ผลผลิตสูงที่สุดตามศักยภาพของสายพันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงมา การเลี้ยงและการจัดการไก่ไข่แบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ ได้แก่ การเลี้ยงและการจัดการไก่ในระยะเจริญเติบโต (Growing period) และการเลี้ยงและการจัดการไก่ในระยะให้ไข่ (Laying period)

1. การเลี้ยงไก่ไข่ในระยะเจริญเติบโต (Growing or Replacement pullet)

ไก่ไข่ระยะกำลังเจริญเติบโตมักจะเรียกรวม ๆ ว่า ไก่ไข่รุ่นทดแทน (Replacement pullet หรืออาจจะใช้คำว่าไก่ไข่รุ่น (Pullet) อย่างเดียวก็ได้ ซึ่งจะรวมถึงการเลี้ยงและการจัดการในระยะกก (Brooding) ระยะไก่รุ่น (Growing) และระยะไก่รุ่นก่อนไข่ (Pre-laying) การเลี้ยงไก่ไข่รุ่นมีทั้งที่เป็นการเลี้ยงแบบปล่อยพื้นและการเลี้ยงบนกรง การเลี้ยงและการจัดการไก่ไข่รุ่นแบบปล่อยพื้นจะมีวิธีการจัดการคล้ายกับการเลี้ยงไก่กระทงและไก่พ่อแม่พันธุ์ ในบทนี้จะเน้นการเลี้ยงและการจัดการไก่ไข่บนกรงเป็นหลัก

การเลี้ยงไก่ระยะไก่เล็กและไก่รุ่น

การเลี้ยงไก่ไข่รุ่นบนกรงจะมีวิธีการเลี้ยง 2 รูปแบบดังนี้

1. การกกลูกไก่และเลี้ยงไก่รุ่นบนกรงแต่อยู่คนละโรงเรือน

การเลี้ยงลูกไก่ระบบนี้จะมีการกกลูกไก่ในโรงเรือนที่มีกรงกกที่ติดตั้งระบบการให้ความร้อน (Heater) ขนาดตาข่าย อุปกรณ์ให้น้ำและอุปกรณ์ให้อาหารมีขนาดเหมาะสมสำหรับไก่เล็ก เมื่อไก่โตขึ้นก็จะย้ายไปยังอีกโรงเรือนหนึ่งที่มีขนาดกรง ขนาดตาข่าย อุปกรณ์ให้น้ำและอุปกรณ์ให้อาหารมีขนาดใหญ่กว่าและไม่มีอุปกรณ์ให้ความอบอุ่น ระบบนี้มีข้อดีและข้อเสียดังนี้

ข้อดี

1. ใช้พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการเลี้ยงไก่ในระยะกกและไก่รุ่นบนกรงภายในโรงเรือนเดียวกัน โดยเฉพาะเมื่อเลี้ยงไก่บนกรงหลาย ๆ ชั้น
2. สามารถทำความสะอาดโรงเรือน กรง และอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้สะดวก
3. ต้นทุนในการกกลูกไก่จะต่ำกว่า เนื่องจากภายในโรงเรือนกกสามารถกกลูกไก่ได้มากกว่าเมื่อลูกไก่โตขึ้นก็สามารถย้ายไปยังโรงเรือนไก่รุ่นได้มากกว่า 1 โรงเรือน

ข้อเสีย

1. มีการเคลื่อนย้ายไก่บ่อยขึ้นทำให้เกิดความเครียดและเป็นการเพิ่มต้นทุนจากการเคลื่อนย้ายไก่จากโรงเรือนหนึ่งไปยังอีกโรงเรือนหนึ่งหรือจากฟาร์มหนึ่งไปยังอีกฟาร์มหนึ่ง
2. มีช่วงเวลาที่ไม่ได้ใช้โรงเรือนนานกว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรือนกกลูกไก่ถ้าหากจัดระบบหมุนวนวงรอบการเลี้ยงไม่ดี

2. การกกลูกไก่และเลี้ยงไก่รุ่นบนกรงภายในโรงเรือนเดียวกัน

ระบบนี้จะเลี้ยงไก่อยู่ในโรงเรือนเดียวกันตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งอายุประมาณ 18 สัปดาห์หรือจนกว่าจะย้ายไปยังโรงเรือนไก่ไข่ การเริ่มต้นเลี้ยงมักจะเริ่มต้นกกลูกไก่ในกรงชั้นที่ 1-2 ซึ่งจะติดตั้งอุปกรณ์ให้ความอบอุ่นเอาไว้ เมื่อไก่โตขึ้นหรือมีอายุประมาณ 4 สัปดาห์ก็จะย้ายไปยังกรงที่เหลือด้านบน จำนวนกรงทั้งหมดและขนาดของกรงจะต้องเพียงพอกับความต้องการของลูกไก่เมื่อโตขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งจำนวนไก่ที่เลี้ยงในระยะกกจะต้องคำนวณให้พอดีกับจำนวนไก่ที่สามารถเลี้ยงได้ในโรงเรือนนี้เมื่อไก่โตขึ้น ระบบนี้มีข้อดีและข้อเสียสรุปได้ดังนี้

ข้อดี

1. ไม่ต้องเคลื่อนย้ายไก่ไปยังโรงเรือนอื่นจึงไม่ทำให้เกิดความเครียดมากนัก
2. มีระยะพักเล้า (Down time) สั้นกว่าระบบอื่น
3. ใช้แรงงานในการเลี้ยงและการจัดการน้อยกว่า เนื่องจากการทำวัคซีนและการตัดปากสามารถทำได้ในขณะที่ทำการย้ายกรงในช่วงอายุ 4 สัปดาห์

ข้อเสีย

1. ค่าก่อสร้างโรงเรือนสูงกว่า เนื่องจากจะต้องมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับการกกการเลี้ยงไก่เล็กและการเลี้ยงไก่รุ่นภายในโรงเรือนเดียวกัน
2. ประสิทธิภาพการใช้พลังงานในการกกจะต่ำกว่า เนื่องจากในระยะกกมักจะเลี้ยงไก่หนาแน่นต่ำกว่าการกกในโรงเรือนที่ออกแบบมาเพื่อการกกลูกไก่โดยเฉพาะ
3. การใช้งานเครื่องกกจะไม่คุ่มค่า เนื่องจากเครื่องกกจะใช้ในช่วงที่ไก่ยังเล็กอยู่เท่านั้น ซึ่งปกติจะใช้เพียง 3-4 สัปดาห์แรกเท่านั้น หลังจากที่ไก่โตขึ้นก็จะไม่ได้ใช้อีกเลยจึงทำให้เสียโอกาสในการใช้งาน

ลักษณะของกรงเลี้ยงไก่เล็ก-ไก่รุ่น

ขนาดกรง

ขนาดและลักษณะของกรงในปัจจุบันได้มีการพัฒนาให้เหมาะสมสำหรับไก่อยู่อย่างสบายและสะดวกในการจัดการ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันตามบริษัทผู้ผลิต อย่างไรก็ตาม กรงจะต้องมีความสูงเพียงพอที่ไก่จะยืนโดยไม่รู้สึกสบายอึดอัด โดยทั่วไปความสูงของกรงไก่เล็ก-ไก่รุ่นจะมีความสูงประมาณ 14-16 นิ้ว (31-41 เซนติเมตร) ความกว้างและความลึกของกรงจะขึ้นกับความเหมาะสมซึ่งส่วนใหญ่จะมีความลึกประมาณ 50-55 เซนติเมตร เนื่องจากสามารถยื่นมือเข้าไปจับไก่ได้สะดวก

พื้นกรง

1. วัสดุ (Material) วัสดุทำพื้นกรงแบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1.1. พื้นตาข่ายหรือพื้นลวดเชื่อม (Welded wire fabric) มีขนาดช่องตาข่าย 0.5 x 2 นิ้ว (1.3 x 5.1 ซม.) หรือขนาด 1 x 1 นิ้ว (2.5 x 2.5 ซม.) ขนาดของลวดตาข่ายประมาณ 14-12 เกจ (Gauge) หรือมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเส้นลวดประมาณ 1.63-2.05 มิลลิเมตร ถ้าหากพื้นกรงมีช่องตาข่ายกว้างกว่า 1 นิ้ว ควรจะใช้กระดาษปูพื้นกรงในระยะ 2 สัปดาห์แรก เพื่อป้องกันมิให้เท้าลูกไก่ตกร่องตาข่าย

1.2. ตาข่ายพลาสติก (Plastic) พื้นตาขายพลาสติกอาจทำจากวัสดุที่เป็นพลาสติกล้วน ๆ หรือตาข่ายโลหะเคลือบด้วยพลาสติกเพื่อป้องกันการเกิดสนิมและการกัดกร่อนเนื่องจากมีมูลสะสมก็ได้

2. ความลาดเท (Slope of floor) กรงสำหรับกกลูกไก่ไม่จำเป็นต้องให้มีความลาดเท

3. ด้านหน้ากรง (Front of cage) ด้านหน้าของกรงมักจะเป็นที่วางอุปกรณ์ให้อาหาร ช่องด้านหน้ากรงจะถูกออกแบบให้สามารถปรับขนาดความกว้างของช่องตาข่ายได้เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกไก่ลอดออกมานอกกรงได้ในขณะยังเล็กอยู่และเมื่อไก่โตขึ้นก็ยังสามารถลอดคอออกมาจิกกินอาหารด้านหน้าของกรงได้ด้วย

4. ประตูกรง (Gates) ประตูปิดเปิดกรงจะต้องติดตั้งให้อยู่ด้านหน้าของกรง ขนาดประตูควรจะกว้างพอที่จะจับไก่เข้าออกได้อย่างสะดวก

5. อุปกรณ์ให้น้ำ (Waterers) อุปกรณ์ให้น้ำมักจะใช้แบบนิปเปิล (Nipple) และแบบถ้วย (Cup) เป็นหลัก อุปกรณ์ให้น้ำจะต้องสามารถปรับระดับความสูงต่ำได้เพื่อให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของไก่แต่ละช่วงอายุ

6. อุปกรณ์ให้อาหาร (Feeder) อุปกรณ์ให้อาหารมักจะใช้แบบรางวางไว้ด้านหน้ากรงและมักใช้ระบบขนส่งอาหารด้วยเกลียวสว่าน (Auger) หรือสายพานเหล็ก (Chain) หรือกระพ้อส่งอาหาร (Hopper) ในระยะไก่เล็กจะต้องใช้รางอาหารขนาดเล็กหรือถาดอาหารวางไว้ด้านในกรงด้วยเพื่อให้ลูกไก่กินอาหารได้สะดวก เมื่อไก่โตขึ้นจึงเปลี่ยนมาให้อาหารจากระบบรางที่วางไว้หน้ากรงเพียงอย่างเดียว

การจัดการลูกไก่ในกรง

ความต้องการพื้นที่การเลี้ยง อุปกรณ์ให้น้ำและอุปกรณ์ให้อาหาร

ความต้องการพื้นที่การเลี้ยง พื้นที่อุปกรณ์ให้น้ำและอาหารจะแตกต่างกันตามสายพันธุ์ของไก่ และขนาดลำตัว ความต้องการพื้นที่การเลี้ยง อุปกรณ์ให้น้ำและอาหารสำหรับไก่ไข่พันธ์เล็กฮอร์นและไก่ไข่สีน้ำตาล ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.1** และข้อแนะนำสำหรับไข่สายพันธุ์ ISABROWN แสดงใน**ตารางที่ 5.2** และ **5.3**

ตารางที่ 5.1 ความต้องการพื้นที่การเลี้ยง อุปกรณ์ให้น้ำและอุปกรณ์ให้อาหารสำหรับไก่ไข่ที่เลี้ยงบนกรง

	อายุ 0-5 สัปดาห์		**อายุ 6-18 สัปดาห์**	
	ตร.นิ้ว	ตร.ซม.	ตร.นิ้ว	ตร.ซม.
พท.การเลี้ยง/ตัว				
ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น	24	155	45	290
ไก่ไข่สีน้ำตาล	28	181	54	348
พท.การให้อาหาร/ตัว				
ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น	2.0	5.1	2.5	6.4
ไก่ไข่สีน้ำตาล	2.2	5.6	2.7	6.9
พท.การให้น้ำ/ตัว				
ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น	0.75	1.9	1.0	2.5
ไก่ไข่สีน้ำตาล	0.8	2.0	1.2	3.0
นิปเปิล (Nipple)		**จำนวนตัว/อุปกรณ์**		
ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น		15		10
ไก่ไข่สีน้ำตาล		12		8
ถ้วย (Cup)				
ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น		25		15
ไก่ไข่สีน้ำตาล		19		13

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 985

ตารางที่ 5.2 ความต้องการพื้นที่และจำนวนอุปกรณ์ให้น้ำและอาหารที่เหมาะสมสำหรับไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN อายุ 0-5 สัปดาห์

อายุ (สัปดาห์)	ปล่อยพื้น		บนกรง	
	0-3	3-5	0-3	3-5
ความหนาแน่น				
- ตัว/ตร.ม.	30	20	80	45
- ตร.ซม./ตัว	-	-	125	220
อุปกณ์ให้น้ำ				
- ตัว/กระปุกน้ำ	75	-	80 (1)	-
- ตัว/ถังน้ำอัตโนมัติ	75	75	-	-
- ตัว/นิปเปิล	10	10	10 (2)	10 (2)
อุปกรณ์ให้อาหาร				
- ตัว/ถาดอาหาร	50	-	(3)	-
- ความยาว ซม./ตัว	4	4	4	4
- ตัว/ถังอาหาร	35	35	-	-

หมายเหตุ

(1) = เสริมอุปกรณ์ให้น้ำ 1 กระปุกในช่วงสัปดาห์แรก

(2) = จะต้องมีนิปเปิลอย่างน้อย 2 อัน/กรง

(3) = ปูกระดาษบนพื้นกรงเพื่อโรยอาหารให้ไก่กินในช่วงสัปดาห์แรกและจะต้องเปลี่ยนกระดาษทุกวัน

ที่มา : ISABROWN General Management Guide Commercial (2009) หน้า 3

ตารางที่ 5.3 ความต้องการพื้นที่และจำนวนอุปกรณ์ให้น้ำและอาหารที่เหมาะสมสำหรับไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN อายุ 5-17 สัปดาห์

อายุ (สัปดาห์)	ปล่อยพื้น		บนกรง	
	5-10	10-17	5-10	10-17
ความหนาแน่น				
- ตัว/ตร.ม.	15	10	15	10
- ตัว/ตร.ม. (หน้าร้อน)	12	9	12	9
- ตร.ซม./ตัว	-	-	200	350
อุปกณ์ให้น้ำ				
- ตัว/ถังน้ำอัตโนมัติ	100	100	-	-
- ตัว/ถังน้ำอัตโนมัติ (หน้าร้อน)	75	75	-	-
- ตัว/นิปเปิล	9	8	10 (1)	10 (1)

อายุ (สัปดาห์)	ปล่อยพื้น		บนกรง	
	5-10	10-17	5-10	10-17
อุปกรณ์ให้อาหาร				
- ความยาว ซม./ตัว	5	7	4	6
- ตัว/ถังอาหาร	25	23	25	23

หมายเหตุ

(1) = จะต้องมีนิปเปิลอย่างน้อย 2 อัน/กรง

ที่มา : ISABROWN General Management Guide Commercial (2009) หน้า 6

การให้อาหารลูกไก่ระยะกก

รูปแบบของอาหาร (Feed form)

การให้อาหารลูกไก่เล็กควรให้อาหารผง (Mash feed) หรืออาหารเม็ดบี้แตกหรืออาหารเกล็ด (Crumble feed) การให้อาหารเม็ดบี้แตกจะทำให้ไก่จิกกินได้ง่ายกว่าการให้อาหารแบบผง อาหารมื้อแรกจะให้หลังจากที่ไก่ได้ดื่มน้ำแล้วประมาณ 3 ชั่วโมง โดยการโรยอาหารลงบนกระดาษที่ปูพื้นหรืออาจจะใช้รางอาหารขนาดเล็กวางให้ไก่กินในกรงก็ได้โดยวางไว้ใกล้กับรางอาหารอัตโนมัติในช่วงอายุ 3 วันแรกเพื่อให้ลูกไก่ได้รู้จักรางอาหาร การให้อาหารลูกไก่ในระยะนี้ควรให้ด้วยมือเนื่องจากสามารถควบคุมปริมาณอาหารที่ให้ได้ดีกว่า จนกระทั่งลูกไก่รู้จักกินอาหารจากรางอาหารแล้วจึงเริ่มต้นเดินเครื่องให้อาหารอัตโนมัติที่วางอยู่หน้ากรง

ปริมาณอาหารที่กิน (Feed consumption)

ปริมาณอาหารที่ไก่กินจะต้องมีการบันทึกไว้ทุกวัน เพื่อคำนวณปริมาณอาหารที่ไก่กินของแต่ละสัปดาห์ เพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการกินอาหารที่แนะนำโดยบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่และเพื่อเป็นการติดตามผลการจัดการอีกด้วย **ตารางที่ 5.4** เป็นค่าแนะนำปริมาณอาหารที่ไก่ไข่กินในช่วงไก่เล็ก-รุ่น เนื่องจากปริมาณอาหารที่ไก่กินนั้นจะมีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น สายพันธุ์ ส่วนประกอบของอาหาร อุณหภูมิภายในโรงเรือน น้ำดื่มและสุขภาพของไก่หรือการเกิดโรค ฯลฯ

ตารางที่ 5.4 ค่าแนะนำปริมาณอาหารที่กินสำหรับไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นขาวและไก่ไข่สีน้ำตาลและไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN ในระยะไก่เล็ก-รุ่น

อายุ (สัปดาห์)	อาหารที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว/วัน)			อาหารกินสะสม (กก./ตัว)		
	ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น[1]	ไก่ไข่สีน้ำตาล[1]	ISABROWN[2]	ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น[1]	ไก่ไข่สีน้ำตาล[1]	ISABROWN[2]
1	11	12	11	0.08	0.09	0.1
2	15	19	17	0.18	0.22	0.2
3	21	25	25	0.33	0.39	0.4
4	29	30	32	0.53	0.60	0.6
5	37	36	37	0.80	0.85	0.9
6	41	41	42	1.09	1.14	1.1
7	45	46	46	1.40	1.46	1.5
8	47	51	50	1.74	1.81	1.8
9	50	55	54	2.09	2.20	2.2

อายุ (สัปดาห์)	อาหารที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว/วัน)			อาหารกินสะสม (กก./ตัว)		
	ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น[1]	ไก่ไข่สีน้ำตาล[1]	ISABROWN[2]	ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น[1]	ไก่ไข่สีน้ำตาล[1]	ISABROWN[2]
10	53	59	58	2.46	2.62	2.6
11	55	64	61	2.85	3.07	3.0
12	57	68	64	3.25	3.54	3.5
13	59	72	67	3.66	4.05	3.9
14	61	75	70	4.09	4.57	4.4
15	62	77	73	4.52	5.11	4.9
16	64	80	76	4.97	5.67	5.5
17	66	83	80	5.43	6.25	6.0
18	68	86	87	5.93	6.80	6.6
19	71	88	-	6.39	7.26	-
20	75	93	-	6.91	7.71	-

ที่มา : 1 = Bell and Weaver (2002) หน้า 988

2 = ISABROWN Management Guide (No date) หน้า 7

การจัดการไก่รุ่น (Grower management)

1. การชั่งน้ำหนักตัว

ในระยะไก่รุ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการติดตามการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักตัวโดยการสุ่มชั่งน้ำหนักตัวของไก่ในฝูงเพื่อติดตามน้ำหนักตัวเปรียบเทียบกับน้ำหนักตัวมาตรฐานหรือน้ำหนักตัวเป้าหมายของสายพันธุ์ที่แนะนำโดยบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่และเพื่อติดตามความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัว เนื่องจากการจับไก่มาชั่งน้ำหนักทุกตัวนั้นกระทำได้ยาก สิ้นเปลืองแรงงานและอาจมีผลเสียมากกว่าผลดี เนื่องจากจะก่อให้เกิดความเครียดมาก ดังนั้นผู้เลี้ยงจึงควรทำการสุ่มไก่เพื่อชั่งน้ำหนักตัว จำนวนไก่ที่จะทำการสุ่มชั่งน้ำหนักตัวนั้นจะต้องมีจำนวนเพียงพอที่จะใช้เป็นตัวแทนของไก่ทั้งฝูงได้ การสุ่มไก่เพื่อชั่งน้ำหนักตัวจะต้องอยู่บนพื้นฐานดังต่อไปนี้

1. ไก่ที่สุ่มมานี้จะต้องเป็นตัวแทนที่ดีของไก่ทั้งฝูง
2. การชั่งน้ำหนักตัวจะต้องใช้เครื่องชั่งที่ได้มาตรฐานและมีขนาดเหมาะสมกับน้ำหนักตัวไก่ที่จะทำการชั่ง
3. การชั่งน้ำหนักตัวควรจะเริ่มต้นตั้งแต่อายุ 3 สัปดาห์เป็นต้นไป
4. ทำการชั่งน้ำหนักตัวไก่ทุก ๆ สัปดาห์ ในช่วงที่ยังเป็นไก่รุ่นและทุก ๆ เดือนในช่วงให้ผลผลิตไข่
5. ควรสุ่มให้กระจายทั่วทั้งโรงเรือน ในกรณีที่เลี้ยงไก่แบบขังกรงให้สุ่มจากแต่ละชั้นแต่ละแถวเพื่อใช้เป็นตัวแทนของฝูง พร้อมกันนี้ยังใช้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาความแตกต่างของน้ำหนักตัวของไก่ที่เลี้ยงในแต่ละแถวและแต่ละชั้นอีกด้วย เพื่อจะได้แก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากข้อผิดพลาดของการจัดการได้ทันท่วงที เช่น ความบกพร่องของระบบให้น้ำและให้อาหาร การชั่งน้ำหนักตัวควรจะกระทำในกรงเดิมหรือชั่งน้ำหนักไก่ตัวเดิมทุกครั้งจะให้ผลดีที่สุด

6. การชั่งน้ำหนักตัวจะต้องทำการชั่งในเวลาเดียวกันเสมอซึ่งปกติมักจะทำการชั่งน้ำหนักตัวในช่วงบ่าย

2. น้ำหนักตัวเป้าหมาย (Target weight) หรือน้ำหนักตัวมาตรฐานสำหรับไก่ไข่รุ่น

บริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่จะให้ความสำคัญกับน้ำหนักตัวแต่ละสัปดาห์มาก เนื่องจากได้มีการทดสอบมาแล้วว่าน้ำหนักตัวที่เหมาะสมเมื่อไก่เจริญเติบโตจนถึงวัยเจริญพันธุ์ (อายุประมาณ 19 สัปดาห์) นั้นควรจะมีน้ำหนักตัวเท่าใด เพื่อจะได้เป็นไก่ไข่ที่ให้ผลผลิตดีที่สุด มีคุณภาพไข่ดีที่สุดและมีอัตราการตายต่ำที่สุด ตัวอย่างน้ำหนักตัวเป้าหมายและปริมาณอาหารที่กินสำหรับไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN แสดงใน**ตารางที่ 5.5**

ตารางที่ 5.5 ข้อมูลน้ำหนักตัวเป้าหมาย (Target weight) และปริมาณอาหารที่กินสำหรับไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN ในระยะไก่รุ่น[2]

อายุ (สัปดาห์)	อายุ (วัน)	ชนิดอาหาร[1]	อาหารกิน (กรัม/วัน)	อาหารกินสะสม (กิโลกรัม/ตัว)	น้ำหนักตัวเป้าหมาย (กรัม)
1	0-7	ลูกไก่เล็ก	11	0.1	60
2	8-14	(Supper chick	17	0.2	120
3	15-21	diet)	25	0.4	190
4	22-28		32	0.6	275
5	29-35		37	0.9	360
6	36-42	ลูกไก่	42	1.1	450
7	43-49	(Chick diet)	46	1.5	540
8	50-56		50	1.8	630
9	57-63		54	2.2	720
10	64-70		58	2.6	810
11	71-77		61	3.0	900
12	78-84	ไก่รุ่น	64	3.5	1,000
13	85-91	(Grower diet)	67	3.9	1,095
14	92-98		70	4.4	1,180
15	99-105		73	4.9	1,265
16	106-112		76	5.5	1,350
17	113-119	ไก่ก่อนไข่	80	6.0	1,425
18	120-124	(Pre-lay diet)	87	6.6	1,475-1,500

หมายเหตุ

1= การเปลี่ยนอาหารเป็นอาหารระยะถัดไปสามารถยืดเวลาออกไปได้จนกกว่าน้ำหนักตัวจะถึงน้ำหนักเป้าหมาย (Target weight)

2= การทำวัคซีน การเลี้ยงแบบปล่อยฝูงและการขนย้ายไก่จากโรงเรือนไก่รุ่นไปยังโรงเรือนไก่ไข่จะทำให้น้ำหนักตัวลดลงประมาณ 8-10% จึงต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งในการกลับสู่น้ำหนักเดิม

ที่มา : ISABROWN Management Guide (No date) หน้า 7

3. ความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัว (Uniformity of body weight)

การเลี้ยงไก่รุ่นเป็นฝูงใหญ่ผู้เลี้ยงมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับน้ำหนักตัวไก่ที่แตกต่างกันมาก ไก่บางตัวมีขนาดเล็ก ไก่บางตัวมีขนาดใหญ่ ไก่ตัวที่มีขนาดใหญ่จะรังแกและขับไล่ไก่ตัวที่เล็กกว่าไม่ให้กินอาหาร จึงทำให้ไก่ตัวที่เล็กอยู่แล้วได้รับอาหารไม่เพียงพอ อ่อนแอจนอาจจะกลายเป็นพาหนะนำโรคได้ เมื่อถึงเวลาให้ผลผลิตไก่แต่ละตัวในฝูงจะเริ่มให้ผลผลิตไม่พร้อมกันโดยไก่ตัวที่มีน้ำหนักตัวมากกว่ามักจะให้ไข่ก่อน ส่งผลให้ไข่สูงสุดไม่พร้อมกันด้วย ดังนั้นผลผลิตไข่เฉลี่ยของฝูงจึงต่ำกว่าค่ามาตรฐานของสายพันธุ์ สาเหตุที่ไก่ในฝูงมีความสม่ำเสมอต่ำอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การเลี้ยงไก่หนาแน่นเกินไป การจัดเตรียมอุปกรณ์ให้น้ำและอาหารไม่เพียงพอ คุณภาพของอาหารไม่ดี การควบคุมอาหารไม่ถูกวิธีหรือมีปัญหาด้านสุขภาพ เพื่อให้ไก่ในฝูงมีความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวสูงหรือมีน้ำหนักตัวใกล้เคียงกัน ผู้เลี้ยงจะต้องทำการสุ่มชั่งน้ำหนักตัว โดยทั่วไปจะทำการสุ่มชั่งน้ำหนักตัวเพื่อหาความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวและคัดแยกไก่ตามน้ำหนักตัวเมื่อไก่อายุ 7-8 สัปดาห์ โดยจะต้องสุ่มชั่งน้ำหนักไก่ทุกสัปดาห์ดังนี้

1. สุ่มชั่งน้ำหนักไก่ 10% ของฝูงหรืออย่างน้อย 100 ตัว ทำการชั่งทุกห้อง จดบันทึกจำนวนไก่ทั้งหมดที่ชั่งและน้ำหนักไก่แต่ละตัวที่ชั่งได้

2. นำข้อมูลในข้อ 1. นำมาคำนวณหาความสม่ำเสมอของฝูงจากสูตร ดังนี้

$$\text{ความสม่ำเสมอ (\%)} = \frac{\text{จำนวนไก่ที่มีน้ำหนักอยู่ในช่วง } \pm 10\% \text{ ของน้ำหนักเฉลี่ย}}{\text{จำนวนไก่ที่ชั่ง (ตัว)}} \times 100$$

นำข้อมูลที่คำนวณได้ไปเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานดังแสดงใน**ตารางที่ 5.6** เพื่อตรวจสอบว่าความสม่ำเสมอของฝูงไก่ที่เราเลี้ยงอยู่ในระดับใด เช่น ถ้าความสม่ำเสมอของไก่ในฝูงมีค่า 77% ขึ้นไป แสดงว่าอยู่ในระดับดีจึงไม่จำเป็นต้องคัดไก่ต่อไป แต่ถ้าความสม่ำเสมอของฝูงต่ำกว่า 77% ให้ทำตามข้อ 3 ต่อ

3. กรณีที่ไก่ในฝูงมีความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวต่ำ แสดงว่าไก่ในฝูงมีน้ำหนักตัวแตกต่างกันมาก ให้ทำการชั่งน้ำหนักไก่ทุกตัว (ชั่ง 100%) แล้วแบ่งห้องให้ไก่อยู่ตามน้ำหนักตัวโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ น้ำหนักน้อย น้ำหนักปกติ และน้ำหนักเกินกว่าน้ำหนักเป้าหมาย เพื่อความสะดวกในการจัดการและการควบคุมอาหารทำให้ไก่ในฝูงกลับมามีน้ำหนักเท่ากันได้

4. ระหว่างการชั่งน้ำหนักไก่ให้ทำร่วมกับการคัดไก่ที่มีลักษณะผิดปกติออกจากฝูงด้วย

ตารางที่ 5.6 ระดับความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวไก่ไข่รุ่นหรือเปอร์เซ็นต์ไก่ที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในช่วง ±10% ของน้ำหนักตัวเฉลี่ย

ระดับ	ความสม่ำเสมอของฝูง (%)
ดีเยี่ยม (Superior)	91 ขึ้นไป
ดีมาก (Excellent)	84 – 90
ดี (Good)	77 – 83
ปานกลาง (Average)	70 – 76
พอใช้ (Fair)	63 – 69

ระดับ	ความสม่ำเสมอของฝูง (%)
เลว (Poor)	56 – 62
ใช้ไม่ได้ (Very poor)	ต่ำกว่า 55 ลงมา

ที่มา : North and Bell (1990) หน้า 314

ตัวอย่าง ไก่ไข่รุ่นฝูงหนึ่งมีจำนวน 500 ตัว เมื่ออายุ 7 สัปดาห์ ทำการสุ่มชั่งน้ำหนัก 10% ของ ฝูงได้น้ำหนักรวม 25,150 กรัม

1. น้ำหนักไก่ที่สุ่มชั่งเป็นรายตัว

600	500	440	490	500	450	500	480	550	500
520	480	450	530	470	540	580	660	500	500
550	490	470	630	640	530	650	450	480	530
530	470	500	540	650	500	640	450	650	520
530	520	660	550	540	630	620	530	610	560

2. น้ำหนักไก่เฉลี่ยต่อตัว

ไก่จำนวน 50 ตัว ชั่งน้ำหนักรวมได้ 26,860 กรัม

$$\text{น้ำหนักเฉลี่ย} = \frac{26,860}{50} = 537.2 \text{ กรัม}$$

3. น้ำหนัก $\pm$ 10% ของน้ำหนักเฉลี่ย (53.72 กรัม)

$$\text{- 10\%} = 537.2 - \frac{(537.2 \times 10)}{100} = 483.48 \text{ กรัม}$$

$$\text{+ 10\%} = 537.2 + \frac{(537.2 \times 10)}{100} = 590.92 \text{ กรัม}$$

	- 10%			**+ 10%**		
ไก่น้ำหนักตัวต่ำ (ไก่เล็ก)						**ไก่น้ำหนักตัวเกิน (ไก่ใหญ่)**
440	450	480	**น้ำหนักเฉลี่ย 537.2 กรัม จำนวน 27 ตัว**	600	660	630
480	450	470		640	650	650
470	450	480		640	650	660
470	450			630	620	610
	11 ตัว	**483.48 กรัม**		**590.92 กรัม**	12 ตัว	

จำนวนไก่ทั้งหมด	50 ตัว
ไก่เล็กที่มีน้ำหนักต่ำ	11 ตัว
ไก่ใหญ่ที่น้ำหนักเกิน	12 ตัว
ไก่ที่อยู่นอกช่วงมีทั้งหมด	23 ตัว

ไก่ที่อยู่ในช่วงมีทั้งหมด 27 ตัว

4. ค่าความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัว

$$= \frac{27}{50} \times 100 = 54\%$$

ฝูงไก่ที่ดีควรมีความสม่ำเสมอตั้งแต่ 77% ขึ้นไป ในกรณีของไก่ฝูงนี้มีความสม่ำเสมอเพียง 54% จึงต้องทำการคัดไก่เพื่อแยกขนาดไก่เล็ก ไก่มาตรฐานและไก่ใหญ่ โดยชั่งน้ำหนักไก่ทั้งฝูง (ชั่ง 100%) จากตารางมาตรฐานของไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN ที่แสดงใน**ตารางที่ 5.5** จะพบว่าน้ำหนักมาตรฐานของไก่สายพันธุ์นี้เมื่ออายุ 7 สัปดาห์ จะต้องเท่ากับ 540 กรัม และกินอาหาร 46 กรัม/ตัว/วัน (4.6 กก./100 ตัว/วัน) และจากการสุ่มชั่งน้ำหนักไก่พบว่าไก่ฝูงนี้มีน้ำหนักเฉลี่ยเท่ากับ 537.2 กรัม ซึ่งใกล้เคียงกับมาตรฐาน แต่มีความสม่ำเสมอต่ำจึงต้องจัดแบ่งไก่ออกเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 น้ำหนักสูงกว่ามาตรฐาน การปฏิบัติคือ ห้ามลดอาหาร แต่ให้คงอาหารไว้เท่าเดิม 46 กรัม/ตัว/วัน เพื่อให้ไก่มีการเจริญเติบโตช้าลง จนกระทั่งมีน้ำหนักตัวเข้าสู่มาตรฐานในสัปดาห์ต่อไป

กลุ่มที่ 2 น้ำหนักปกติ การปฏิบัติคือ ให้อาหารตามปกติคือ 46 กรัม/ตัว/วัน ในสัปดาห์ที่ 7 และเพิ่มขึ้นตามปกติทุกสัปดาห์ตามตารางมาตรฐาน

กลุ่มที่ 3 น้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐาน การปฏิบัติคือ ให้เพิ่มอาหารมากกว่าปกติที่เคยได้รับ 200-300 กรัม/ไก่ 100 ตัว/วัน ตามอายุและขนาดไก่ เช่น เคยได้รับ 46 กรัม/ตัว/วัน หรือ 4.6 กก./100 ตัว/วันในสัปดาห์ที่ 7 ให้เพิ่มเป็น 4.8-4.9 กก./100 ตัว/วัน

ให้ปฏิบัติเช่นนี้จนกระทั่งไก่กลุ่ม 1 และกลุ่ม 3 มีน้ำหนักเข้าสู่มาตรฐานหรือน้ำหนักตัวเป้าหมาย

ปัจจัยที่มีผลต่อน้ำหนักตัว

1. น้ำหนักตัวลูกไก่ (Chick weight) ลูกไก่ที่มีน้ำหนักตัวแรกเกิดมากเมื่อเจริญเติบโตเป็นไก่รุ่นก็จะมีน้ำหนักตัวมากตามไปด้วยและความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวลูกไก่จะสัมพันธ์กับค่าความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวในไก่ฝูงด้วย

2. พันธุกรรม (Genetics) ขนาดน้ำหนักตัวของไก่ที่จะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เป็นผลมาจากการควบคุมของพันธุกรรมและไก่ไข่แต่ละสายพันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์มานั้นจะมีน้ำหนักตัวเป้าหมายที่แนะนำไม่เท่ากัน ดังนั้น การจัดการด้านอาหารในระยะเจริญเติบโตจึงมีความสำคัญมากต่อการเพิ่มน้ำหนักตัวและการเตรียมสภาพร่างกายให้พร้อมที่จะไข่ของไก่ตัวนั้น

3. ฤดูกาล (Season) น้ำหนักตัวที่แนะนำโดยบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่นั้นมักจะแนะนำค่าน้ำหนักตัวเฉลี่ยของไก่ที่เลี้ยงจากหลายฤดูกาล ซึ่งโดยปกติแล้วฤดูกาลจะมีผลต่อน้ำหนักตัวของไก่ เช่น ไก่ที่เจริญเติบโตในช่วงฤดูหนาวมักจะมีน้ำหนักตัวมากกว่าไก่ที่เลี้ยงในช่วงฤดูร้อนประมาณ 10% เนื่องจากในช่วงฤดูร้อนไก่จะกินอาหารลดลงจนได้รับโภชนะไม่เพียงพอต่อความต้องการตามที่กำหนดไว้ทำให้น้ำหนักตัวของไก่ต่ำกว่าน้ำหนักตัวเป้าหมายที่กำหนดไว้ ลูกไก่ที่ฟักออกในเดือนที่แตกต่างกันเมื่อมีการให้แสงสว่างเพียงแสงธรรมชาติอย่างเดียวและการให้ไก่ได้กินอาหารแบบเต็มที่จะมีการให้ผลผลิตดังแสดงใน**ตารางที่ 5.6** โดยจะพบว่า

1. ไก่รุ่นที่ฟักออกและเจริญเติบโตในช่วงที่มีแสงสว่างกลางวันสั้น (ฤดูหนาว) จะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เมื่ออายุมากกว่า เรียกลูกไก่ที่เกิดในช่วงนี้ว่า “In-Season” ประเทศที่อยู่เหนือเส้นศูนย์สูตรจะอยู่ในเดือน สิงหาคม-ธันวาคม ส่วนประเทศที่อยู่ใต้เส้นศูนย์สูตรจะอยู่ในเดือนกุมภาพันธ์-มิถุนายน ในขณะที่ไก่รุ่นที่ฟักออกในช่วงกลางวันยาวกว่า (ฤดูร้อน) จะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เมื่ออายุน้อยกว่า เรียกว่า “Out-of-Season”

ประเทศที่อยู่เหนือเส้นศูนย์สูตรจะอยู่ในเดือนกุมภาพันธ์-มิถุนายนและประเทศที่อยู่ใต้เส้นศูนย์สูตรจะอยู่ในเดือนสิงหาคม-ธันวาคม

2. ไก่ที่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เมื่ออายุยังน้อยจะให้ไข่ฟองแรกขนาดเล็กกว่า ในขณะที่ไก่ที่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ช้ากว่าจะให้ไข่ฟองแรกที่มีขนาดใหญ่กว่า

น้ำหนักตัวเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์

น้ำหนักตัวเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ของไก่ไข่แต่ละสายพันธุ์จะแตกต่างกัน ความแตกต่างนี้ยังเกิดขึ้นกับไก่ที่เลี้ยงในฝูงเดียวกันอีกด้วยโดยจะพบว่าไก่บางตัวจะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ก่อนตัวอื่น โดยไก่ตัวที่มีน้ำหนักมากกว่าตัวอื่นจะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์หรือจะเริ่มให้ไข่ก่อน อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยปรากฏว่า ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นจะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เมื่ออายุ 18 สัปดาห์และมีน้ำหนักตัวประมาณ 1.3 กิโลกรัม ส่วนไก่ไข่สีน้ำตาลหรือไก่ไข่ขนาดกลางจะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เมื่ออายุ 18 สัปดาห์และมีน้ำหนักตัวประมาณ 1.6 กิโลกรัม

ตารางที่ 5.6 ผลของเดือนที่ลูกไก่ฟักออกต่ออายุเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์และน้ำหนักไข่

เดือนที่ลูกไก่ฟักออก	อายุเมื่อให้ไข่ 25% (วัน)	เปอร์เซ็นต์ไข่ฟองใหญ่	เปอร์เซ็นต์ไข่น้ำหนักน้อยกว่า 22 ออนซ์/โหล
มกราคม	164	87.1	10.5
กุมภาพันธ์	172	86.5	10.6
มีนาคม	184	89.0	7.9
เมษายน	187	93.1	4.8
พฤษภาคม	189	94.1	3.9
มิถุนายน	195	93.8	3.7
กรกฎาคม	190	86.4	8.9
สิงหาคม	202	93.6	4.1
กันยายน	200	93.4	4.1
ตุลาคม	179	80.2	14.3
พฤศจิกายน	150	78.5	16.6
ธันวาคม	147	72.3	22.6

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 269

การจี้หรือการตัดปาก (Beak-trimming)

การตัดปากไก่ในสมัยก่อนมักจะใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Debeaking แต่ปัจจุบันนิยมใช้คำว่า Beak-trimming เนื่องจากโดยความหมายของคำว่า Debeaking นั้นมักจะหมายถึงการเอาปากออกไป แต่การตัดปากไก่นั้นมีการตัดเฉพาะส่วนปลายของปากออกไปมิได้ตัดปากทั้งหมดออกไป ฉะนั้น คำว่า Beak-trimming จึงเหมาะสมกว่า

การตัดปากไก่เป็นเทคนิคในการจัดการเพื่อลดนิสัยการจิกตีกัน (Cannibalism) การจิกขน (Feather pecking) และความรุนแรงจากการจิกตีเนื่องจากการจัดลำดับชั้นทางสังคม (Pecking order) การตัดปากไก่มีผลดีในการเลี้ยงไก่ดังนี้

1. ลดอัตราการตายเนื่องจากการจิกตีกัน
2. ลดการบาดเจ็บ
3. ทำให้ฝูงไก่สงบขึ้น
4. ลดการสูญเสียอาหารเนื่องจากการคุ้ยเขี่ย

การตัดปากไก่มีหลายวิธี แต่วิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดได้แก่ การใช้ใบมีดร้อนที่คมและสะอาดตัดปลายจะงอยปากแล้วจี้อีกครั้งหนึ่งเพื่อตกแต่งรอยตัดให้เรียบร้อยและห้ามเลือด เรียกวิธีการตัดแบบนี้ว่า วิธี Precision beak-trimming

อายุที่เหมาะสม

การตัดปากไก่สามารถกระทำได้ตลอดอายุของไก่ แต่ผลกระทบต่อตัวไก่จะน้อยที่สุดถ้าหากทำการตัดปากไก่ที่มีอายุน้อย อย่างไรก็ตาม การตัดปากไก่ที่ยังมีอายุน้อยเกินไปจะทำให้จะงอยปากงอกยาวออกมาอีกเมื่อไก่มีอายุมากขึ้นจึงจำเป็นจะต้องทำการตัดปากอีกครั้งหนึ่ง การตัดปากไก่ที่กำลังให้ไข่จะส่งผลให้ไก่ตัวนั้นหยุดการให้ไข่ซึ่งอาจจะหยุดนานหลายสัปดาห์ก็ได้ ในทางปฏิบัติ การตัดปากไก่มักจะกระทำเมื่อไก่อายุประมาณ 10 วัน หรือ 6-7 สัปดาห์ หรือ 12-14 สัปดาห์ การตัดปากไก่ที่มีอายุมากกว่า 14 สัปดาห์ไปแล้วจะทำให้การให้ไข่ฟองแรกช้าออกไป

การตัดปากไก่ในขณะที่ไก่ยังมีอายุน้อยจะมีผลดีอีกประการคือ จะทำให้ไก่ในฝูงไม่มีนิสัยจิกตีกัน ดังนั้น ผู้เลี้ยงไก่บางรายจะถือว่าการตัดปากไก่ที่ยังมีอายุน้อยเป็นการตัดปากชั่วคราวเพื่อให้ไก่ในฝูงไม่มีนิสัยการจิกตีกัน แต่การตัดปากถาวรนั้นจะกระทำอีกครั้งเมื่อไก่โตขึ้นโดยทั่วไปมักจะตัดปากครั้งที่สองเมื่อไก่มีอายุประมาณ 12-14 สัปดาห์ ในกรณีที่เราเลี้ยงไก่รุ่นภายในโรงเรือนที่ควบคุมความเข้มของแสงให้อยู่ที่ 0.5 ฟุตเทียนหรือ 5 ลักซ์ เราก็สามารถยืดอายุการตัดปากลูกไก่ออกไปได้ถึงอายุ 6 สัปดาห์หรือมากกว่านี้ จึงทำให้สามารถตัดปากไก่เพียงครั้งเดียวได้

การตัดปากจะต้องสัมพันธ์กับการจัดการด้านอื่น ๆ ด้วย เนื่องจากการตัดปากจะทำให้ไก่เกิดความเครียดอย่างมาก จึงไม่ควรทำการตัดปากไก่ร่วมกับการทำงานอย่างอื่น เช่น การทำวัคซีน การเปลี่ยนสูตรอาหาร การเปลี่ยนอุปกรณ์ภายในโรงเรือน ในทางปฏิบัติการตัดปากไก่จะกระทำก่อนหรือหลังจากที่ไก่ได้รับความเครียดจากการจัดการด้านอื่นอย่างน้อย 2 สัปดาห์

ปริมาณปากที่จะต้องตัด

การตัดปากลูกไก่ที่มีอายุน้อยกว่า 10 วัน มักจะมีแผ่นเหล็กที่มีช่องสำหรับสอดปากลูกไก่ช่วยในการตัด เรียกว่า Guide plate ซึ่งจะมีช่องอยู่หลายขนาดให้เลือกใช้ตามความเหมาะสมของขนาดจะงอยปากลูกไก่ ลูกไก่ที่มีอายุน้อยกว่า 7 วันมักจะใช้ช่องขนาด 3.5-4.5 มิลลิเมตร ถ้าหากใช้ช่องที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจะทำให้สามารถสอดปากลูกไก่เข้าไปได้ลึกขึ้นทำให้สามารถตัดปากออกได้มากขึ้น ในกรณีที่ทำการตัดปากกับเครื่องตัดปากไก่ที่ไม่มี Guide plate ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้สำหรับการตัดปากไก่ใหญ่ ผู้ตัดจะต้องฝึกหัดให้มีความชำนาญสูงมากโดยจะต้องกะระยะให้ตัดปากไก่ห่างจากขอบจมูกลูกไก่ประมาณ 3-4 มิลลิเมตร และจะต้องตัดปากล่างให้ยาวกว่าปากบนเล็กน้อย สำหรับลูกไก่อายุไม่เกิน 7 วัน มักจะให้ปากล่างยาวกว่าปากบนประมาณ 1 มิลลิเมตร ความมากน้อยในการตัดปากจะวัดจากขอบจมูกถึงปลายจะงอยปาก ถ้าตัดออกไปประมาณ 2 ใน 3 ของความยาวจากขอบจมูกถึงปลายจะงอยปาก เรียกว่า การตัดแบบสั้นมาก (Severe) ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันมาก แต่ถ้าตัดปากไก่เพียงประมาณ 1 ใน 3 ของความยาวจากขอบจมูกถึงปลายจะงอยปาก เรียกว่า Moderate การตัดปากแบบนี้จะให้ผลไม่ดีนัก เนื่องจากจะงอยปากงอกยาวขึ้นมาใหม่ได้เร็ว

สำหรับเครื่องตัดปากที่ไม่มี Guide plate ผู้ตัดจะต้องตัดปากบนก่อนแล้วจึงตัดปากล่าง การตัดทั้งปากบนและปากล่างพร้อมกันจะทำให้ต้องออกแรงในการตัดมากหรืออาจจะต้องตัดหลายครั้งซึ่งจะทำให้ปากไก่เกิดรอยไหม้หรือเสียหายได้จึงไม่แนะนำให้ตัดปากบนและปากล่างพร้อมกันโดยเฉพาะเมื่อไก่โตขึ้น

ความถูกต้องของการตัดปากไก่

ประสิทธิภาพในการตัดปากไก่จะพิจารณาจากความสามารถในการลดนิสัยการจิกตีกัน ความรุนแรงของการจิกขน การสูญเสียอาหารและการลดอัตราการตายของเพื่อนร่วมกรงในไก่ไข่ ลักษณะของการตัดปากไก่ที่แนะนำคือ เมื่อทำการตัดแล้วปากบนจะเป็นรอยตัดที่มีลักษณะเอียงเข้าด้านในจากพื้นผิวด้านบนเข้าไป ปากล่างก็ต้องลาดเอียงจากด้านนอกเข้าด้านในเช่นกัน เมื่อตัดทั้งปากบนและปากล่างเสร็จแล้วจะมองจากด้านข้างเป็นรูปตัววี (V-shape) เข้าด้านในและขอบของปากจะต้องไม่เป็นเหลี่ยมหรือแหลมคม หลังจากตัดปากแล้วให้ใช้ใบมีดร้อนนั้นจี้ปากเพื่อห้ามเลือดและตกแต่งซึ่งจะต้องใช้เวลาประมาณ 2 วินาที

ใบมีดที่ใช้ตัดปากไก่จะทำด้วยโลหะผสมนิเกิ้ล มีลักษณะคมและต้องสะอาด ใบมีดแต่ละใบจะมีอายุการใช้งานหรือสามารถตัดปากไก่ได้ประมาณ 3,000-5,000 ตัวขึ้นกับวิธีการตัดและอุณหภูมิที่ใช้ ปกติหลังจากทำการตัดปากแล้วจะใช้ใบมีร้อนนั้นจี้อีกครั้งเพื่อการห้ามเลือด แต่ถ้าอุณหภูมิใบมีดสูงเกินไปก็จะทำให้ปากไก่เสียหายหรือร้อนจนจะงอยปากหลุดออกมาก็ได้ แต่ถ้าอุณหภูมิใบมีดต่ำเกินไปก็จะทำให้ปากไก่ที่ตัดแล้วงอกยาวขึ้นมาอีก อุณหภูมิของใบมีดที่เหมาะสมสำหรับการตัดปากไก่ควรอยู่ระหว่าง 950-1,250 °ซ

2. การเลี้ยงไก่ระยะให้ไข่ (Production period)

การย้ายไก่ไปยังโรงเรือนไก่ไข่

การย้ายไก่จากโรงเรือนเลี้ยงไก่รุ่นไปยังโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่นั้นจะทำให้เกิดความเครียดอย่างมาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งอุณหภูมิ ความชื้นและอุปกรณ์การเลี้ยง เช่น กรง อุปกรณ์ให้น้ำ อุปกรณ์ให้อาหาร เป็นต้น ดังนั้น การย้ายไก่จะต้องทำให้เร็วที่สุด ถ้าเป็นไปได้ในโรงเรือนเดียวกันจะต้องขนย้ายให้เสร็จภายในวันเดียว

อายุที่เหมาะสมสำหรับการย้ายไก่ (Age of transfer)

การย้ายไก่จากโรงเรือนเลี้ยงไก่รุ่นไปยังโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่นั้นแนะนำให้ย้ายเมื่ออายุประมาณ 16 สัปดาห์หรืออาจจะเร็วกว่านี้ประมาณ 1 สัปดาห์ก็ได้คือ ที่อายุ 15 สัปดาห์ แต่ไม่ควรย้ายไก่ที่มีอายุเกิน 17 สัปดาห์ สิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพิจารณากำหนดการย้ายไก่ ได้แก่ จะต้องย้ายไก่ให้เสร็จก่อนที่ไก่จะเริ่มให้ไข่ฟองแรก เนื่องจากก่อนที่ไก่จะวางไข่ฟองแรกประมาณ 10 วันระบบสืบพันธุ์ของไก่จะมีการเจริญพัฒนาเกือบสมบูรณ์แล้ว (ทั้งรังไข่และท่อน้ำไข่) การทำวัคซีนจะต้องทำวัคซีนก่อนถึงกำหนดการย้ายไก่อย่างน้อย 1 สัปดาห์ และจะต้องถ่ายพยาธิก่อนถึงกำหนดการย้ายไก่ประมาณ 3 วันจะให้ผลดีที่สุด ถ้าหากมีการย้ายไก่ช้ากว่านี้อาจทำให้ไก่เริ่มให้ไข่ฟองแรกช้าออกไปและอาจจะมีอัตราการตายเพิ่มขึ้นและอัตราการไข่บนพื้นเพิ่มขึ้น (กรณีเลี้ยงไก่แบบปล่อยพื้น)

ภายหลังจากย้ายไก่รุ่นไปยังโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่แล้วประมาณ 1 สัปดาห์ จึงเริ่มโปรแกรมการกระตุ้นให้ไก่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์โดยการเพิ่มความยาวแสงและการปรับเปลี่ยนสูตรอาหารไปใช้สูตรอาหารสำหรับไก่ก่อนไข่หรืออาหารสำหรับไก่ไข่ต่อไป

ข้อควรปฏิบัติในการย้ายไก่รุ่นไปยังโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่

1. จะต้องมีการอดอาหารเพื่อให้แน่ใจว่าไก่ทุกตัวจะไม่มีอาหารตกค้างอยู่ในระบบทางเดินอาหารในระหว่างการจับและเคลื่อนย้ายไก่ แต่จะต้องมีน้ำให้กินตลอดเวลาจนกระทั่งถึงเวลาจับไก่ลงกล่องบรรจุ

2. เลือกเวลาในการขนย้ายไก่ให้เหมาะสมกับฤดูกาล ส่วนใหญ่จะนิยมย้ายในช่วงกลางคืน เนื่องจากอากาศเย็นสบายและไก่มองไม่เห็นสิ่งแวดล้อมรอบข้างจึงไม่ทำให้ไก่เครียดมาก

3. กล่องบรรจุไก่ รถบรรทุกไก่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ จะต้องผ่านการล้างทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคที่ถูกต้องเสียก่อน

4. ระหว่างการจับไก่จะต้องมีพัดลมเป่าตลอดเวลาเพื่อช่วยระบายความร้อนและจะต้องไม่บรรจุไก่ลงกล่องให้แน่นจนเกินไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูร้อน

5. จะต้องไม่หยุดรถบรรทุกไก่ระหว่างทางถ้าไม่จำเป็น

ข้อปฏิบัติเมื่อย้ายไก่รุ่นไปยังโรงเรือนไก่ไข่แล้ว

เมื่อย้ายไก่รุ่นไปยังโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่แล้วจะต้องจัดการให้ไก่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ให้เร็วที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงไก่บนกรงและใช้นิปเปิลเป็นอุปกรณ์ให้น้ำ โดยมีการจัดการดังนี้

1. วันแรกที่ไก่มาถึงจะต้องเพิ่มความยาวแสงต่อวันเป็น 22 ชั่วโมง/วัน หลังจากนั้นจะค่อย ๆ ลดลงซึ่งจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสม

2. ช่วง 4-7 วันแรกที่ไก่มาถึงจะต้องเพิ่มความเข้มแสงขึ้นเพื่อให้ไก่ที่อยู่ในกรงที่มืดที่สุดสามารถมองเห็นและเรียนรู้การกินน้ำจากนิปเปิลได้ จากนั้นจึงค่อยลดความเข้มแสงลง เนื่องจากถ้าไก่ได้รับความเข้มแสงสูงเกิน 7 วันจะส่งผลให้อัตราการจิกก้นของไก่ (Vent pecking) เพิ่มขึ้น

3. ระหว่างการขนย้ายไก่อาจจะเกิดการขาดน้ำได้ ในสภาพวะปกติไก่จะมีการสูญน้ำจากร่างกายประมาณ 0.3-0.5%/ชั่วโมง ดังนั้นเมื่อไก่มาถึงโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่จะต้องให้ไก่ดื่มน้ำก่อนกินอาหาร เมื่อจับไก่เข้าไปในกรงแล้วจะต้องไม่ให้อาหารเพื่อตัวกระตุ้นให้ไก่ได้เรียนรู้การดื่มน้ำจากนิปเปิลได้เร็ว

4. หลังจากที่ไก่ได้ดื่มน้ำแล้วประมาณ 3-4 ชั่วโมง จึงเริ่มให้อาหารมื้อแรก

5. ถ้าในระยะไก่รุ่นไม่ได้ใช้นิปเปิลเป็นอุปกรณ์การให้น้ำจะต้องลดแรงดันน้ำภายในท่อนิปเปิลลงจนกระทั่งมีน้ำไหลออกจากหัวนิปเปิลบ้างในระยะแรกเพื่อให้ไก่ได้รู้จักอุปกรณ์ให้น้ำได้เร็วขึ้น

6. ถ้าใช้นิปเปิลเป็นอุปกรณ์ให้น้ำจะต้องตรวจสอบปริมาณน้ำที่ใช้ไปทุกวันเพื่อตรวจสอบความผิดปกติของอุปกรณ์และความผิดปกติของฝูงไก่

การเลี้ยงและการจัดการไก่ไข่บนกรง

การเลี้ยงไก่ไข่เป็นอุตสาหกรรมในปัจจุบันนิยมเลี้ยงแบบขังกรง การเลี้ยงแบบนี้มีข้อดีและข้อเสียพอสรุปได้ดังนี้

ข้อดี

1. สะดวกในการดูแลและการตรวจสอบสุขภาพไก่
2. ไข่ไม่ปนเปื้อนมูล เนื่องจากเมื่อไก่ขับถ่ายมูลออกไปแล้วก็จะตกลงสู่ด้านล่างของกรงทันที
3. การจับและการคัดไก่ออกสามารถกระทำได้สะดวก
4. ไก่กินอาหารน้อยกว่าการเลี้ยงแบบปล่อยพื้น

5. ไก่ไม่มีนิสัยชอบฟักไข่
6. สามารถเลี้ยงไก่ได้ปริมาณมากกว่าเมื่อเทียบกับการเลี้ยงแบบปล่อยพื้นในโรงเรือนขนาดเท่ากัน
7. การป้องกันการเกิดพยาธิภายใน พยาธิภายนอกและโรคติดต่อทำได้ง่ายกว่า
8. ประหยัดแรงงานและการทำงานสะดวกขึ้น เนื่องจากสามารถนำอุปกรณ์อัตโนมัติเข้ามาช่วยทำงานได้ เช่น การให้น้ำ การให้อาหารและการเก็บไข่

ข้อเสีย

1. ต้นทุนการเลี้ยงต่อตัวสูงขึ้น
2. มีปัญหาการจัดการมูลในระหว่างการเลี้ยง
3. มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับแมลงวันและแมลงปีกแข็งมากกว่าการเลี้ยงไก่แบบปล่อยพื้น
4. ไข่ที่ได้จากการเลี้ยงแบบขังกรงมักจะมีโอกาสเกิดจุดเลือดและจุดเนื้อในฟองไข่มากกว่า
5. ไก่ที่เลี้ยงแบบขังกรงมักจะมีกระดูกเปราะกว่าจึงมีโอกาสกระดูกหักได้ง่ายกว่าเนื่องจากไก่จะให้ไข่ดกกว่า

ขนาดกรง

ขนาดกรงส่วนใหญ่จะขึ้นกับบริษัทผู้ผลิต อย่างไรก็ตาม กรงเลี้ยงไก่ไข่จะต้องมีความสูงจากพื้นถึงหลังคากรงไม่น้อยกว่า 15-16 นิ้ว หรือ 38-41 เซนติเมตร เพื่อให้ไก่ได้ยืนอย่างสบาย

รูปแบบของกรงไก่ไข่

กรงสำหรับเลี้ยงไก่ไข่มีอยู่หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบจะเหมาะสมกับสถานการณ์แตกต่างกัน เช่น สภาพอุณหภูมิ สายพันธุ์ไก่ วัสดุที่ใช้ทำกรง รูปแบบของโรงเรือน ฯลฯ รูปแบบกรงเลี้ยงไก่ไข่ที่มีใช้กันอยู่ในปัจจุบันได้แก่

1. กรงขังเดี่ยว (Single-bird cage)
2. กรงขังรวมขนาดเล็ก (Small, multiple-bird cage)
3. กรงขังรวมขนาดใหญ่ (Large, multiple-bird cage)
4. กรงขังรวมฝูงขนาดใหญ่ (Colony cage)
5. กรงดัดแปลง (Modified cage)

การจัดเรียงกรง

ลักษณะการจัดเรียงกรงไก่ไข่รูปแบบต่าง ๆ สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พื้นที่ให้คุ้มค่าที่สุดได้ ลักษณะการจัดเรียงกรงมีดังนี้

1. กรงชั้นเดียว (Single-tier) เป็นการจัดวางกรงเพียงชั้นเดียวเหมาะสมกับการเลี้ยงไก่ในเขตร้อน เนื่องการจัดเรียงกรงแบบนี้อากาศสามารถถ่ายเทผ่านตัวไก่ได้ง่ายและไม่มีความร้อนสะสมภายในโรงเรือนอีกด้วย เหมาะสำหรับการเลี้ยงไก่ในโรงเรือนแบบเปิด การจัดเรียงกรงแบบนี้จะเลี้ยงไก่ได้น้อยกว่าแบบอื่นในขนาดโรงเรือนเท่ากัน

2. การวางกรงหลายชั้นในลักษณะเหลื่อมกัน (Multiple-tier, offset cage) การจัดวางกรงแบบนี้นิยมใช้กันมาก เนื่องจากกรงด้านบนจะไม่อยู่เหนือกรงด้านล่างแบบตรง ๆ แต่จะอยู่เยื้องกันทำให้มูลที่ถ่ายออกมาจะไม่ตกลงมาโดนไก่ที่อยู่ด้านล่าง การจัดวางกรงลักษณะนี้บางครั้งจะเรียกว่าการจัดวางแบบขั้นบันได

(Stair step) การจัดเรียงกรงแบบนี้จะวางกรงซ้อนกันได้ไม่เกิน 3 ชั้น เนื่องจากจะทำให้การดูแลและการจัดการไก่ในชั้นบนสุดทำได้ลำบาก

3. การวางกรงหลายชั้นในแนวตั้ง (Multiple-tier, stacked cage) การจัดวางกรงในลักษณะนี้สามารถเรียงกรงได้หลายชั้น ระหว่างชั้นแต่ละชั้นจะมีที่รองมูลซึ่งอาจจะเป็นสายพานที่สามารถลำเลียงมูลออกไปทิ้งภายนอกโรงเรือนได้หรืออาจเป็นแผ่นพลาสติกและมีแผ่นโลหะสำหรับกวาดมูลออกไปก็ได้ การจัดวางกรงลักษณะนี้สามารถเรียงซ้อนกันได้หลายชั้นขึ้นอยู่กับความสูงของโรงเรือน ปกติมักจะมีตั้งแต่ 4-8 ชั้น เป็นระบบที่มีการใช้พื้นที่โรงเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

การจัดเรียงไก่ในกรงตามน้ำหนักตัว

เนื่องจากไก่รุ่นฝูงเดียวกันมักจะมีน้ำหนักตัวที่แตกต่างกัน (โดยจะแตกต่างกันมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวในฝูง) จึงทำให้ไก่แต่ละตัวเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ไม่พร้อมกัน วางไข่ไม่พร้อมกัน ไก่ตัวที่มีน้ำหนักถึงน้ำหนักมาตรฐานหรือน้ำหนักเป้าหมายก่อนก็จะวางไข่ก่อน ส่วนไก่ตัวที่มีน้ำหนักตัวน้อยจะวางไข่ช้ากว่า ดังนั้นจึงควรทำการแยกไก่ตัวที่มีน้ำหนักมากกว่าค่าเฉลี่ยไปขังไว้ในพื้นที่เดียวกัน ส่วนไก่ตัวที่มีน้ำหนักน้อยกว่าค่าเฉลี่ยก็จะต้องนำไปขังไว้ในพื้นเดียวกันอีกที่หนึ่งเพื่อความสะดวกในการจัดการให้อาหารเพื่อควบคุมน้ำหนักตัวโดยกลุ่มที่มีน้ำหนักตัวต่ำกว่าน้ำหนักเฉลี่ยของฝูงหรือน้ำหนักเป้าหมายจะมีการเพิ่มปริมาณอาหารที่ให้มากขึ้นและมีการกระตุ้นให้ไก่กินอาหารมากขึ้น ส่วนกลุ่มที่มีน้ำหนักมากกว่าน้ำหนักเฉลี่ยก็จะต้องควบคุมปริมาณอาหารที่กินเพื่อไม่ให้น้ำหนักตัวเพิ่มมากเกินไป ในขณะที่กลุ่มที่มีน้ำหนักได้ตามเป้าหมายจะเลี้ยงดูตามปกติและให้อาหารตามโปรแกรมปกติ

การวางไข่และคุณภาพเปลือกไข่

คุณภาพเปลือกไข่จะขึ้นอยู่กับปริมาณแคลเซียมที่มีในระบบทางเดินอาหารระหว่างการสร้างเปลือกไข่ การจัดการเพื่อให้มีอาหารคงอยู่ในระบบทางเดินอาหารในขณะที่มีการสร้างเปลือกไข่จะทำให้ได้ไข่ที่มีเปลือกคุณภาพดีขึ้น เวลาในการวางไข่จะสัมพันธ์กับเวลาที่เปิดแสงในช่วงเช้าซึ่งพบว่าไก่จะเริ่มวางไข่หลังจากได้รับแสงในช่วงเช้าแล้วประมาณ 1-2 ชั่วโมง สัดส่วนการวางไข่ในแต่ละวันหลังจากการได้รับแสงดังแสดงใน**ตารางที่ 5.7**

ตารางที่ 5.7 ค่าเปอร์เซ็นต์ไข่ของไก่หลังจากเปิดแสงไฟในช่วงเช้า

ชั่วโมงหลังเปิดแสง	เปอร์เซ็นต์ไข่ในแต่ละวัน
1	น้อย
2-3	40
4-5	30
6-7	20
8-9	10
10-11	น้อย

ที่มา : North and Bell (1990) หน้า 293

เวลาในการสร้างเปลือกไข่

1. การตกไข่ (Ovulation) จะเกิดขึ้นหลังจากที่ไก่วางไข่ออกมาแล้วประมาณ 5-10 นาที ฟองไข่แดงที่ตกลงมานี้จะอยู่ในส่วนของ Infundibulum ประมาณ 15 นาที จากนั้นไข่แดงจะเข้าสู่ท่อนำไข่ผ่านเข้าไปสู่ท่อนำไข่ส่วน Magnum เพื่อสร้างไข่ขาว (Albumin) โดยฟองไข่จะอยู่ในส่วนนี้ประมาณ 2-3 ชั่วโมง จากนั้นจะเคลื่อนตัวไปยังท่อนำไข่ส่วน Isthmus เพื่อสร้างเยื่อเปลือกไข่ (Inner/Outer shell membrane) โดยจะใช้เวลาประมาณ 75 นาที แล้วจากนั้นฟองไข่จะเคลื่อนตัวเข้าสู่ส่วนของ Uterus ระยะเวลานั้นจากตกไข่จนกระทั่งไข่แดงเคลื่อนที่มายังท่อนำไข่ส่วนนี้จะใช้เวลาประมาณ 5 ชั่วโมง ฟองไข่จะอยู่ในส่วนของ Uterus ประมาณ 18-20 ชั่วโมง เพื่อสร้างเปลือกไข่

การสะสมแคลเซียมบนเปลือกไข่แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

1.1 ระยะแรก (Phase-1) เป็นช่วง 5 ชั่วโมงแรกเมื่อฟองไข่เคลื่อนที่เข้ามาอยู่ใน Uterus ซึ่งจะเริ่มมีการสร้างผลึกแคลเซียม

1.2 ระยะสอง (Phase-2) ระยะนี้จะใช้เวลาประมาณ 12 ชั่วโมง ประมาณ 90% ของแคลเซียมของเปลือกไข่จะสะสมในระยะนี้ซึ่งจะมีการสะสมแคลเซียมบนเปลือกไข่ในอัตรา 180-200 มิลลิกรัมแคลเซียม/ชั่วโมง

2. การสร้างสีบนเปลือกไข่ (Pigmentation) สำไก่ไข่เปลือกสีน้ำตาลจะมีการสะสมสารสี (Ooporphyrins) ในส่วนท้ายของการสร้างเปลือกไข่ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

3. การสร้างนวลไข่ (Cuticle) จะมีการสะสมนวลไข่บนผิวของเปลือกไข่ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

การสะสมแคลเซียมเพื่อสร้างเปลือกไข่ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงกลางคืน ในขณะที่มีการสะสมแคลเซียมบนเปลือกไข่ ไก่จะใช้แคลเซียมจากระบบทางเดินอาหารเป็นอันดับแรกโดยการละลายแคลเซียมด้วยกรดไฮโดรคลอริก ถ้าหากปริมาณแคลเซียมจากระบบทางเดินอาหารไม่เพียงพอกับความต้องการเพื่อสร้างเปลือกไข่ ไก่จะดึงเอาแคลเซียมที่สะสมอยู่ในกระดูกมาใช้ ดังนั้นคุณภาพเปลือกไข่จะขึ้นอยู่กับปริมาณแคลเซียมที่คงอยู่ในกระเพาะบดในช่วงกลางคืน

การปรับปรุงคุณภาพของเปลือกไข่

จะต้องมีการเพิ่มปริมาณแคลเซียมให้อยู่ในกระเพาะบดในเวลาที่มีการสะสมแคลเซียมบนเปลือกไข่ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพเปลือกไข่ทั้งความแข็งแรงและสีของเปลือกไข่ โดยมีการจัดการดังนี้

1. กระตุ้นการกินอาหารให้มากขึ้นในช่วง 6 ชั่วโมงสุดท้ายก่อนถึงเวลาการปิดแสง
2. จัดการให้มีเวลาที่รางอาหารว่างเปล่าในช่วงเที่ยงเพื่อกระตุ้นให้ไก่กินอาหารเพิ่มมากขึ้นในช่วงบ่าย
3. อาจจำเป็นต้องกระตุ้นให้ไก่กินอาหารช่วงกลางคืนโดยการให้แสงเที่ยงคืน (Midnight light)
4. ประมาณ 70% ของแหล่งแคลเซียมในอาหารจะต้องมีขนาดอนุภาคระหว่าง 2-4 มิลลิเมตรเพื่อให้สามารถคงอยู่ในระบบทางเดินอาหารได้นานขึ้นโดยเฉพาะในช่วงกลางคืนและอีกประมาณ 30% ที่เหลือจะอยู่ในรูปป่นละเอียดเพื่อให้ไก่สามารถใช้ประโยชน์ได้รวดเร็วในช่วงกลางวัน
5. ในช่วงที่มีอากาศร้อนไก่จะเกิดความเครียดส่งผลให้เวลาในการวางไข่ช้าออกไป เนื่องจากไก่จะมีการหอบซึ่งการหอบนี้จะส่งผลให้ไก่สูญเสียคาร์บอนไดออกไซด์และไบคาร์บอร์เนต (Bicarbonate) ในกระแสเลือดส่งผลให้การสร้างเปลือกไข่ช้าออกไปจึงทำให้การวางไข่ช้าออกไปด้วย ดังนั้นจึงต้องมีการปรับ

สัดส่วนการให้อาหารโดยให้อาหารช่วงเที่ยงคืนและตอนเช้ามากขึ้นเพื่อให้มีแคลเซียมเพียงพอสำหรับการสร้างเปลือกไข่

การให้แสงสว่าง

สัตว์ปีกเป็นสัตว์ที่ไวต่อความยาวแสงต่อวันมากโดยจะมีผลไปกระตุ้นการทำงานของฮอร์โมนเพศและการทำงานของระบบสืบพันธุ์ ดังนั้นแสงสว่างจึงมีผลโดยตรงต่ออายุเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ การเปลี่ยนแปลงความยาวแสงต่อวันจะทำให้อายุเมื่อให้ไข่ฟองแรกเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดยการเพิ่มความยาวแสงต่อวันจะทำให้ไก่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์หรือให้ไข่ฟองแรกเร็วขึ้น ในขณะที่ถ้าหากลดความยาวแสงต่อวันให้น้อยกว่า 12 ชั่วโมง/วัน จะทำให้ไก่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ช้าลงหรือยืดอายุเมื่อให้ไข่ฟองแรกช้าออกไป

ถ้าไก่ไข่รุ่นเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เร็วเกินไปจะส่งผลให้ได้ไข่ฟองเล็กและอาจเกิดมดลูกทะลักได้ เนื่องจากระบบสืบพันธุ์เจริญและพัฒนาเร็วกว่าการเจริญทางด้านโครงสร้างของร่างกาย ดังนั้นในช่วงของการเลี้ยงไก่รุ่นจึงควรมีการควบคุมความยาวแสงต่อวัน ปัจจุบันโรงเรือนเลี้ยงไก่รุ่นจะใช้ระบบ Dark-out house คือ โรงเรือนที่ปิดด้วยผ้าม่านสีดำ แสงสว่างที่ไก่ได้รับจะได้จากหลอดไฟเท่านั้นจึงทำให้สามารถควบคุมความยาวแสงต่อวันได้ ซึ่งปกติจะควบคุมความยาวแสงต่อวันไว้ที่ 10-12 ชั่วโมง/วัน หรืออาจจะให้แสงน้อยกว่านี้ก็ได้ เช่น ให้แสง 6-8 ชั่วโมง/วัน

ผลของการควบคุมความยาวแสงในไก่ไข่ระยะไก่รุ่น

การควบคุมความยาวแสงนอกจากจะช่วยยืดอายุเมื่อให้ไข่ฟองแรกแล้ว ยังมีผลดีด้านอื่นอีกหลายประการ เช่น

1. การลดความยาวแสงจะช่วยยืดอายุเมื่อให้ไข่ฟองแรกออกไปได้
2. การลดความยาวแสงต่อวันให้สั้นลงเหลือประมาณ 6-8 ชั่วโมงจะทำให้ผลผลิตไข่ในช่วงครึ่งแรกของการให้ผลผลิตไข่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามจะไม่มีผลต่อปริมาณการให้ไข่ในช่วงท้ายของการให้ผลผลิต
3. การลดความยาวแสงต่อวันจะทำให้ไก่ให้ไข่ฟองแรกใหญ่ขึ้นและน้ำหนักไข่ในช่วง 4-5 เดือนแรกของการให้ผลผลิตไข่จะมากกว่าด้วย
4. การจำกัดปริมาณอาหารเพื่อควบคุมน้ำหนักตัวร่วมกับโปรแกรมการให้แสงสามารถยืดอายุเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์หรืออายุเมื่อให้ไข่ฟองแรกออกไปได้สูงสุดประมาณ 3 สัปดาห์

การจัดการแสงสว่างสำหรับไก่ระยะให้ไข่

การเพิ่มความยาวแสงเพื่อกระตุ้นการเป็นหนุ่มเป็นสาวจะกระทำเมื่อไก่มีน้ำหนักตัวถึงน้ำหนักมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือน้ำหนักเป้าหมาย ซึ่งไก่แต่ละสายพันธุ์จะมีน้ำหนักตัวเป้าหมายไม่เท่ากัน เช่น ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นจะมีน้ำหนักตัวเป้าหมายประมาณ 1.25-1.35 กิโลกรัม ส่วนไก่ไข่สีน้ำตาลจะมีน้ำหนักตัวเป้าหมายประมาณ 1.35-1.50 กิโลกรัม

การเพิ่มความยาวแสงต่อวันแบบกะทันหันหรือการเพิ่มอย่างรวดเร็วจะทำให้ไก่มีโอกาสเกิดมดลูกทะลัก (Prolepses) มากขึ้น ดังนั้น ถ้าหากไก่มีอายุถึงวัยเจริญพันธุ์แล้วในขณะที่เลี้ยงอยู่ภายใต้ความยาวแสง 11-12 ชั่วโมง/วัน การเพิ่มความยาวแสงครั้งแรกจะต้องเพิ่มไม่เกิน 1 ชั่วโมงในสัปดาห์แรก หลังจากนั้นจึงควรเพิ่มความยาวแสงสัปดาห์ละ 15 นาที จนกระทั่งมีความยาวแสงตามที่กำหนด ความยาวแสงต่อวันที่เหมาะสมเพื่อให้ไก่ไข่ในระยะให้ผลผลิตไข่สูงที่สุดควรอยู่ที่ประมาณ 15-16 ชั่วโมง/วัน

ช่วงเวลาการให้แสง

ปกติความยาวแสงต่อวันจะผันแปรไปตามฤดูกาลและตำแหน่งบนโลก พื้นที่ที่อยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตรดวงอาทิตย์จะตั้งฉากกับโลกมากที่สุดและระยะเวลาช่วงกลางและกลางคืนค่อนข้างคงที่เกือบตลอดทั้งปี ในขณะที่พื้นที่ที่อยู่ค่อนไปทางขั้วโลกเหนือหรือขั้วโลกใต้ ตำแหน่งของดวงอาทิตย์จะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล ทำให้ความยาวแสงในแต่ละวันจะแตกต่างกันตามฤดูกาล ยิ่งพื้นที่นั้นอยู่ห่างจากเส้นศูนย์สูตรมากเท่าไรความแตกต่างของความยาวแสงต่อวันในแต่ละฤดูกาลจะยิ่งมากขึ้น ดังนั้นในพื้นที่ที่อยู่ห่างจากเส้นศูนย์สูตรจึงต้องมีการปรับเวลาในการเปิด-ปิดไฟเพื่อให้แสงสว่างเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับเวลาที่ดวงอาทิตย์ขึ้นและตก

ความยาวแสงต่อวันมากกว่า 11-12 ชั่วโมงสามารถกระตุ้นฮอร์โมนเพศให้ไปกระตุ้นการพัฒนาของฟองไข่ได้ แต่ถ้าจะให้ได้ผลของการกระตุ้นด้วยแสงสูงสุดก็ควรจะให้มีความยาวแสงไม่น้อยกว่า 14 ชั่วโมง/วัน การเพิ่มความยาวแสงต่อวันมีวิธีการเพิ่ม 3 วิธีดังนี้

1. เพิ่มให้เฉพาะตอนเช้ามืด
2. เพิ่มให้เฉพาะตอนค่ำ
3. เพิ่มให้ตอนเช้ามืดและตอนค่ำ

การเพิ่มความยาวแสงโดยการเปิดไฟเพิ่มเติมในตอนเช้ามืดและตอนค่ำจนกระทั่งไก่ได้รับความยาวแสงครบตามกำหนดเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก เนื่องจากการปรับเวลาเปิด-ปิดเพื่อชดเชยความยาวแสงตามเวลาดวงอาทิตย์ขึ้นและตกทำได้สะดวก ในขณะที่วิธีการเพิ่มแสงเฉพาะตอนเช้ามืดหรือเฉพาะตอนค่ำเพียงอย่างเดียวนั้นจะทำให้การชดเชยความยาวแสงที่เปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลทำได้ยาก อย่างไรก็ตาม การเปิดไฟในช่วงเย็นนั้นควรจะเปิดสวิทช์ไฟฟ้าก่อนที่จะถึงเวลาดวงอาทิตย์ตกประมาณ 30 นาที และการปิดไฟในตอนเช้าก็ควรจะปิดสวิทช์ไฟฟ้าหลังจากที่ดวงอาทิตย์ขึ้นแล้วประมาณ 30 นาทีเช่นกัน

การจัดการแสงในระหว่างการให้ผลผลิต

โปรแกรมการให้แสงสว่างมีผลโดยตรงกับปริมาณอาหารที่กิน การจัดการแสงในระยะให้ไข่มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อให้มีการเจริญเติบโตที่เหมาะสมกับการให้ไข่
2. เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากความยาวแสงธรรมชาติที่ไม่เท่ากันในแต่ละวันหรือแต่ละฤดูกาล
3. เพื่อควบคุมอัตราการตายโดยการลดความเข้มแสงลงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม
4. เพื่อปรับปรุงคุณภาพเปลือกไข่

นับตั้งแต่อายุ 17 สัปดาห์จนกระทั่งให้ผลผลิตไข่สูงสุด ปริมาณอาหารที่กินจะต้องเพิ่มขึ้นประมาณ 40-50% ขึ้นกับระบบการเลี้ยงเพื่อให้ไก่ได้รับอาหารและโภชนะเพียงพอสำหรับการเจริญเติบโต การให้ผลผลิตไข่และการเพิ่มน้ำหนักไข่ โดยระหว่างอายุ 18-28 สัปดาห์ไก่จะต้องมีการเพิ่มน้ำหนักตัวขึ้นประมาณ 350 กรัม (ISABROWN) ผลผลิตมวลไข่ในช่วงให้ผลผลิตสูงสุดจะต้องมีค่าเท่ากับ 58 กรัม เนื่องจากปริมาณอาหารที่กินจะขึ้นกับความยาวแสงต่อวันโดยพบว่าการเปลี่ยนแปลงความยาวแสงต่อวัน 1 ชั่วโมงจะมีผลไปเปลี่ยนแปลงปริมาณอาหารที่กินประมาณ 1.5-2.0 กรัม/ตัว/วัน ดังนั้นในคู่มือการเลี้ยงไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN จึงแนะนำให้เพิ่มความยาวแสงจนกระทั่งถึง 15 ชั่วโมง/วัน เมื่อไก่ให้ไข่ 50% ของฝูงหรือที่อายุประมาณ 20-21 สัปดาห์เพื่อเพิ่มการกินอาหาร

การให้แสงเที่ยงคืน (Midnight light)

เทคนิคการให้แสงเที่ยงคืนนี้นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางเพื่อกระตุ้นให้ไก่กินอาหารได้มากขึ้น การให้แสงประมาณ 1 ชั่วโมง : 30 นาที ถึง 2 ชั่วโมง โดยจะเปิดไฟให้แสงอีกครั้งหลังจากปิดไฟไปแล้วประมาณ 3-4

ชั่วโมง โปรแกรมแสงแบบนี้จะเริ่มใช้เมื่อไก่ให้ไข่ได้ประมาณ 5% และจะหยุดเมื่อไก่กินอาหารได้ตามเป้าหมาย หรือไก่มีน้ำหนักตัวและการให้ไข่ได้ตามเป้าหมายหรืออาจจะใช้โปรแกรมแสงนี้ตลอดระยะการให้ไข่ก็ได้ บางครั้ง การให้แสงเที่ยงคืนอาจจะใช้ในไก่อายุมากก็ได้ในกรณีที่เกิดปัญหาเปลือกไข่คุณภาพต่ำหรือเปลือกไข่บาง โดยวัตถุประสงค์ของการเพิ่มแสงเที่ยงคืนในไก่อายุมากก็เพื่อให้ไก่ได้มีโอกาสกินอาหารที่เป็นแหล่งของแคลเซียมได้มากขึ้น

ตารางที่ 5.8 ผลของโปรแกรมการให้แสงสว่างและการให้แสงเที่ยงคืน 2 ชั่วโมงต่อการกินอาหารและความหนาแน่นของเปลือกไข่

แสงสว่าง	การกินอาหาร (กรัม/ตัว/วัน)		ความหนาแน่นของเปลือกไข่	
	การทดลอง[#1]	การทดลอง[#2]	การทดลอง[#1]	การทดลอง[#2]
06.00-22.00 น.	127.7	116.8	1.0722[a]	1.0790[a]
04.00-20.00 น.	128.8	118.1	1.0714[b]	1.0792[b]
06.00-20.00 น.+ 23.00-01.00 น.	131.9	122.0	1.0726[a]	1.0806[b]

ที่มา : Grizzle (1992 ; อ้างตาม ISABROWN General Management Guide Commercial, 2009) หน้า 27

การให้แสงแบบช่วง (Intermittent light)

สำหรับโรงเรือนที่ป้องกันแสงจากภายนอกได้และใช้แสงจากหลอดไฟเพียงอย่างเดียว (Dark-out house) อาจจะมีการกำหนดการให้แสงแบบช่วงได้ เช่น ช่วงละ 2, 4, 6 หรือ 8 ชั่วโมง การให้แสงแบบช่วงนี้จะส่งผลต่อไก่ ได้แก่

1. สีเปลือกไข่และความแข็งแรงของเปลือกไข่
2. น้ำหนักไข่
3. การควบคุมไรแดง
4. การจัดการอัตราการรอดและอัตราการเปลี่ยนอาหาร

ผลต่อระบบสรีระของไก่คือ ไก่จะให้ไข่ไม่พร้อมกันและเวลาการให้ไข่จะกระจายออกไปทั้งวัน ยืดระยะเวลาในการสร้างฟองไข่ ยืดระยะเวลาการวางไข่สามารถเพิ่มน้ำหนักไข่ขึ้นได้ประมาณ 2-3% แต่จำนวนไข่จะลดลงประมาณ 2-3% เช่นกัน

ตารางที่ 5.9 ตัวอย่างโปรแกรมการให้แสงแบบช่วงสำหรับไก่ไข่

โปรแกรมแสง	2 ชั่วโมง	3 ชั่วโมง	4 ชั่วโมง	6 ชั่วโมง
เริ่ม 5%	1.15 L : 0.45 D	2.0 L : 1 D	2.30 L : 1.30 D	3.45 L : 2.15 D
ชั่วโมงแสง/วัน	15	16	15	15

ที่มา : ISABROWN General Management Guide Commercial (2009) หน้า 27

ความเข้มแสงและอัตราการตาย

ความเข้มแสงในช่วงแรกของการกกจำเป็นอย่างมากเพื่อให้ลูกไก่สามารถกินน้ำและอาหารได้เร็วขึ้น แต่หลังจากนั้นก็ควรลดความเข้มแสงลงเหลือประมาณ 5-10 ลักซ์

Dark-out house หมายถึง โรงเรือนที่สามารถควบคุมแสงได้โดยจะอนุโลมให้มีแสงจากภายนอกเล็ดลอดเข้ามาในโรงเรือนได้ไม่เกิน 0.5 ลักซ์ ซึ่งความต้องการแสงขั้นต่ำที่เหมาะสมสำหรับไก่ได้แก่ 5-10 ลักซ์

Semi dark house หมายถึง โรงเรือนที่มีแสงจากภายนอกเล็ดลอดเข้ามาภายในโรงเรือนมากกว่า 0.5 ลักซ์ ดังนั้น การใช้แสงเพื่อกระตุ้นการเจริญพันธุ์ของไก่จะต้องใช้ความเข้มของแสงที่มากพอที่จะทำให้ไก่รับรู้ถึงความแตกต่างโดยความเข้มแสงที่ใช้ในโรงเรือนจะต้องมากกว่าความเข้มแสงที่เล็ดลอดเข้ามาไม่น้อยกว่า 12 เท่า

เฉพาะช่วงแรกของการย้ายไก่เข้าไปยังโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่เท่านั้นที่ต้องเพิ่มความเข้มแสงขึ้นเพื่อให้ไก่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาแวดล้อมใหม่ได้เร็วขึ้น สามารถมองเห็นอุปกรณ์ให้น้ำและอุปกรณ์ให้อาหารได้สะดวกขึ้น จากนั้นก็จะลดความเข้มแสงลงจนกระทั่งเหลือประมาณ 0.5 ลักซ์ ที่ระดับหน้ารางของกรงที่มืดที่สุด เนื่องจากความเข้มแสงจะสัมพันธ์กับกิจกรรมของไก่ การจิกก้นและการจิกขนของไก่ตลอดระยะให้ไข่

ความเข้มแสงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการทำงานของระบบสรีระ กิจกรรมของไก่และการสูญเสียขน จากหลายงานวิจัยพบว่า ไก่ที่เลี้ยงภายใต้ความเข้มแสงสูงจะมีอัตราการตายเพิ่มขึ้นเนื่องจากการจิกก้น (Vent pecking) และการจิกขน (Feather pecking) เพิ่มขึ้น ความเข้มแสงสูงจะไปกระตุ้นให้ไก่ตกใจง่ายและมีการจิกขนกันมากขึ้น ปัจจุบันมีการเพิ่มจำนวนชั้นของกรง มีการเปลี่ยนมาใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ซึ่งมีความเข้มแสงสูงทำให้ไก่ที่อยู่ในกรงชั้นบนสุดซึ่งอยู่ใกล้หลอดไฟมากที่สุดจะได้รับความเข้มแสงสูงเกินไป

อัตราการตายและกิจกรรมของไก่ไข่ที่เลี้ยงในกรงแบบเบตเตอรี่ซึ่งแต่ละชั้นจะได้รับความเข้มแสงแตกต่างกัน ไก่ที่อยู่ชั้นบนสุดซึ่งอยู่ใกล้หลอดไฟจะมีกิจกรรมมากมีการจิกก้นกันมากและอัตราการตายเพิ่มขึ้น ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.10**

ตารางที่ 5.10 เปรียบเทียบความเข้มแสงต่อสมรรถภาพการให้ผลผลิตของไก่ไข่ระหว่างอายุ 20-67 สัปดาห์

ความเข้มแสง หน้ารางอาหาร	จำนวนไข่ (ฟอง)	มวลไข่ (กรัม/วัน)	อาหารกิน (กรัม/วัน)	นน.ตัวเพิ่ม (กรัม)	อัตราการตาย (%)
0.5 ลักซ์	311	52.2	123	470	5.3
2 ลักซ์	314	52.3	122	460	5.6
15 ลักซ์	310	52.2	122	430	6.4

ที่มา : ISABROWN General Management Guide Commercial (2009) หน้า 29

ตารางที่ 5.11 เปรียบเทียบอัตราการตายของไก่ที่เลี้ยงในแต่ละชั้น

ชั้นของกรง	คศ. 1996	คศ. 1997
ชั้นล่าง	1.1	0.9
ชั้นกลาง	1.6	2.3
ชั้นบน	6.1	6.2

ที่มา : ISABROWN General Management Guide Commercial (2009) หน้า 29

สิ่งสำคัญอีกประการนอกจากความเข้มแสง ได้แก่ ความสม่ำเสมอของแสงจะต้องเหมาะสม หลอดไฟอาจจะมีแผ่นกำบังแสงเพื่อลดความเข้มแสงของกรงชั้นบนสุดลงหรือการใช้แสงสีแดงหรือสีอุ่น (Warm light) จะช่วยลดการจิกขนของไก่ในกรงชั้นบนลงได้

การคัดไก่ (Culling)

การคัดไก่ที่ไข่ไม่ดกหรือไม่ให้ไข่ออกไปควรจะทำตลอดระยะเวลาของการเลี้ยง ไก่ที่บาดเจ็บ ป่วยหรืออ่อนแอควรจะนำออกไปทันทีเมื่อพบเห็น อย่างไรก็ตาม การคัดไก่ควรจะเริ่มกระทำหลังจากที่ไก่ให้ไข่ครบ 10 สัปดาห์ไปแล้ว นอกจากนี้ก่อนที่จะครบกำหนดปลดไก่ควรจะมีการคัดไก่ที่ไม่ไข่ ไก่ไข่ไม่ดี ไก่ป่วย ไก่ผลัดขน และไก่ที่มีอาการมดลูกทะลักออกอีกรอบ การคัดไก่ที่ไข่ไม่ดกหรือไม่ให้ไข่โดยดูจากลักษณะภายนอกที่สังเกตเห็นได้เช่น หงอนของไก่ที่ให้ผลผลิตไข่ดีจะมีลักษณะใหญ่และสดใส ทวารร่วมจะขยายใหญ่ก้นเปียกชื้น มีการสะสมไขมันในร่างกายทำให้ผิวหนังบริเวณท้องหย่อน กระดูกเชิงกรานถ่างกว้าง ลักษณะต่าง ๆ ของไก่ที่ให้ไข่ดกและไม่ให้ไข่สรุปไว้ใน**ตารางที่ 5.12**

การคงอยู่หรือการขาดสีเหลืองในชั้นไขมันใต้ผิวหนังและหน้าแข้งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณของสารคาโรทีนอยด์ในอาหาร ซึ่งสีเหลืองจากสารคาโรทีนอยด์ยังมีผลต่อการเกิดสีเหลืองในไข่แดงด้วย เมื่อไก่เริ่มไข่ สารแซนโทฟิลล์ส่วนใหญ่ในอาหารและในผิวหนังจะถูกนำไปสะสมไว้ในไข่แดง ทำให้เกิดการซีดของผิวหนัง และตามอวัยวะในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ดังนั้นระยะเวลาในการซีดของผิวหนังจึงใช้เป็นตัวดัชนีบ่งชี้ระยะเวลาที่ไก่ไข่ ลำดับการซีดจางของสีเหลืองในชั้นผิวหนัง แสดงในตารางที่ 13 เมื่อไก่วางไข่ได้ประมาณ 180 ฟอง ผิวหนังจะมีสีออกน้ำเงินขาว

ตารางที่ 5.12 สรุปลักษณะของอวัยวะต่าง ๆ บนตัวไก่ที่ให้ไข่ดกและไม่ไข่หรือไข่ไม่ดี

ลักษณะ	ไก่ไข่ดี	ไก่ไข่ไม่ดี
หัว	เล็ก บาง และตื่นตัว	หยาบ หนา เซื่องซึม
หน้า	สดใส บาง	เหลือง หยาบ
ตา	นูนเด่น แจ่มใส	เซื่องซึม
หงอนและเหนียง	ใหญ่ เต็ม เรียบแข็ง	แห้ง มีขนาดเล็ก
ผิวหนัง	อ่อนนุ่ม เกาะตัวอย่างหลวม	หนา และแห้ง
ท้อง	เต็ม อ่อนนุ่ม ยืดหยุ่น ขยายใหญ่	หดตัว แข็ง
กระดูกเชิงกราน	บาง ยืดหยุ่น ถ่างกว้าง 2-3 นิ้วมือ	แข็งกระด้าง หนา อยู่ชิดกัน
กระดูกสันอก	อยู่ห่างจากกระดูกเชิงกราน กว้างกว่า 3-4 นิ้วมือ	อยู่ชิดกระดูกเชิงกรานแคบกว่า 3 นิ้วมือ
ก้น	ขยายใหญ่ อ่อนนุ่ม ชุมชื้น ถ่างกว้าง ยืดหยุ่น ซีด	หดตัว เล็ก แห้งแข็งเหลือง
ขอบตา	ซีด ขาว	เหลือง
ติ่งหู	ขาว	เหลือง
จะงอยปาก	ซีด	เหลือง
หน้าแข้ง	ซีด บางเรียบ	เหลือง กลม
ขน	ขาดวิ่น สกปรก	เรียบ สะอาด ไม่ฉีกขาด
การผลัดขน	เริ่มผลัดขนช้า แต่เสร็จเร็ว	เริ่มผลัดขนเร็ว แต่เสร็จช้า
อารมณ์	กระตือรือร้น ตื่นตัว กินอาหารเก่ง	ไม่ตื่นตัว กินอาหารน้อย
สุขภาพ	ดี	เซื่องซึม
ความจุลำตัว	ใหญ่ กว้าง ลึก	เล็ก และแคบ

ลักษณะ	ไก่ไข่ดี	ไก่ไข่ไม่ดี
ขา	ตรง แข็งแรง	อ่อน พิการ

ที่มา : อาวุธ (2538) หน้า 90

ตารางที่ 5.13 ลำดับและอัตราการสูญเสียสีเหลืองตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกายไก่ไข่

อวัยวะที่ชีด	ระยะเวลาไข่ (วัน)
ก้น	15
ขอบตา	15 - 21
ติ่งหู	21 - 28
จะงอยปาก	42
หน้าแข้ง	มากกว่า 42

ที่มา : อาวุธ (2538) หน้า 91

ระยะของการให้ผลผลิตของไก่ไข่

การให้ไข่ของไก่จะแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 : ช่วงผลผลิตไข่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนถึงจุดสูงสุด

ผลผลิตไข่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วหลังจากฝูงไก่เริ่มไข่ได้ 5% จนกระทั่งผลผลิตไข่เพิ่มขึ้นสูงสุด (Peak of egg production) ประมาณ 6-8 สัปดาห์หลังจากเริ่มไข่ซึ่งจะเกิดร่วมกับการเพิ่มขนาดไข่และน้ำหนักตัว ช่วงเวลานี้อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการจัดการในช่วงไก่รุ่น ถ้าไก่มีน้ำหนักตัวต่ำกว่าน้ำหนักเป้าหมาย ไก่จะเริ่มวางไข่ช้าและระยะเวลาที่ไก่จะให้ผลผลิตไข่สูงสุดก็เลื่อนออกไป ในกรณีที่ไก่ทั้งหมดสามารถให้ผลผลิตไข่ได้ในวันเดียวกัน เส้นกราฟของการให้ผลผลิตจะชันมาก ถ้าน้ำหนักตัวแตกต่างกันมากอายุเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ของไก่แต่ละตัวในฝูงจะไม่เท่ากัน ไก่ตัวที่มีน้ำหนักต่ำกว่าจะเริ่มไข่ช้าออกไปในขณะที่ไก่ตัวที่มีน้ำหนักมากจะเริ่มไข่ก่อนตัวอื่น ดังนั้น ถ้าฝูงไก่ไม่มีความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวแล้ว เส้นกราฟของการให้ผลผลิตไข่จะไม่ชันมาก

ระยะที่ 2 : ช่วงผลผลิตไข่ลดลงเป็นเส้นตรง

หลังจากผลผลิตไข่เพิ่มขึ้นสูงสุดแล้วผลผลิตไข่จะยังคงระดับนี้อยู่ประมาณ 1-2 สัปดาห์ จากนั้นจะเริ่มลดลงในเปอร์เซ็นต์ที่เท่ากันทุกสัปดาห์ ถ้ามีการจัดการที่ดีการให้ผลผลิตไข่จะค่อย ๆ ลดลงเป็นเส้นตรง แต่ถ้ามีเหตุใดเหตุหนึ่งที่ทำให้ไก่เกิดความเครียดหรืออยู่ในสภาวะอากาศร้อนจะทำให้อัตราการลดลงของผลผลิตไข่จะลดลงมากกว่ามาตรฐาน ในช่วงนี้ขนาดไข่จะเพิ่มขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้นและน้ำหนักตัวจะเพิ่มขึ้นซึ่งเกิดจากการสะสมไขมันในช่องท้อง

ระยะที่ 3 : ระยะสุดท้ายก่อนที่ไก่จะหยุดไข่และผลัดขน

ระยะนี้ผลผลิตไข่จะลดลงอย่างมากจนกระทั่งหยุดไข่ ไก่บางตัวจะเริ่มผลัดขน ขนาดไข่จะไม่ลดลง แต่ประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารจะด้อยลง หลังจากการผลัดขนแล้วไก่จะเริ่มไข่อีกครั้งหนึ่ง การไข่ของไก่ในรอบปีที่ 2 และปีถัดไปจะเหมือนกับการไข่ในปีแรกแต่ผลผลิตไข่สูงสุดจะต่ำกว่าและระยะเวลาในการให้ไข่จะสั้นกว่าในรอบปีแรกประมาณ 20% ไข่ที่ได้ในรอบปีที่ 2 จะมีขนาดใหญ่กว่าแต่เปลือกไข่จะบางกว่า อัตราการตายปกติของไก่ตั้งแต่เริ่มไข่จนถึงหยุดไข่ในรอบปีแรกประมาณ 10-20%

การเก็บไข่

ควรเก็บไขให้บ่อยครั้งเท่าที่จะทำได้ หรืออย่างน้อยวันละ 4 ครั้ง หลังเก็บไข่แล้วควรจะทำความสะอาด แล้วเก็บไข่ไว้ในห้องเย็น ถ้าจะต้องเก็บไว้นานมากกว่า 1 สัปดาห์ ควรเก็บไข่ที่อุณหภูมิ 10-13 °ซ และมีความชื้นสัมพัทธ์ 70-85% เพื่อรักษาสภาพของไข่ไว้ให้สดอยู่เสมอ

การแบ่งชั้นคุณภาพและขนาดของไข่ไก่

ตามมาตรฐาน มกษ. 6702-2553 มาตรฐานไข่ไก่ ได้กำหนดการแบ่งชั้นคุณภาพไข่ไก่ตามลักษณะภายนอกและภายในเป็น 3 ชั้นคุณภาพ ได้แก่ ชั้นคุณภาพระดับเอเอ (AA) ชั้นคุณภาพระดับเอ (A) และชั้นคุณภาพระดับบี (B) และการแบ่งขนาดไข่ไก่ ดังแสดงรายละเอียดใน**ตารางที่ 5.14** และ **5.15**

ตารางที่ 5.14 ลักษณะภายนอกและภายในของชั้นคุณภาพไข่ไก่ระดับชั้นต่าง ๆ

ลักษณะ	ระดับชั้นคุณภาพ		
	เอเอ (AA)	เอ (A)	บี (B)
1. เปลือกไข่			
- ภายนอก	- ไม่บุบ ร้าว - สะอาด ปราศจากรอยเปื้อน - ผิวเปลือกไม่ลื่น เรียบโดยไม่มีรอยหยาบเป็นคลื่นหรือปุ่ม	- เช่นเดียวกับ เอเอ	- ไม่บุบ ร้าว - สะอาดหรือมีรอยเปื้อนบ้าง หากรอยเปื้อนกระจายตัวต้องไม่เกิน 1/16 ของพื้นที่ หากรอยเปื้อนจุดเดียวต้องไม่เกิน 1/32 ของพื้นที่และไม่เป็นครบแน่น - ผิวเปลือกไข่อาจหยาบเป็นคลื่นหรือปุ่ม
2. การส่องไข่			
2.1 เปลือก	- สะอาด ไม่มีรอยร้าวภายใน	- เช่นเดียวกับเอเอ	- ไม่มีรอยร้าวภายใน
2.2 ช่องอากาศ	- อยู่ด้านป้านของไข่ มีความสูงไม่เกิน 0.3 ซม. และไม่เคลื่อนที่ตามเมื่อหมุนไข่	- อยู่ด้านป้านของไข่ มีความสูงไม่เกิน 0.5 ซม. และไม่เคลื่อนที่ตามเมื่อหมุนไข่	- อยู่ด้านป้านของไข่ มีความสูงไม่เกิน 0.8 ซม. และไม่เคลื่อนที่ตามเมื่อหมุนไข่
2.3 ไข่ขาว	- ไม่พบจุดเลือด จุดเนื้อ	- ไม่พบจุดเลือด จุดเนื้อ	- อาจพบจุดเลือด จุดเนื้อ*
2.4 ไข่แดง	- เห็นของเงาไข่แดงไม่ชัดเจนและลอยอยู่กลางฟองไข่ ไม่พบจุดเลือด จุดเนื้อ	- เห็นขอบเงาไข่แดงชัดเจนและลอยเกือบชิดเปลือกไข่ ไม่พบจุดเลือด จุดเนื้อ	- เห็นขอบเงาไข่แดงชัดเจนและชิดเปลือกไข่ อาจพบจุดเลือด จุดเนื้อ

3. การตอกไข่**

3.1 ไข่แดง	- นูน อยู่กลางไข่ขาวส่วนข้น ไม่พบจุดเลือด จุดเนื้อ	- นูน ไม่พบจุดเลือด จุดเนื้อ	- ไข่แดงไม่นูน อาจุพบจุดเลือด จุดเนื้อ
3.2 ไข่ขาว	- ไข่ขาวส่วนข้นมีความหนืด นูนและไข่ขาวส่วนใสไม่กระจายตัว ไม่พบจุดเลือด จุดเนื้อ	- เหมือนเอเอ แต่ไข่ขาวส่วนข้นหนืดน้อยลง	- ไข่ขาวส่วนข้นและส่วนใสไม่มีความหนืด เหลวและกระจายตัว แบนราบ อาจพบจุดเลือด จุดเนื้อ

หมายเหตุ

* จุดเลือด จุดเนื้อที่พบอาจพบในไข่แดงและไข่ขาวในชั้นคุณภาพบี ขนาดรวมกันแล้วเส้นผ่านศูนย์กลางต้องไม่เกิน 0.3 ซม.

** การแบ่งชั้นคุณภาพจากการตอกไข่ ด้านคุณภาพความสด ลักษณะไข่ขาวและไข่แดงแสดงใน**ภาพที่5.1**

ที่มา : มกษ. 6702-2553 หน้า 3-4

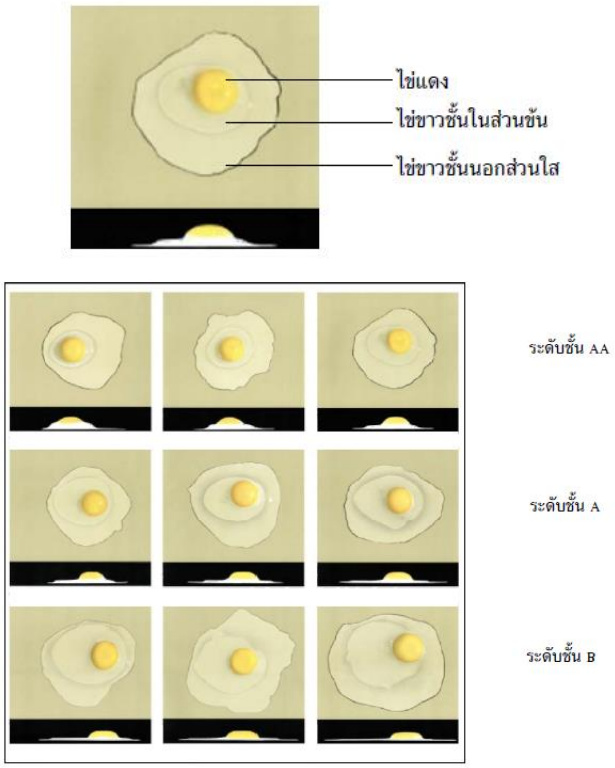

ภาพที่ 5.1 ลักษณะของไข่ขาวและไข่แดงของไข่ลำดับชั้นคุณภาพต่าง ๆ

ที่มา : มกษ. 6702-2553 หน้า 11

ตารางที่ 5.15 การจัดชั้นขนาดไข่ตามน้ำหนักเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงทางการค้า

เบอร์	ขนาด	น้ำหนักขั้นต่ำ (กรัม/ฟอง)
0	จัมโบ้ (Jumbo)	มากกว่า 70
1	ใหญ่พิเศษ (Extra large)	มากกว่า 65-70
2	ใหญ่ (Large)	มากกว่า 60-65
3	กลาง (Medium)	มากกว่า 55-60
4	เล็ก (Small)	มากกว่า 50-55
5	จิ๋ว (Peewee)	มากกว่า 45-50

ที่มา : มกษ. 6702-2553 หน้า 4

3. การจัดการอาหารสำหรับไก่ไข่

3.1 การจัดการอาหารสำหรับไก่ไข่รุ่น

การจัดการไก่ไข่รุ่นให้มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดีนั้นเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผู้เลี้ยงไก่ไข่จะต้องให้ความใส่ใจเป็นพิเศษเพื่อที่จะให้ได้ไก่ไข่ที่มีคุณภาพและมีสมรรถภาพการให้ผลผลิตไข่ดี การจัดการไก่รุ่นที่ดีและถูกต้องจะทำให้ผู้เลี้ยงได้ไก่ไข่ที่มีสมรรถภาพการให้ผลผลิตดี ดังนั้น การจัดการอาหารที่ดีจะช่วยให้ไก่มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดี มีสุขภาพแข็งแรงและให้ผลผลิตดีตามศักยภาพของสายพันธุ์ แต่ถ้าหากมีการจัดการอาหารในระยะไก่รุ่นที่ผิดพลาดจะไม่สามารถแก้ไขให้ดีได้เมื่อไก่นั้นเข้าสู่ระยะให้ผลผลิตจะให้ผลผลิตไข่ต่ำ

ปัจจุบันไก่ไข่ได้มีการปรับปรุงพันธุ์ให้ไก่สามารถออกไข่ได้มากเกือบ 300 ฟอง/ปี ไก่จะเริ่มให้ไข่ได้เร็วขึ้นกว่าในอดีตมากจึงทำให้ผู้เลี้ยงสามารถได้ผลผลิตไข่เพิ่มขึ้นมาประมาณ 10-15 ฟอง/ตัว/รอบการให้ผลผลิต ไก่ไข่สมัยใหม่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์จนสามารถใช้โปรแกรมการให้แสงสว่างเพื่อกระตุ้นให้ไก่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์หรือให้ไข่ฟองแรกได้ตั้งแต่อายุ 16-18 สัปดาห์ เมื่อเทียบกับในอดีตที่ไก่รุ่นจะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เมื่ออายุประมาณ 20 สัปดาห์ ดังนั้น ฝูงไก่ไข่ที่เลี้ยงในปัจจุบันจะให้ผลผลิตไข่สูงสุดประมาณ 4-6 สัปดาห์หลังจากเริ่มให้ไข่ฟองแรก เมื่อเทียบกับในอดีตที่จะให้ผลผลิตไข่สูงสุดหลังจากที่ไก่เริ่มให้ไข่ประมาณ 7-8 สัปดาห์ ในเมื่อไก่ไข่ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ให้เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ได้เร็วขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เลี้ยงจะต้องมีการจัดการฝูงไก่ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดการด้านอาหารให้ถูกต้องและเหมาะสมกับความต้องการของไก่มากที่สุด

การจัดการด้านอาหารนั้นจะต้องสัมพันธ์กับการจัดการด้านอื่น ๆ เพื่อการปรับเปลี่ยนสูตรอาหารและวิธีการให้อาหารให้เหมาะสม เช่น กรณีที่เลี้ยงไก่รุ่นบนกรงและการเลี้ยงแบบปล่อยพื้นจะมีความต้องการโภชนะที่แตกต่างกัน ไก่ที่เลี้ยงบนกรงจะมีการออกกำลังกายน้อยกว่าไก่ที่เลี้ยงแบบปล่อยพื้น ดังนั้นจึงมีความต้องการพลังงานต่อวันน้อยกว่า ในขณะที่ไก่ที่เลี้ยงแบบปล่อยพื้นนั้นไก่สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระจะต้องเดินไปหากินน้ำและอาหารไกลกว่าจึงมีความต้องการพลังงานต่อวันมากกว่า

การเลี้ยงไก่ไข่รุ่นในประเทศไทยมักจะไม่ค่อยพบปัญหาไก่มีน้ำหนักตัวมากเกินไปแต่มักจะมีปัญหาไก่มีน้ำหนักตัวต่ำกว่าน้ำหนักตัวเป้าหมายที่แนะนำโดยบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่ถึงแม้ว่าจะมีการควบคุมปริมาณพลังงานในอาหารให้ไก่ได้รับตามความต้องการของร่างกายแล้วก็ตาม ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยภายนอกหลายอย่าง เช่น ความเครียดและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เป็นต้น

ระยะไก่เล็ก (0-6 สัปดาห์)

1. การเจริญเติบโต เมื่อคำนวณอัตราการเพิ่มน้ำหนักตัวเป็นเปอร์เซ็นต์ต่อน้ำหนักตัวเริ่มต้นแล้วจะพบว่าไก่เล็กจะมีอัตราการเจริญเติบโตมากกว่าไก่ใหญ่และมีประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารดีกว่าด้วยและเมื่อไก่โตขึ้นอัตราการเพิ่มของน้ำหนักตัวจะค่อย ๆ ลดลงดังแสดงใน**ตารางที่ 5.16**

ตารางที่ 5.16 การเพิ่มน้ำหนักตัวตั้งแต่อายุ 1-6 สัปดาห์

อายุ (สัปดาห์)	น้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับน้ำหนักตัวในสัปดาห์ที่ผ่านมา(%)	
	ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น	ไก่ไข่สีน้ำตาล
1	60	60
2	67	58
3	65	68
4	42	56
5	28	42
6	18	30

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 272

2. การกินอาหาร ปริมาณอาหารที่กินจะผันแปรไปตามสายพันธุ์ ขนาดน้ำหนักตัว ระดับพลังงานในอาหาร อุณหภูมิภายในโรงเรือนและสุขภาพของลูกไก่ ฯลฯ ปริมาณอาหารที่กินสำหรับไก่ไข่รุ่นช่วงอายุ 0-6 สัปดาห์ ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.17**

ตารางที่ 5.17 ปริมาณอาหารที่กินสำหรับไก่ไข่รุ่นในช่วงอายุ 0-6 สัปดาห์ (กิโลกรัม/ไก่ 100 ตัว)

อายุ (สัปดาห์)	ปริมาณอาหารที่กิน/วัน	
	ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น	ไก่ไข่สีน้ำตาล
1	1.2	1.2
2	1.5	1.8
3	2.0	2.4
4	2.5	3.0
5	3.1	3.6
6	3.6	4.1

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 272

อาหารสำหรับลูกไก่ช่วงอายุ 0-6 สัปดาห์ (ระยะไก่เล็ก)

ในระยะนี้ลูกไก่ควรจะได้รับอาหารที่มีโภชนะสมดุล มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ในกรณีที่เลี้ยงไปจนครบอายุ 6 สัปดาห์แล้วแต่ลูกไก่มีน้ำหนักไม่ได้ตามเป้าหมายอาจจะจำเป็นต้องให้อาหารไก่เล็กต่อไปอีกสักระยะหนึ่งจนกว่าไก่จะมีน้ำหนักตัวได้ตามน้ำหนักเป้าหมายที่แนะนำ อาหารไก่เล็กควรอยู่ในรูปอาหารเม็ดบี้

แตกหรืออาหารเกล็ด (Crumble feed) เพื่อให้ลูกไก่ได้กินอาหารมากขึ้นจะทำให้ไก่มีน้ำหนักได้ตามน้ำหนักเป้าหมาย

ความต้องการพลังงานสำหรับลูกไก่

อาหารไก่เล็กและไก่รุ่นที่อยู่ในระยะเจริญเติบโตจะมีการคำนวณสูตรอาหารให้มีปริมาณพลังงานครบตามที่แนะนำไว้ ซึ่งมักจะมีหน่วยเป็น kcal ME/kg ในอาหารไก่เล็กใช้เลี้ยงไก่ช่วงอายุ 0-6 สัปดาห์ มีค่าพลังงานระหว่าง 2,860-2,970 kcal ME/kg ปริมาณพลังงานในอาหารจะไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนักถึงแม้ว่าจะเลี้ยงภายใต้สภาพที่มีอุณหภูมิสูงหรือต่ำก็ตาม

ความต้องการโปรตีนสำหรับลูกไก่

ความต้องการโปรตีนในอาหารไก่ระยะเจริญเติบโตจะขึ้นกับความต้องการกรดอะมิโนชนิดต่าง ๆ ในปริมาณที่สมดุลเป็นหลัก ดังนั้น คุณภาพของโปรตีนในอาหารจะต้องคำนึงถึงความสมดุลของกรดอะมิโน อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ส่วนใหญ่จะประกอบด้วยวัตถุดิบหลักได้แก่ ข้าวโพดและกากถั่วเหลือง (Corn-soy diet) ดังนั้น กรดอะมิโนที่มักจะขาดบ่อยได้แก่ เมทไธโอนีน ซึ่งเป็นกรดอะมิโนที่มักจะมีอยู่ในวัตถุดิบธรรมชาติในปริมาณน้อยจึงจำเป็นจะต้องเสริมในอาหารในรูปของกรดอะมิโนสังเคราะห์ ค่าความต้องการโปรตีนและกรดอะมิโนสำหรับลูกไก่ไข่ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.18**

ตารางที่ 5.18 ค่าความต้องการโปรตีนและกรดอะมิโนสำหรับลูกไก่ไข่ช่วงอายุ 0-6 สัปดาห์

รายการ	ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น	ไก่ไข่สีน้ำตาล
Protein,%	18.00	17.00
Arginine, %	1.00	0.94
Glycine+Serine, %	0.70	0.66
Lysine, %	0.85	0.80
Methionine, %	0.30	0.28
Methionine+Cysteine, %	0.62	0.59
Tryptophan, %	0.17	0.16

ที่มา : NRC (1994) หน้า 20

การคำนวณสูตรอาหารปกติแล้วผู้ประกอบสูตรอาหารมักจะมีการคำนวณเผื่อไว้ในระดับความปลอดภัย (Safety margin) คือ เผื่อเกินไว้ประมาณ 5-15% เพื่อชดเชยค่าความแตกต่างของปริมาณอาหารที่กินระหว่างสัตว์แต่ละตัวและค่าความผันแปรของปริมาณโภชนะในวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดที่นำมาผสมเป็นอาหารสมดุล การเพิ่มปริมาณโภชนะเผื่อไว้ในระดับความปลอดภัยนี้จะมีการสูญเสียทางเศรษฐกิจน้อยกว่าการประกอบสูตรอาหารให้มีปริมาณโภชนะพอดีกับความต้องการแล้วเกิดขาดโภชนะตัวใดตัวหนึ่งขึ้นมา

ความต้องการแร่ธาตุสำหรับลูกไก่

ค่าความต้องการแร่ธาตุสำหรับลูกไก่ไข่แสดงใน**ตารางที่ 5.19** ซึ่งแร่ธาตุบางอย่างอาจจะมีอยู่ในวัตถุดิบอาหารสัตว์ไม่เพียงพอกับความต้องการ ดังนั้น ผู้ประกอบสูตรอาหารจึงอาจจะต้องพิจารณาเพิ่มเติมลงไปในสูตรอาหาร

ตารางที่ 5.19 ค่าความต้องการแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ สำหรับไก่ไข่ช่วงอายุ 0-6 สัปดาห์

รายการ	ไก่พันธุ์เล็กฮอร์น	ไก่ไข่สีน้ำตาล
Calcium, %	0.90	0.90
Nonphytate phosphorus, %	0.40	0.40
Sodium, %	0.15	0.15
Potassium, %	0.25	0.25
Manganese, mg/kg	90	56
Magnesium, mg/kg	600	579
Iron, mg/kg	80	75
Copper, mg/kg	5.0	5.0
Zinc, mg/kg	40	38
Selenium, mg/kg	0.15	0.14

ที่มา : NRC (1994) หน้า 20

ความต้องการไวตามินสำหรับลูกไก่

ความต้องการไวตามินสำหรับลูกไก่ไข่แสดงใน**ตารางที่ 5.20** ค่าความต้องการไวตามินที่แนะนำไว้ในตารางนี้เป็นค่าความต้องการต่ำสุดไม่ได้เผื่อไว้ในระดับความปลอดภัย ในการคำนวณสูตรอาหารจึงมักจะมีการเติมลงไปอีกโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มไวตามินที่ละลายได้ในไขมันซึ่งจะสามารถใช้เป็นสารป้องกันการหืนหรือเป็นสารต้านการออกซิเดชั่นไปด้วยในตัว เช่น ไวตามิน เอ และ ไวตามิน อี เป็นต้น

ตารางที่ 5.20 ค่าความต้องการไวตามินชนิดต่าง ๆ สำหรับลูกไก่ไข่ช่วงอายุ 0-6 สัปดาห์

ไวตามิน/กิโลกรัม	ไก่พันธุ์เล็กฮอร์น	ไก่ไข่สีน้ำตาล
A, IU	1,500	1,420
D_3, ICU	200	190
E, IU	10	9.5
K, mg./kg	0.50	0.47
Thiamin, mg/kg	1.00	1.00
Riboflavin, mg/kg	3.6	3.4
Pantothenic acid, mg/kg	10.0	9.4
Niacin, mg/kg	27.0	26.0
Pyridoxine, mg/kg	3.0	2.8
Biotin, mg/kg	0.15	0.14
Choline, mg/kg	1,300	1,225
B_{12}, mg/kg	0.009	0.009

ที่มา : NRC (1994) หน้า 20

อาหารไก่ไข่รุ่นช่วงอายุ 6-20 สัปดาห์ (Grower period)

ระยะไก่รุ่นถือเป็นระยะวิกฤติสำหรับการเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงให้ได้ไก่ไข่ที่มีคุณภาพดีให้ผลผลิตไข่สูงตรงตามความสามารถของสายพันธุ์นั้น ไก่รุ่นจะต้องมีการเจริญเติบโตในอัตราที่เหมาะสมและเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ในช่วงอายุและมีน้ำหนักตัวที่เหมาะสม ดังนั้น ผู้เลี้ยงจึงต้องมีการควบคุมน้ำหนักตัวให้มีน้ำหนักตัวได้ตามมาตรฐานหรือได้ตามเป้าหมายที่แนะนำโดยบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่ ความต้องการโภชนะในระยะไก่รุ่นนั้นจะแตกต่างกันอย่างมากกับความต้องโภชนะในระยะลูกไก่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับโปรตีนในอาหาร

อาหารในระยะไก่ไข่ระยะไก่รุ่นมี 2 ลักษณะได้แก่ อาหารเกล็ดหรืออาหารเม็ดบี้แตกและอาหารอัดเม็ด สำหรับไก่ไข่รุ่นแล้วควรให้อาหารอัดเม็ดที่มีขนาดอนุภาคเหมาะสม ได้แก่ อาหารที่มีขนาดอนุภาค 0.5-3.2 มม. ควรมีประมาณ 75-80% ขนาดอนุภาคต่ำกว่า 0.5 มม. จะต้องมีได้ไม่เกิน 15% และขนาดอนุภาคอาหารที่มีขนาดใหญ่กว่า 3.2 มม.จะต้องมีไม่เกิน 10% ของอาหารทั้งหมดจะช่วยให้ไก่กินอาหารได้ดี

โปรตีนและกรดอะมิโนในอาหารไก่ไข่รุ่น

น้ำหนักตัวไก่รุ่นจะใช้เป็นดัชนีบ่งชี้ความต้องการโปรตีนได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปหลังจากอายุ 6 สัปดาห์ไปแล้วควรจะลดระดับโปรตีนในอาหารลงสัปดาห์ละประมาณ 1% จนกระทั่งระดับโปรตีนในอาหารลดลงเหลือ 13% ที่อายุ 14 สัปดาห์ อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนสูตรอาหารทุกสัปดาห์จะทำให้เกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ ดังนั้น นักอาหารสัตว์จึงนิยมกำหนดโปรแกรมการให้อาหารสำหรับไก่รุ่นออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ อาหารไก่รุ่นช่วงแรกอายุ 6-12 สัปดาห์ เรียกว่า “Grower diet” และอาหารไก่รุ่นช่วงที่สองอายุ 12-18 สัปดาห์ อาหารไก่รุ่นช่วงที่สองมักจะเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “Developer diet” อย่างไรก็ตาม มีนักอาหารสัตว์บางส่วนแนะให้เพิ่มอาหารไก่รุ่นก่อนไข่ (Pre-lay diet) โดยจะใช้ตั้งแต่อายุ 18 สัปดาห์จนกระทั่งไก่เริ่มให้ไข่ฟองแรกเข้าไปในโปรแกรมการให้อาหารสำหรับไก่ไข่ด้วย

การประกอบสูตรอาหารสำหรับไก่ไข่รุ่นนั้นจะต้องมีปริมาณกรดอะมิโนแต่ละชนิดเพียงพอกับความต้องการขั้นต่ำสำหรับไก่รุ่น ค่าความต้องการกรดอะมิโนแต่ละชนิดสำหรับไก่ไข่รุ่นดังแสดงใน**ตารางที่ 5.21**

ตารางที่ 5.21 ค่าความต้องการโปรตีนและกรดอะมิโนบางชนิดสำหรับไก่ไข่รุ่นแต่ละช่วงอายุ (สัปดาห์)

โภชนะ (%)	ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น			ไก่ไข่สีน้ำตาล		
	Grower 6-12	Developer 12-18	Pre-lay 18-เริ่มไข่	Grower 6-12	Developer 12-18	Pre-lay 18-เริ่มไข่
Protein	16.00	15.00	17.00	15.00	14.00	16.00
Arginine	0.83	0.67	0.75	0.78	0.62	0.72
Glycine+Serine	0.58	0.47	0.53	0.54	0.44	0.50
Lysine	0.60	0.45	0.52	0.56	0.42	0.49
Methionine	0.25	0.20	0.22	0.23	0.19	0.21
Methionine+Cystein	0.52	0.42	0.47	0.49	0.39	0.44
Tryptophan	0.14	0.11	0.12	0.13	0.10	0.11

ที่มา : NRC (1994) หน้า 20

พลังงานในอาหารสำหรับไก่ไข่รุ่น

ปริมาณพลังงานในอาหารสำหรับไก่ไข่รุ่นควรอยู่ระหว่าง 2,750-2,900 kcal ME/kg อย่างไรก็ตาม ค่าพลังงานที่แนะนำนี้อาจจะไม่เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ เช่น เมื่อเลี้ยงไก่ในสภาพอากาศร้อนไก่จะกินอาหารได้ลดลงจึงทำให้ได้รับโภชนะในแต่ละวันไม่เพียงพอกับความต้องการ แต่ถ้าเลี้ยงไก่ในสภาพอากาศหนาวเย็นกว่าก็จะกระตุ้นให้ไก่กินอาหารได้มากขึ้นเพื่อชดเชยปริมาณพลังงานที่ไก่ใช้ไปเพื่อการรักษาความอบอุ่นให้แก่ร่างกายทำให้ไก่กินอาหารได้มากขึ้น ส่งผลให้ได้รับโภชนะบางชนิดมากเกินไปก็ได้

ในช่วงอายุ 8-16 สัปดาห์จะมีการสะสมไขมันตามร่างกายถ้ามีการสะสมไขมันในปริมาณน้อยหรือมากเกินไปก็จะส่งผลเสียหายต่อการให้ผลผลิตได้ ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมการสะสมไขมันในร่างกายในระยะนี้ โดยการปรับปริมาณพลังงานในอาหาร ซึ่งโดยทั่วไปจะกำหนดไว้ที่ 2,900 kcal ME/kg ในอาหารไก่ช่วงอายุ 6-14 สัปดาห์ และลดลงเหลือ 2,750 kcal ME/kg หลังจากอายุ 14 สัปดาห์ ไก่รุ่นที่มีการสะสมไขมันมากเกินไปหรือมีน้ำหนักตัวมากเกินไปนั้นจะทำให้มีอัตราการตายเนื่องจากมดลูกทะลัก (Prolapse) มากขึ้น ในขณะเดียวกันไก่รุ่นที่มีการสะสมไขมันตามร่างกายน้อยเกินไปหรือมีน้ำหนักตัวน้อยจะมีพลังงานสำรองในร่างกายน้อยลงตามไปด้วยจนอาจจะไม่เพียงพอสำหรับการให้ผลผลิตไข่ในช่วงแรกและอาจส่งผลให้ผลผลิตไข่ลดลงอย่างรวดเร็วหลังจากที่ไก่ให้ผลผลิตไข่สูงสุดไปแล้ว

ความต้องการแร่ธาตุสำหรับไก่ไข่รุ่น

ค่าความต้องการแร่ธาตุสำหรับไก่ไข่รุ่นสายพันธุ์เล็กฮอร์นดังแสดงใน**ตารางที่ 5.22** และไก่ไข่สีน้ำตาลแสดงใน**ตารางที่ 5.23**

ตารางที่ 5.22 ค่าความต้องการแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ สำหรับไก่ไข่รุ่นสายพันธุ์เล็กฮอร์นในแต่ละช่วงอายุ (สัปดาห์)

โภชนะ	ชนิดอาหาร/อายุ		
	Grower 6-12	Developer 12-18	Pre-lay 18-เริ่มไข่
Calcium, %	0.80	0.80	2.00
Nonphytate phosphorus, %	0.35	0.30	0.32
Sodium, %	0.15	0.15	0.15
Potassium, %	0.25	0.25	0.25
Manganese, mg/kg	30	30	30
Magnesium, mg/kg	500	400	400
Iron, mg/kg	60	60	60
Copper, mg/kg	4	4	4
Zinc, mg/kg	35	35	35
Selenium, mg/kg	0.10	0.10	0.10

ที่มา : NRC (1994) หน้า 20

ตารางที่ 5.23 ค่าความต้องการแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ สำหรับไก่ไข่รุ่นสายพันธุ์สีน้ำตาลในแต่ละช่วงอายุ (สัปดาห์)

โภชนะ	ชนิดอาหาร/อายุ		
	Grower	Developer	Pre-lay
	6-12	12-18	18-เริ่มไข่
Calcium, %	0.80	0.80	2.00
Nonphytate phosphorus, %	0.35	0.30	0.32
Sodium, %	0.15	0.15	0.15
Potassium, %	0.25	0.25	0.25
Manganese, mg/kg	28	28	28
Magnesium, mg/kg	470	370	370
Iron, mg/kg	56	56	56
Copper, mg/kg	4	4	4
Zinc, mg/kg	33	33	33
Selenium, mg/kg	0.10	0.10	0.10

ที่มา : NRC (1994) หน้า 20

ความต้องการไวตามินสำหรับไก่ไข่รุ่น

ค่าความต้องการไวตามินสำหรับไก่ไข่รุ่นสายพันธุ์เล็กฮอร์นดังแสดงใน**ตารางที่ 5.24** และไก่ไข่สีน้ำตาลแสดงใน**ตารางที่ 5.25**

ตารางที่ 5.24 ค่าความต้องการไวตามินชนิดต่าง ๆ สำหรับไก่ไข่รุ่นสายพันธุ์เล็กฮอร์นในแต่ละช่วงอายุ (สัปดาห์)

โภชนะ	ชนิดอาหาร/อายุ		
	Grower	Developer	Pre-lay
	6-12	12-18	18-เริ่มไข่
A, IU	1,500	1,500	1,500
D_3, ICU	200	200	300
E, IU	5.0	5.0	5.0
K, mg/kg	0.50	0.50	0.50
Thiamin, mg/kg	1.00	0.80	0.80
Riboflavin, mg/kg	1.80	1.80	2.20
Pantothenic acid, mg/kg	10.0	10.0	10.0
Niacin, mg/kg	11.0	11.0	22.0
Pyridoxine, mg/kg	3.00	3.00	3.00
Biotin, mg/kg	0.10	0.100	0.100
Choline, mg/kg	900	500	500
B_{12}, mg/kg	0.003	0.003	0.004

ที่มา : NRC (1994) หน้า 20

ตารางที่ 5.25 ค่าความต้องการไวตามินชนิดต่าง ๆ สำหรับไก่ไข่รุ่นสายพันธุ์สีน้ำตาลในแต่ละช่วงอายุ (สัปดาห์)

โภชนะ	ชนิดอาหาร/อายุ		
	Grower	Developer	Pre-lay
	6-12	12-18	18-เริ่มไข่
A, IU	1,420	1,420	1,420
D_3, ICU	190	190	280
E, IU	4.70	4.70	4.70
K, mg/kg	0.47	0.47	0.47
Thiamin, mg/kg	1.00	0.80	0.80
Riboflavin, mg/kg	1.70	1.70	1.70
Pantothenic acid, mg/kg	9.40	9.40	9.40
Niacin, mg/kg	10.30	10.30	10.30
Pyridoxine, mg/kg	2.80	2.80	2.80
Biotin, mg/kg	0.09	0.09	0.09
Choline, mg/kg	850	470	470
B_{12}, mg/kg	0.003	0.003	0.003

ที่มา : NRC (1994) หน้า 20

3.2 การจัดการอาหารไก่ไข่ระยะให้ไข่

การให้อาหารตามความต้องการของสรีระ

ประมาณ 2 สัปดาห์ก่อนที่ไก่จะเริ่มให้ไข่ฟองแรกจะมีการพัฒนาของกระดูก Medullary bone เพื่อใช้เก็บกักและสำรองแคลเซียมที่จะใช้ในการสร้างเปลือกไข่ ดังนั้น ในระยะนี้จึงจำเป็นต้องใช้อาหารสำหรับไก่ก่อนไข่ (Pre-lay diet) ซึ่งมีแคลเซียมประมาณ 2% เพื่อให้มีปริมาณแคลเซียมและฟอสฟอรัสเพียงพอกับความต้องการและจะต้องเปลี่ยนเป็นอาหารสำหรับไก่ไข่ (Layer diet) ทันทีที่ไก่ในฝูงมีเปอร์เซ็นต์การไข่ถึง 2-5% เพื่อป้องกันไม่ให้ไก่มีการดึงแคลเซียมจากกระดูก Medullary bone มาใช้

การจัดการเพื่อเพิ่มปริมาณอาหารที่กิน

นับจากที่ไก่เริ่มให้ไข่ฟองแรกจนกระทั่งให้ผลผลิตไข่สูงสุด ปริมาณอาหารที่กินควรจะเพิ่มขึ้นประมาณ 40% ของอาหารที่กินเมื่อเริ่มต้นให้ไข่เพื่อให้ไก่ได้รับปริมาณโภชนะเพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตไข่

แนวทางปฏิบัติเพื่อให้ไก่กินอาหารเพิ่มขึ้น มีดังนี้

1. ควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนไม่ให้เกิน 24 °ซ เนื่องจากถ้าอุณหภูมิสูงกว่า 24 °ซ อัตราการกินอาหารจะลดลงและจะลดลงอย่างมากเมื่ออุณหภูมิสูงเกิน 28 °ซ

2. เพิ่มความยาวแสงขึ้นให้ถึง 15 ชั่วโมง/วันเมื่อไก่ให้ผลผลิตไข่ได้ 50%

3. ให้แสงประมาณ 1 ชั่วโมง : 30 นาที ถึง 2 ชั่วโมงในช่วงเที่ยงคืน (Midnight light) เพื่อช่วยให้ไก่กินอาหารได้มากขึ้น

4. ลดจำนวนครั้งในการให้อาหารในช่วงกลางวันลงเพื่อให้กินอาหารให้หมดราง เนื่องจากไก่เป็นสัตว์กินเมล็ดธัญพืช ดังนั้นมักจะเลือกกินอาหารเฉพาะอาหารมีขนาดอนุภาคใหญ่ก่อนแล้วเหลืออาหารป่นเอาไว้ในราง

5. ปรับปริมาณอาหารที่จะให้ในแต่ละวันให้เหมาะสม โดยจะให้อาหารในช่วงเช้าประมาณ 40% ของปริมาณอาหารที่ไก่จะต้องกินและจะต้องจัดการให้รางอาหารว่างประมาณ 2-3 ชั่วโมงในช่วงเที่ยงเพื่อลดอาหารป่นในราง จากนั้นก็ให้อาหารในช่วงบ่ายก่อนที่จะถึงเวลาปิดแสงประมาณ 6 ชั่วโมง โดยจะให้อาหารในปริมาณ 60% ของอาหารที่ไก่จะต้องกินทั้งหมดต่อวัน (อาหารส่วนที่เหลือ)

7. ขนาดอนุภาคของอาหารจะต้องเหมาะสมคือ จะต้องให้ส่วนผสมของอาหารที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางอยู่ระหว่าง 0.5-3.2 มิลลิเมตรอยู่ประมาณ 80% ของส่วนผสมทั้งหมด

การเปลี่ยนอาหารเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์

เมื่อไก่เริ่มให้ไข่ฟองแรกแสดงว่าไก่ฝูงนั้นกำลังเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ ผู้เลี้ยงจะต้องมีการจัดการด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้องเพิ่มความยาวแสงต่อวันขึ้นเพื่อกระตุ้นการกินอาหารและการให้ไข่

2. ต้องเปลี่ยนสูตรอาหารจากอาหารไก่รุ่น (Developer diet) หรืออาหารไก่รุ่นก่อนไข่ (Pre-lay diet) เป็นอาหารไก่ไข่ (Layer diet)

3. ต้องปรับปริมาณแคลเซียมในอาหารให้เพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงการกินอาหาร

Bell and Weaver (2002) ได้กล่าวไว้ว่า ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นมีปริมาณอาหารที่กินก่อนที่จะเริ่มวางไข่ค่อนข้างคงที่คือ ประมาณ 75 กรัม/ตัว/วัน (7.5 กิโลกรัม/ 100 ตัว/วัน) และก่อนที่ไก่จะเริ่มให้ไข่ฟองแรกประมาณ 4 วัน ไก่จะกินอาหารจะลดลงประมาณ 20% และเมื่อไก่ให้ไข่ฟองแรกแล้ว การกินอาหารจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนกระทั่งถึงระยะให้ผลผลิตไข่สูงสุด (Peak of production) หรือประมาณ 4 สัปดาห์หลังจากให้ไข่ฟองแรก จากนั้นปริมาณการกินอาหารจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ

การเพิ่มน้ำหนักตัว

น้ำหนักตัวจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วประมาณ 2-3 สัปดาห์ก่อนที่ไก่จะเริ่มให้ไข่ฟองแรกและจะเพิ่มน้ำหนักตัวต่อเนื่องไปอีกประมาณ 1 สัปดาห์ ในช่วงนี้การเพิ่มน้ำหนักตัวของไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นประมาณ 227-340 กรัม ส่วนไก่ไข่สีน้ำตาลจะอยู่ระหว่าง 341-454 กรัม การเพิ่มน้ำหนักตัวของไก่ในช่วงนี้จะสัมพันธ์กับการพัฒนาของระบบสืบพันธุ์ภายในร่างกาย (รังไข่ ฟองไข่และท่อน้ำไข่) หลังจากที่ไก่เริ่มให้ไข่ไปแล้วประมาณ 10-12 สัปดาห์ น้ำหนักตัวจะเพิ่มขึ้นช้ามาก แต่สำหรับไก่บางตัวอาจจะมีน้ำหนักตัวลดลงถ้าหากเราให้อาหารไม่เพียงพอกับความต้องการเพื่อการดำรงชีพและการให้ผลผลิตไข่

ความต้องการแคลเซียม

ไก่รุ่นจะมีความต้องการแคลเซียมในปริมาณน้อยคือ ประมาณ 0.8% แต่เมื่อไก่เริ่มให้ไข่ค่าความต้องการแคลเซียมจะเพิ่มขึ้นจากเดิมประมาณ 4 เท่าเพื่อใช้ในการสร้างเปลือกไข่ ปกติในร่างกายไก่นั้นจะเก็บกักแคลเซียมไว้ที่กระดูกยาว (Tibia) แล้วจะค่อยดึงแคลเซียมเหล่านั้นออกมาใช้ประโยชน์ สำหรับไก่ไข่มีคำแนะนำจากนักอาหารสัตว์ว่าควรจะเพิ่มแคลเซียมในอาหารขึ้นมาก่อนที่ไก่จะเริ่มให้ไข่ฟองแรกประมาณ 10 วัน เพื่อให้มีการสะสมแคลเซียมในกระดูกเพียงพอที่จะถูกดึงไปใช้ในการสร้างเปลือกไข่ เพื่อความสะดวกในทางปฏิบัติ บริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่ไข่บางรายจะแนะนำให้เริ่มให้อาหารสำหรับไก่ไข่พร้อมกับการใช้โปรแกรมแสงกระตุ้นให้ไก่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์หรือให้ไข่ฟองแรก

การแบ่งความต้องการโภชนะสำหรับไก่ระยะไข่

ความต้องการโภชนะสำหรับไก่ไข่ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

1. ความต้องการโภชนะเพื่อการดำรงชีพ คือ การกินอาหารในปริมาณที่เพียงพอต่อการนำโภชนะไปใช้เพื่อการรักษาน้ำหนักตัวให้คงที่

2. ความต้องการโภชนะเพื่อการเจริญเติบโต สำหรับไก่ไข่รุ่นพันธุ์เล็กฮอร์นจะมีการเพิ่มน้ำหนักตัวประมาณ 350-454 กรัมในช่วงให้ไข่ปีแรก ส่วนไก่ไข่สีน้ำตาลจะต้องมีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้นประมาณ 454-570 กรัมในช่วงให้ไข่ปีแรกเช่นกัน

3. การเจริญเติบโตของขนรวมถึงการเจริญของขนใหม่ทดแทนขนเก่าที่ถูกผลัดออกไปหรือถูกจิกหลุดร่วงไป

4. การให้ผลผลิตไข่ ความต้องการโภชนะเพื่อการให้ผลผลิตไข่สามารถประเมินได้จากจำนวนไข่ที่ผลิตได้คูณด้วยขนาดไข่จะเท่ากับผลผลิตมวลไข่ (Egg mass production) นั่นเอง ((%ไข่÷100) x นน. ไข่)

ความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพ

การประเมินค่าความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพสำหรับไก่ไข่นั้นจะประเมินจากน้ำหนักตัว (จะต้องไม่ให้ไข่และน้ำหนักตัวไม่เพิ่มหรือลด) ความต้องการพลังงานสำหรับการดำรงชีพสำหรับไก่ไข่ ดังแสดงไว้ใน**ตารางที่ 5.26**

ตารางที่ 5.26 ค่าความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพสำหรับไก่ไข่ที่น้ำหนักตัวต่างกัน

น้ำหนักตัว	อาหาร/น้ำหนักตัว	อาหารที่กิน (กรัม/ตัว/วัน)	ME ที่กิน/ตัว/วัน (kcal/วัน)
1.3	0.037	47.8	134
1.4	0.036	50.4	141
1.5	0.036	53.2	149
1.6	0.035	55.7	156
1.7	0.034	58.6	164
1.8	0.034	61.1	171
1.9	0.034	63.6	178
2.0	0.033	66.1	185
2.1	0.033	68.6	192

หมายเหตุ อาหารมีพลังงาน 2,800 kcal ME/kg เลี้ยงภายใต้อุณหภูมิ 21 °ซ

ที่มา : Zhang and Coon (1998 ; อ้างตาม Bell and Weaver, (2002) หน้า 291

อุณหภูมิของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อค่าความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพ ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.27** แสดงผลของอุณหภูมิสิ่งแวดล้อมต่อค่าความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพสำหรับไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นและไก่ไข่สีน้ำตาล

ตารางที่ 5.27 ผลของอุณหภูมิสิ่งแวดล้อมต่อความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพของไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นและไก่ไข่สีน้ำตาล (อาหารมีพลังงาน 2,850 kcal ME/kg)

อุณหภูมิ (°ซ)	ความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพ (kcal ME/ตัว/วัน)	
	ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น	ไก่ไข่สีน้ำตาล
10.0	182	223
15.6	169	207
21.1	156	191
26.7	143	176
32.2	131	160
37.8	118	144

หมายเหตุ ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นน้ำหนักตัวเฉลี่ย 1.6 กิโลกรัม และไก่ไข่สีน้ำตาลน้ำหนักตัว 2.1 กิโลกรัม
ที่มา : Zhang and Coon (1998 ; อ้างตาม Bell and Weaver, 2002) หน้า 291

นอกจากนี้ ค่าความต้องการพลังงานสำหรับไก่ไข่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยร่วมระหว่างอุณหภูมิสิ่งแวดล้อมและปริมาณขนปกคลุมร่างกายด้วย ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.28**

ตารางที่ 5.28 ปริมาณอาหารที่กินสำหรับไก่ไข่ที่มีขนปกคลุมร่างกาย 0, 50 และ 100% ที่เลี้ยงภายใต้อุณหภูมิต่างกันเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ (อาหารมีพลังงาน 2,900 kcal ME/kg)

อุณหภูมิ (°ซ)	ปริมาณขนปกคลุมร่างกาย		
	100%	50%	0%
12.8	108^{cd}	128^{b}	147^{a}
23.9	105^{d}	112^{c}	128^{b}
33.9	82^{g}	91^{f}	99^{e}

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยที่มีอักษรกำกับแตกต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$)
ที่มา : Peruri and Coon (1993 ; อ้างตาม Bell and Weaver, 2002) หน้า 291

จะเห็นได้ว่า เมื่อเลี้ยงไก่ภายใต้สภาพอากาศเย็นและมีขนปกคลุมร่างกายน้อยกว่าปกติไก่จะต้องกินอาหารเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้รับพลังงานในปริมาณที่เพียงพอที่จะนำมาใช้เพื่อรักษาความอบอุ่นให้กับร่างกาย ในขณะที่เมื่อเลี้ยงภายใต้สภาวะอากาศร้อนจะมีความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพน้อยกว่า ไก่ไข่ที่มีขนปกคลุมร่างกายน้อยกว่า 100% เมื่อเลี้ยงภายใต้สภาพอากาศร้อนจะกินอาหารมากขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีขนปกคลุมร่างกาย 100% เนื่องจากไก่สามารถระบายความร้อนส่วนเกินออกจากร่างกายได้ดีกว่า

ตัวอย่าง 1 จากข้อมูลใน**ตารางที่ 5.27** ไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นจะกินอาหารเพื่อให้ได้รับพลังงานเพิ่มขึ้น 38 kcal ME เมื่ออยู่ในสภาพอุณหภูมิ 15.6 °ซ เมื่อเทียบกับไก่ที่เลี้ยงอยู่ภายใต้อุณหภูมิ 32.2 °ซ เพื่อ

รักษาการให้ผลผลิตไข่ในระดับที่เท่ากัน เมื่อคำนวณเป็นปริมาณอาหารที่ไก่กินแล้วจะเท่ากับไก่จะต้องกินอาหารเพิ่มขึ้นประมาณ 13.3 กรัม/ตัว/วัน สำหรับอาหารที่มีพลังงาน 2,850 kcal ME/kg

ตัวอย่าง 2 จากข้อมูลใน**ตารางที่ 5.28** ไก่ที่ไม่มีขนปกคลุมร่างกายจะกินอาหารเพิ่มขึ้น 40 กรัมเมื่อเลี้ยงภายใต้อุณหภูมิ 12.8 °ซ เมื่อเทียบกับไก่ที่มีขนปกคลุมร่างกาย 100% สำหรับอาหารที่มีพลังงาน 2,900 kcal ME/kg แสดงให้เห็นว่าไก่มีความต้องการพลังงานเพื่อรักษาอุณหภูมิร่างกายให้คงที่เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 116 kcal ME แสดงให้เห็นว่า ภายใต้สภาพอากาศหนาวเย็นไก่ที่ไม่มีขนปกคลุมร่างกายจะเกิดการสูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ในขณะที่เมื่ออากาศร้อนขึ้นไก่จะกินอาหารเพิ่มขึ้นประมาณ 10-20% เนื่องจากไก่สามารถกำจัดความร้อนส่วนเกินออกจากร่างกายได้ดีกว่าทำให้ได้รับปริมาณโภชนะต่อวันเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตไข่เพิ่มขึ้นซึ่งนั่นหมายถึงจะมีรายได้เข้ามามากขึ้นด้วย

ความต้องการพลังงานเพื่อการให้ผลผลิตไข่

ค่าความต้องการพลังงานสำหรับไก่ไข่จะขึ้นกับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. น้ำหนักตัว
2. อุณหภูมิสิ่งแวดล้อม
3. กิจกรรมการเคลื่อนไหว
4. การให้ผลผลิตไข่
5. ขนาดไข่
6. สภาวะความเครียด
7. อายุของไก่
8. ปริมาณและคุณภาพของขน
9. สายพันธุ์

ค่าความต้องการพลังงานสำหรับไก่ไข่ที่มีน้ำหนักตัว 1.6 กิโลกรัมที่เลี้ยงภายใต้สภาพอุณหภูมิ 21 °ซ มีการเพิ่มน้ำหนักตัว 2 กรัม/ตัว/วัน ให้ไข่น้ำหนัก 55 กรัม/ฟอง จะต้องการพลังงานประมาณ 305 kcal ME/วัน ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.29** ค่าความต้องการพลังงานจะเพิ่มขึ้นเมื่ออุณหภูมิลดลงและค่าความต้องการพลังงานจะลดลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น นอกจากนี้ ปริมาณพลังงานในอาหารจะมีผลโดยตรงต่อปริมาณการกินอาหาร

ตารางที่ 5.29 ค่าพลังงานในอาหารและความต้องการอาหารแต่ละวันสำหรับไก่ไข่น้ำหนักตัว 1.6 กิโลกรัมที่เลี้ยงภายใต้อุณหภูมิ 21 °ซ

พลังงาน (kcal ME/kg)	ความต้องการอาหาร (กรัม/ตัว/วัน)	อาหาร/ไข่ 1 โหล (กก./โหล)
2,640	116	1.55
2,750	111	1.55
2,860	107	1.43
2,970	103	1.37
3,080	100	1.33
3,190	96	1.28

หมายเหตุ ผลผลิตไข่เฉลี่ย 90% HD น้ำหนักไข่ 55 กรัม/ฟอง น้ำหนักตัวเพิ่ม 2 กรัม/ตัว/วัน

ที่มา : Zhang and Coon (1998 ; อ้างตาม Bell and Weaver, 2002) หน้า 293

ความสัมพันธ์ระหว่างอุณหภูมิสิ่งแวดล้อมและการกินอาหาร

เนื่องจากไก่ไข่ที่เลี้ยงภายใต้สภาพอากาศเย็นจะมีความต้องการพลังงานสูงกว่าไก่ที่เลี้ยงภายใต้สภาพอากาศร้อนกว่าจึงส่งผลให้ปริมาณอาหารที่กินต่อวันแตกต่างกันด้วย ความแตกต่างของปริมาณอาหารที่กินนี้จะน้อยลงเมื่อเลี้ยงภายใต้สภาพอากาศเย็นและจะเพิ่มมากขึ้นเมื่ออากาศร้อนขึ้น

ตัวอย่าง ไก่ที่เลี้ยงภายใต้อุณหภูมิ 45-57 °ฟ (7-14 °ซ) ทุก ๆ 1 องศาที่เปลี่ยนไปจะส่งผลให้ปริมาณอาหารที่กินเปลี่ยนแปลงไปประมาณ 0.69% ในขณะที่เมื่ออุณหภูมิอยู่ระหว่าง 87-95 °ฟ (31-35 °ซ) ทุก ๆ 1 องศาที่เปลี่ยนแปลงไปปริมาณอาหารที่กินจะเปลี่ยนแปลงประมาณ 5.79% ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.30**

ตารางที่ 5.30 ผลของอุณหภูมิและพลังงานในอาหารต่อการกินอาหารของไก่ไข่พันธุ์ไวท์เล็กฮอร์นที่อายุ 20-36 สัปดาห์

พลังงานในอาหาร (Kcal ME/kg)	อุณหภูมิภายในโรงเรือน (°ฟ/°ซ)											เฉลี่ย
	45	48	57	61	66	71	76	82	87	92	95	
	7	9	14	16	19	22	25	28	31	33	35	
	อาหารที่กินเฉลี่ย (กรัม/ตัว/วัน)											
2,645	118	119	113	112	111	105	105	100	91	70	72	102
2,755	113	115	111	114	108	103	102	102	91	68	67	99
2,856	114	111	105	109	111	104	102	88	88	66	66	97
2,976	104	109	110	106	108	99	96	84	84	61	65	94
* ความแตกต่าง	ab	a	c	bc	c	d	d	e	f	g	G	
เฉลี่ย	112	113	108	110	109	103	101	98	88	66	67	

หมายเหตุ * ค่า a-g ที่แตกต่างกันในแต่ละแถวหมายถึงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$)
ที่มา : Peguri and Coon, 1991 ; อ้างตาม Bell and Weaver (2002) หน้า 295

การประเมินค่าพลังงานที่ไก่ควรจะได้รับต่อวันโดยใช้สมการทำนาย

การทราบปริมาณอาหารที่ไก่กินต่อวันจะทำให้ผู้เลี้ยงสามารถประกอบสูตรอาหารให้อยู่บนพื้นฐานของปริมาณอาหารที่กินได้ เนื่องจากไก่ไข่จะกินอาหารเพื่อให้ได้รับพลังงานเพียงพอตามความต้องการ ดังนั้นถ้าเราทราบความต้องการพลังงานต่อวันของไก่ในแต่ละสภาพแวดล้อมและทราบปริมาณพลังงานในอาหารแล้ว เราก็จะสามารถประมาณการปริมาณอาหารที่ไก่จะกินได้ โดย Zhang and Coon (1998 ; อ้างตาม Bell and Weaver, 2002) ได้คำนวณสมการเปรียบเทียบค่าพลังงานที่ไก่ไข่กินเป็นระยะเวลา 3 เดือนในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันและในไก่ไข่จำนวน 4 สายพันธุ์ ซึ่งพบว่า ไก่ไข่ 4 สายพันธุ์นั้นจะกินอาหารที่แตกต่างกันและให้ผลผลิตคิดเป็นมวลไข่แตกต่างกัน ดังนั้น เขาจึงคิดค้นสมการประมาณค่าพลังงานที่ไก่ไข่ควรจะได้รับต่อวัน ดังนี้

$$MEI = ((W^{0.75}) \times (143.7 - 1.612T)) + (5\Delta W) + (EM \times EEC \div 0.63)$$

เมื่อ MEI = ค่าทำนายปริมาณพลังงานที่ไก่จะได้รับ

$W^{0.75}$ = ค่า Metabolic body weight (กิโลกรัม$^{0.75}$)

T = อุณหภูมิภายในโรงเรือน (°ซ)

ΔW = น้ำหนักตัวเปลี่ยนแปลงวัน (เพิ่ม/ลด กรัม/วัน)

EM = มวลไข่ที่ผลิตได้ (กรัม/วัน)

EEC = พลังงานในไข่ทั้งฟอง (kcal/กรัม)

การคำนวณค่าน้ำหนักตัวไก่เป็นค่า Metabolic body weight เพื่อจะได้ใช้เป็นค่าเปรียบเทียบระหว่างตัวไก่ที่มีขนาดและน้ำหนักตัวต่างกันได้ ค่า Metabolic body weight มีหน่วยเป็นกิโลกรัม เนื่องจากอุณหภูมิจะมีผลอย่างมากต่อค่าความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพ ดังนั้น ในสมการจึงต้องมีการปรับค่าอุณหภูมิภายในโรงเรือนด้วย ค่าเฉลี่ยของอุณหภูมิภายในโรงเรือนมีหน่วยเป็น °ซ คูณด้วยค่าแฟคเตอร์ 1.612

ค่าความต้องการพลังงาน (ME) เพื่อการดำรงชีพ = $W^{0.75}$ x (143.7 – 1.612T)

สมมุติ ไก่ไข่น้ำหนัก 1.6 กิโลกรัม เลี้ยงในโรงเรือนที่มีอุณหภูมิเฉลี่ย 21.1 °ซ จะมีความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพเท่ากับ 156 kcal/วัน ($1.6^{0.75}$ x (143.7 – 1.612 x 21.1))

ที่มาของสมการ : น้ำหนักตัวที่เปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มหรือลดจะใช้ค่าน้ำหนักตัวคูณด้วย 5 kcal ไก่ไข่ที่โตเต็มวัยและระบบสืบพันธุ์มีการเจริญเต็มที่แล้วการเพิ่มน้ำหนักตัวส่วนใหญ่จะเป็นการเพิ่มขึ้นของไขมันที่สะสมตามร่างกายเป็นหลัก ดังนั้น น้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้น 1 กรัมจะเป็นน้ำหนักของไขมันประมาณ 0.4-0.45 กรัม และเป็นน้ำหนักของน้ำประมาณ 0.55-0.60 กรัม ค่าพลังงานรวมของไขมันเท่ากับ 9.1 kcal/กรัม ค่าสัมประสิทธิการสะสมไขมันในร่างกายจะมีค่าเท่ากับ 0.8 ดังนั้น ค่าพลังงานที่ไก่ต้องใช้สำหรับการเพิ่มหรือลดน้ำหนักตัวจะมีค่าเท่ากับ 0.44 กรัมของไขมันคูณด้วย 9.1 kcal/กรัมของไขมัน (4.004 kcal ÷ น้ำหนักตัวเพิ่ม (กรัม) ÷ 0.8 เท่ากับ 5 kcal)

ในส่วนสุดท้ายของการให้ผลผลิตไข่ได้แก่ ค่าพลังงานในไข่ทั้งฟอง (รวมเปลือกไข่) ซึ่งจะมีค่าอยู่ระหว่าง 1.6-1.67 kcal/กรัม ถ้าในฟองไข่มีไข่แดงมากกว่าไข่ขาวหรือมีสัดส่วนอื่นผิดปกติไปจะทำให้ค่าพลังงานสูงหรือต่ำกว่านี้ แต่โดยทั่วไปจะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.6 kcal/กรัมมวลไข่ ซึ่งสามารถใช้ค่านี้ในการคำนวณค่าพลังงานที่ไก่จะผลิตขึ้นมาได้ ดังนั้น มวลไข่ที่ไก่ไข่ผลิตได้ในแต่ละวันคูณด้วย 1.6 แล้วหารด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของการสะสมพลังงานในฟองไข่ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.63

ตัวอย่าง ไก่ฝูงหนึ่งให้ผลผลิตไข่ต่อวัน 92% มีน้ำหนักไข่เฉลี่ยเท่ากับ 60 กรัม/ฟอง ค่ามวลไข่ที่ผลิตได้ต่อวันเท่ากับ 55 (0.92 x 60) ดังนั้น ไก่ฝูงนี้จึงต้องการค่าพลังงานสำหรับการให้ผลผลิตไข่เท่ากับ 140 kcal ME/วัน (55 x 1.6 ÷ 0.63)

ดังนั้น ค่าความต้องการพลังงานต่อวันสำหรับไก่ไข่ที่มีน้ำหนักตัวเฉลี่ย 1.6 กิโลกรัม เลี้ยงในโรงเรือนอุณหภูมิเฉลี่ย 21.1 °ซ น้ำหนักตัวเพิ่ม 2 กรัม/ตัว/วัน ให้ผลผลิตมวลไข่เท่ากับ 55 กรัม/วัน จะมีค่าความต้องการพลังงานเท่ากับ 306 kcal ME/วัน

โภชนะที่ไก่ไข่ควรได้รับต่อวัน

การให้อาหารไก่ไข่เพื่อให้ไก่ได้รับโภชนะเพียงพอตามความต้องการจะพิจารณาจากการให้ผลผลิตไข่เป็นหลัก ซึ่งแนวคิดนี้ ได้นำมาแทนที่แนวคิดเดิมที่มักจะระบุความต้องการโภชนะเป็นเปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันในโรงงานอาหารสัตว์และในหนังสือนี้เพื่อใช้อ้างอิง นักอาหารสัตว์ยุคใหม่ไม่ได้คำนึงถึงค่าเปอร์เซ็นต์ของโภชนะในอาหารแต่จะคำนึงถึงปริมาณโภชนะที่ไก่กินได้ในแต่ละวันเป็นหลัก

โปรแกรมการให้อาหารจะต้องพิจารณาจาก

1. ปริมาณอาหารที่กินต่อวัน

2. ความต้องการโภชนะในแต่ละระดับของการให้ผลผลิตไข่

3. ปริมาณโภชนะในอาหาร

ความสำเร็จของการให้อาหารอยู่ที่ความแม่นยำในการคำนวณปริมาณอาหารที่กินเพื่อใช้เป็นตัวเลขอ้างอิงในการประกอบสูตรอาหารและการผลิตอาหาร ปริมาณโภชนะที่ไก่ได้รับในแต่ละวันคำนวณได้จากปริมาณอาหารที่ไก่กินคูณด้วยเปอร์เซ็นต์โภชนะนั้น ๆ ในอาหาร ตัวอย่างเช่น ไก่ไข่ฝูงหนึ่งกินอาหารเฉลี่ย 100 กรัม/ตัว/วัน และในสูตรอาหารนั้นมีเมทไธโอนีนเท่ากับ 0.35% ดังนั้น ปริมาณเมทไธโอนีนที่ไก่ได้รับต่อวันจะเท่ากับ 350 มิลลิกรัม/วัน ปัจจุบันบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่เพื่อการค้าจะมีข้อมูลแนะนำค่าความต้องการโภชนะมาด้วยเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบสูตรอาหารและกำหนดโปรแกรมการให้อาหารสำหรับผู้เลี้ยงแนบมาด้วย ดังนั้นผู้เลี้ยงจะต้องมีข้อมูลปริมาณอาหารที่กินในสัปดาห์ก่อนและจะต้องคาดคะเนว่าไก่จะกินอาหารเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร โดยพิจารณาจะอุณหภูมิสิ่งแวดล้อมและปัจจัยร่วมอื่น ๆ ร่วมด้วยเพื่อใช้ในการปรับสูตรอาหาร

ความต้องการโปรตีนสำหรับการสร้างผลผลิตไข่

ความต้องการโปรตีนจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับอัตราการให้ผลผลิตไข่และขนาดไข่ เมื่อไก่ให้ผลผลิตไข่สูงสุด ค่าความต้องการโปรตีนอาจสูงถึง 17-19% และในช่วงท้ายของการให้ไข่ค่าความต้องการโปรตีนอาจจะลดลงมาเหลือเพียง 14% อย่างไรก็ตาม ในหลายประเทศจะให้อาหารโดยคำนึงถึงปริมาณกรดอะมิโนที่ไก่จะต้องได้รับต่อวันเป็นหลัก โดยนักอาหารสัตว์จะคำนวณสูตรอาหารตามความต้องการกรดอะมิโนมากกว่าคำนวณตามความต้องการโปรตีนเพียงอย่างเดียว การคำนวณสูตรอาหารแบบนี้จะสามารถลดระดับโปรตีนลงได้ประมาณ 2-3% แต่จะต้องมีการเสริมกรดอะมิโนสังเคราะห์ลงไปในระดับที่เท่ากับที่มีในอาหารโปรตีนสูง การลดระดับโปรตีนในอาหารแล้วเสริมกรดอะมิโนสังเคราะห์ลงไปจะสามารถลดต้นทุนค่าอาหารลงได้

ในบรรดากรดอะมิโนทั้งหมด เมทไธโอนีนเป็นกรดอะมิโนที่มักขาดมากที่สุดเป็นอันดับแรกในอาหารไก่ไข่ (First limiting amino acid) ค่าความต้องการกรดอะมิโนที่ย่อยได้สำหรับไก่ไข่ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.31** ซึ่งค่าที่แนะนำนี้เป็นค่าต่ำสุดโดยไม่ได้เผื่อไว้ในระดับความปลอดภัย (Margin of safety) แต่อย่างได

ตารางที่ 5.31 เปรียบเทียบค่าความต้องการโปรตีนและกรดอะมิโนสำหรับไก่ไข่จากข้อมูลของ NRC (1994) และจากงานวิจัยของ Coon and Zhang (1999)

โภชนะ, %	ปริมาณที่กินต่อวัน		
	NRC [1]	Minnesota [2]	
	มิลลิกรัม/วัน	มิลลิกรัม/วัน	มวลไข่ (มิลลิกรัม/กรัม)
Protein	15,000	-	-
Arginine	602	880	17.4
Lysine	593	675	13.2
Methionine	258	329	6.4
Methionine+Cystein	499	547	10.6
Tryptophan	138	132	2.7
Isoleucine	559	576	11.4
Valine	602	689	13.3

หมายเหตุ

[1] NRC (1994) ปริมาณอาหารที่กินเท่ากับ 100 กรัม/วัน ค่าสัมประสิทธิการย่อยได้กรดอะมิโนที่ใช้คำนวณเท่ากับ 0.86

[2] Coon and Zhang (1999) ค่าพลังงานในอาหารเท่ากับ 2,900 kcal ME/kg น้ำหนักตัวเฉลี่ยเท่ากับ 1.5 กิโลกรัม ผลผลิตมวลไข่เท่ากับ 50 กรัม/ตัว/วัน

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 304

คู่มือแนะนำสำหรับอาหารไก่ไข่ในปัจจุบันมักจะระบุความต้องการกรดอะมิโนเป็นค่าการย่อยได้ ซึ่งไก่ไข่น้ำหนักประมาณ 1.5 กิโลกรัมให้ไข่น้ำหนักเฉลี่ย 50 กรัม มีค่าความต้องการกรดอะมิโนที่ระบุไว้ตาม NRC (1994) นั้นส่วนใหญ่จะทดลองโดยใช้อาหารที่ใช้ข้าวโพด-กากถั่วเหลืองเป็นหลัก (Corn-soy diet) ซึ่งพบว่าอาหารนี้จะมีค่าสัมประสิทธิ์การย่อยได้เฉลี่ยเท่ากับ 0.86 ดังนั้น จึงนิยมใช้ค่านี้ในการคำนวณเปลี่ยนค่าความต้องการกรดอะมิโนที่แนะนำไว้โดย NRC (1994) จากค่ารวมเป็นค่าการย่อยได้

การคำนวณสูตรอาหารจะต้องทราบข้อมูลด้านคุณภาพของวัตถุดิบที่ใช้ในแต่ละท้องถิ่นด้วยโดยจะต้องเผื่อไว้สำหรับการผสมอาหารและกรณีที่เกิดปัญหาอาหารแยกส่วน การเปลี่ยนแปลงการกินอาหารของไก่จากสาเหตุที่คาดไม่ถึงซึ่งจะทำให้ไก่ได้รับโภชนะไม่เพียงพอ เพื่อแก้ไขเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากข้อผิดพลาดดังกล่าว เวลาคำนวณสูตรอาหารจึงต้องกำหนดค่าโภชนะให้สูงกว่าค่าความต้องการเผื่อไว้เพื่อความปลอดภัยประมาณ 5-10%

อุณหภูมิสิ่งแวดล้อมกับความต้องการกรดอะมิโน

เมื่ออุณหภูมิสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นไก่จะกินอาหารลดลงทำให้ได้รับกรดอะมิโนไม่เพียงพอ ใน**ตารางที่ 5.32** แสดงให้เห็นถึงข้อดีของการเพิ่มระดับความเข้มข้นของกรดอะมิโนในอาหารสำหรับเลี้ยงไก่ไข่ภายใต้สภาพอากาศร้อนเพื่อให้ไก่ได้รับกรดอะมิโนแต่ละวันใกล้เคียงกับกลุ่มที่เลี้ยงในโรงเรือนที่มีอุณหภูมิต่ำซึ่งจะเห็นได้ว่าผลผลิตมวลไข่ (Egg mass production) มีค่าใกล้เคียงกันระหว่างไก่ที่เลี้ยงภายใต้สภาพอุณหภูมิแตกต่างกัน 3 ระดับ ในขณะที่อัตราการเปลี่ยนอาหารในไก่ในกลุ่มที่เลี้ยงภายใต้สภาพอุณหภูมิ 29.9 °ซ มีค่าน้อยกว่า 2 กรัม (กรัมอาหาร/กรัมมวลไข่) เนื่องจากมีค่าความต้องการพลังงานเพื่อการดำรงชีพน้อยกว่า การเพิ่มระดับความเข้มข้นของกรดอะมิโนในอาหารสำหรับไก่ไข่ที่เลี้ยงภายใต้สภาพอากาศร้อนทำโดยการเสริมกรดอะมิโนสังเคราะห์ เช่น เมทไธโอนีน ไลซีนหรือทรีโอนีน เป็นต้น

เมื่อไก่ไข่อยู่ภายใต้สภาวะเครียดจากความร้อนอย่างรุนแรงและปริมาณอาหารที่กินก็ลดลงอย่างมากส่งผลให้ไก่ได้รับกรดอะมิโนไม่เพียงพอกับความต้องการ การลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในสถานการณ์เช่นนี้ทำได้โดยการคำนวณสูตรอาหารโดยใช้ค่าการย่อยได้ของกรดอะมิโนเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้ไก่ได้รับกรดอะมิโนในปริมาณเพียงพอและไม่เกินความต้องการมากนัก

ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวจำกัดปริมาณโภชนะที่ไก่ไข่จะได้รับในแต่ละวันคือ ค่าพลังงานในอาหาร การผลิตความร้อนจากกระบวนการเมตาบอลิซึมในร่างกายเพื่อการดำรงชีพจะเพิ่มขึ้นเมื่อไก่สังเคราะห์กรดยูริกเพื่อขับถ่ายไนโตรเจนส่วนเกินจากการได้รับโปรตีนที่มากเกินความจำเป็น ถ้าหากคำนวณสูตรอาหารที่มีโภชนะสมดุล พลังงานส่วนที่นำไปใช้เพื่อการสร้างกรดยูริกนี้จะถูกนำไปใช้เพื่อการสร้างผลผลิตไข่แทน

ตารางที่ 5.32 สมรรถภาพการให้ผลผลิตของไก่ไข่อายุ 37-65 สัปดาห์ ที่เลี้ยงภายใต้โรงเรือนที่มีอุณหภูมิต่างกันและอาหารมีระดับโปรตีนและกรดอะมิโนต่างกัน

รายการ	อุณหภูมิภายในโรงเรือน (°ซ)		
	18.3	**23.9**	**29.9**
ผลผลิตไข่ต่อวัน (HD, %)	83.0	84.7	84.5
น้ำหนักไข่ (กรัม)	58.7	58.3	58.5
มวลไข่ (กรัม)	48.7	49.4	49.4
ปริมาณอาหารที่กิน (กรัม/ตัว/วัน)	112.8	106.9	97.9
ประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหาร (อาหาร/มวลไข่)	2.32	2.17	1.98
น้ำหนักตัวที่ 65 สัปดาห์	3.49	3.47	3.39

หมายเหตุ ไก่แต่ละกลุ่มจะได้รับการปรับปริมาณโปรตีนและกรดอะมิโนที่ได้รับต่อวันใกล้เคียงกันโดยการเพิ่มความเข้มข้นของโปรตีนและกรดอะมิโนในอาหารในกลุ่มที่เลี้ยงภายใต้อุณหภูมิสูง

ที่มา : Peguri and Coon (1991 ; อ้างตามใน Bell and Weaver, 2002) หน้า 309

โปรตีนและขนาดไข่

ถึงแม้ว่าขนาดของฟองไข่จะมีผลมาจากขนาดของไข่แดงมากกว่าปริมาณของไข่ขาว แต่ปริมาณไข่ขาวก็มีความจำเป็น เนื่องจากองค์ประกอบในไข่ขาวส่วนใหญ่จะเป็นโปรตีน ดังนั้นในการสร้างฟองไข่จะต้องใช้โปรตีนและกรดอะมิโนเป็นจำนวนมาก ถ้าในอาหารมีโปรตีนและกรดอะมิโนไม่เพียงพอก็จะทำให้ปริมาณไข่ขาวที่ถูกสร้างขึ้นมานี้มีปริมาณน้อยลงไปด้วยซึ่งจะส่งผลต่อไปยังขนาดของฟองไข่ลดลง (ทั้งไข่ขาวและไข่แดง) การเพิ่มโปรตีนและกรดอะมิโนในอาหารจะส่งผลให้น้ำหนักไข่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ถ้าไก่ได้รับโปรตีนและกรดอะมิโนไม่เพียงพอจะทำให้ฟองไข่มีขนาดเล็กลง ในช่วงฤดูร้อนไก่มักจะให้ไข่ฟองเล็กซึ่งเป็นผลมาจากกินอาหารน้อยลง ซึ่งนักอาหารสัตว์จะต้องคอยปรับสูตรอาหารเพื่อให้ไก่ได้รับปริมาณโปรตีนและกรดอะมิโนสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาของการให้ไข่ กรดอะมิโนเมทไธโอนีนเป็นกรดอะมิโนที่มักจะขาดเป็นอันดับแรกในอาหารไก่ไข่และเป็นกรดอะมิโนที่มีส่วนช่วยในการควบคุมขนาดของฟองไข่ ผู้เลี้ยงไก่หรือนักอาหารสัตว์มักจะมีการปรับเพิ่มหรือลดระดับของกรดอะมิโนเมทไธโอนีนในอาหารเพื่อเพิ่มหรือลดน้ำหนักฟองไข่ นอกจากนี้ยังพบว่า การลดประมาณกรดอะมิโนเมทไธโอนีนที่ไก่ได้รับต่อวันลงจะไม่มีผลกระทบต่อจำนวนไข่แต่จะมีผลต่อน้ำหนักไข่ แต่ถ้าหากขาดกรดอะมิโนเมทไธโอนีนมาก ๆ จะส่งผลให้อัตราการไข่ลดลง

ความต้องการแคลเซียมสำหรับไก่ไข่

เมื่อไก่เริ่มให้ไข่ความต้องการแคลเซียมจะเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากจะต้องนำแคลเซียมมาใช้สำหรับการสร้างเปลือกไข่ การผสมวัตถุดิบแหล่งแคลเซียมในอาหารมากเกินไปจะทำให้เกิดผลเสียคือ จะทำให้ความน่ากินของอาหารลดลง อาหารมีน้ำหนักมากขึ้นและมีโภชนะชนิดอื่นต่ำลง นอกจากนี้ แคลเซียมที่ไก่กินเข้าไปจะมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ถูกเก็บกักไว้ในร่างกาย แคลเซียมส่วนเกินนี้ก็จะถูกขับถ่ายออกมาทางมูล ไก่ไข่อายุน้อยจะมีประสิทธิภาพในการเก็บกักแคลเซียมประมาณ 55% และเมื่อไก่อายุมากขึ้นประสิทธิภาพในการเก็บกักแคลเซียมก็จะลดลงเหลือประมาณ 40% เท่านั้น

ระดับแคลเซียมในอาหารจะต้องเพิ่มขึ้นก่อนที่ไก่จะเริ่มให้ไข่ฟองแรก ในอดีตนักอาหารสัตว์จะแนะนำให้ใช้อาหารไก่ไข่ก่อนไข่ (Pre-lay diet) ที่มีแคลเซียมประมาณ 2% ให้ไก่กินประมาณ 2 สัปดาห์ก่อนที่ไก่จะ

เริ่มให้ไข่ฟองแรก การให้อาหารแบบนี้จะก่อให้เกิดโรคกระดูกอ่อน (Ricket) โรคขาอ่อนหรืออัมพาตกรง (Cage paralysis) และสันกระดูกอกอ่อน (Rubbery keel) ในช่วงต้น ๆ ของการให้ไข่ เนื่องจากไก่ไม่สามารถจะนำแคลเซียมที่สะสมไว้ในร่างกายมาใช้เพื่อการสร้างเปลือกไข่ได้อย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันบริษัทผู้ผลิตสายพันธุ์ไก่จะแนะนำให้ผู้เลี้ยงเริ่มให้อาหารสำหรับไก่ไข่ (Layer diet) ที่มีระดับแคลเซียมประมาณ 3.25% หลังจากย้ายไก่รุ่นเข้าสู่โรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่และเริ่มใช้โปรแกรมการให้แสงเพื่อกระตุ้นให้ไก่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ แคลเซียมที่ให้ในอาหารนี้ประมาณครึ่งหนึ่งหรือมากกว่าควรจะอยู่ในรูปเม็ดหยาบซึ่งจะสะดวกต่อการเลือกกิน นอกจากนี้ แหล่งแคลเซียมที่มีขนาดใหญ่จะเป็นผลดีในการนำไปใช้สร้างเปลือกไข่โดยเฉพาะในช่วงกลางคืน วิธีที่ดีสำหรับการให้แคลเซียมสำหรับไก่ไข่คือ เริ่มให้อาหารที่มีแคลเซียมประมาณ 3.25% หรือมากกว่าก่อนที่ไก่จะเริ่มให้ไข่ฟองแรก เนื่องจากเมื่อไก่เริ่มให้ไข่ไปแล้วและถ้าให้อาหารไก่ก่อนไข่ (Pre-lay diet) ที่มีแคลเซียมประมาณ 2% จะทำให้ในช่วงแรกของการให้ไข่เกิดภาวะสมดุลแคลเซียมติดลบ นอกจากแคลเซียมแล้วไก่ไข่ยังต้องการแร่ธาตุอย่างอื่นด้วย สำหรับไก่ระยะไข่ค่าความต้องการแร่ธาตุแสดงใน**ตารางที่ 5.33**

ตารางที่ 5.33 ค่าความต้องการแร่ธาตุบางชนิดสำหรับไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์น

แร่ธาตุ	**อายุ 19-40 สัปดาห์**
Calcium, %	3.25
Nonphytate phosphorus, %	0.25
Sodium, %	0.15
Chlorine, %	0.13
Manganese, mg/kg	20
Selenium, mg/kg	0.06
Zinc, mg/kg	35

ที่มา : NRC (1994) หน้า 23

ความต้องการแคลเซียมในอาหารไก่ไข่

ปัจจัยที่มีผลต่อค่าความต้องการแคลเซียมสำหรับไก่ไข่ ได้แก่

1. อัตราการให้ไข่ (Rate of lay) ไก่ที่ให้ไข่มากจะมีความต้องการแคลเซียมมากตามไปด้วย

2. ขนาดของตัวไก่ (Size of bird) ไก่ขนาดใหญ่จะกินอาหารมากกว่าไก่ขนาดเล็ก ดังนั้นปริมาณแคลเซียมในอาหารจึงสามารถลดลงได้เพื่อให้ไก่ได้รับแคลเซียมต่อวันใกล้เคียงกับไก่ที่มีขนาดเล็ก ดังนั้นปริมาณแคลเซียมในอาหารที่เหมาะสมจึงควรคำนวณอยู่บนพื้นฐานของปริมาณอาหารที่ไก่กินและผลผลิตมวลไข่ (Egg mass)

3. อายุไก่ (Age of bird) เมื่อไก่อายุมากกว่า 40 สัปดาห์ ค่าความต้องการแคลเซียมจะเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากประสิทธิภาพในการเก็บกักแคลเซียมลดลง

4. พลังงานในอาหาร ถ้าในอาหารมีค่าพลังงานสูงจะทำให้ไก่กินอาหารลดลง

5. อุณหภูมิภายในโรงเรือน เมื่ออากาศร้อนไก่จะกินอาหารลดลง ดังนั้น จึงควรเพิ่มระดับแคลเซียมในอาหารให้มากขึ้น

ความต้องการฟอสฟอรัสในไก่ไข่

ฟอสฟอรัสในวัตถุดิบอาหารสัตว์จากพืชส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของ Phytin phosphorus หรือ Phytate ซึ่งเป็นสารประกอบอินทรีย์ในรูปที่สัตว์กระเพาะเดี่ยวไม่สามารถใช้ประโยชน์จึงทำให้ไก่สามารถใช้ประโยชน์จากฟอสฟอรัสจากพืชได้น้อย โดยทั่วไปฟอสฟอรัสที่มีอยู่ในวัตถุดิบจากพืชนั้นสัตว์ปีกจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ประมาณ 30-40% ของปริมาณฟอสฟอรัสทั้งหมด

ค่าความต้องการฟอสฟอรัสสำหรับไก่ไข่ที่แสดงในตารางแนะนำความต้องการโภชนะมักจะระบุเป็นค่า Nonphytate phosphorus ซึ่งมีสมมุติฐานว่าสัตว์ปีกสามารถใช้ประโยชน์ได้จากฟอสฟอรัสในรูปนี้ได้ทั้งหมด 100% ถึงแม้ว่าไก่ไข่มีความต้องการฟอสฟอรัสในปริมาณน้อย เนื่องจากในเปลือกไข่มีฟอสฟอรัสเป็นส่วนประกอบอยู่น้อย การที่ไก่ได้รับฟอสฟอรัสน้อยหรือมากเกินไปจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการสะสมแคลเซียมในเปลือกไข่ลดลง โดยไก่ที่ได้รับฟอสฟอรัสมากเกินไปจะทำให้คุณภาพเปลือกไข่และความแข็งแรงของเปลือกไข่ลดลง ในขณะที่ถ้าไก่ได้รับฟอสฟอรัสน้อยเกินไปจะทำให้อัตราการตายของไก่ในฝูงเนื่องจากเป็นโรคขาอ่อนหรืออัมพาตกรง (Cage paralysis) เพิ่มขึ้น ค่าความต้องการฟอสฟอรัสที่แนะนำสำหรับไก่ไข่คือควรได้รับฟอสฟอรัสในรูป Nonphytate phosphorus ประมาณ 350-450 มิลลิกรัม/วัน จึงจะเพียงพอสำหรับการดำรงชีพและการให้ผลผลิต

ปัจจุบันมีการคำนึงถึงปริมาณฟอสฟอรัสที่ตกค้างในมูลและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจึงมีการเติมเอนไซม์ Phytase ลงไปในอาหารเพื่อให้ฟอสฟอรัสที่อยู่ในรูปของ Phytate ในวัตถุดิบจำพวกเมล็ดธัญพืชและพืชน้ำมันที่ใช้เป็นวัตถุดิบแหล่งอาหารโปรตีนสามารถนำฟอสฟอรัสไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น เมื่อมีการเติมเอนไซม์ Phytase ลงไปในอาหารจะสามารถลดระดับของฟอสฟอรัสทั้งหมด (Total phosphorus) ลงได้และสามารถลดปริมาณฟอสฟอรัสที่ตกค้างในมูลลงได้ด้วย

ความต้องการแร่ธาตุรอง

ค่าความต้องการแร่ธาตุรองสำหรับไก่ไข่นั้นประเมินได้ยาก ยกเว้นธาตุแมงกานิสและสังกะสี (Mn และ Zn) ซึ่งวัตถุดิบอาหารสัตว์ในธรรมชาติมีธาตุกลุ่มนี้ในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของสัตว์อยู่แล้ว สูตรอาหารไก่ไข่หลายสูตรจะมีการเสริมแร่ธาตุรองลงไปในรูปของพรีมิกซ์ (Premix) เช่น แมงกานีส สังกะสี ทองแดงและเหล็ก บางครั้งก็มีการเพิ่มซิลิเนียมลงไปด้วย การเสริมธาตุซิลิเนียมในอาหารจะขึ้นอยู่กับปริมาณธาตุซิลิเนียมในดินที่ปลูกพืชวัตถุดิบอาหารสัตว์ เนื่องจากปริมาณซิลิเนียมในวัตถุดิบจะขึ้นอยู่กับปริมาณซิลิเนียมในดิน

ความต้องการไวตามินเพื่อการให้ผลผลิตไข่

ความต้องการไวตามินสำหรับไก่ไข่แสดงในตารางที่ 35 ไวตามินที่จะเติมลงในอาหารได้แก่ ไวตามิน เอ, ดี$_3$, อี, เค, ไรโบฟลาวิน, แพนโททินิค แอซิด, โคลีน และ บี$_{12}$ เป็นต้น

ตารางที่ 5.34 ค่าความต้องการไวตามินสำหรับไก่ไข่พันธุ์เล็กฮอร์นที่มีปริมาณอาหารที่กินเฉลี่ย 100 กรัม/ตัว/วัน (สำหรับไก่ไข่สีน้ำตาลให้คำนวณเพิ่มจากค่าในตารางนี้ 10%)

ไวตามิน	หน่วย/กิโลกรัม
A, IU	3,000.00
D$_3$, ICU	300.00
E, IU	5.00
K, mg/kg	0.500
Thiamin, mg/kg	0.700

ไวตามิน	หน่วย/กิโลกรัม
Riboflavin, mg/kg	2.50
Pantothenic acid, mg/kg	2.00
Niacin, mg/kg	10.00
Pyridoxine, mg/kg	2.50
Biotin, mg/kg	0.10
Choline, mg/kg	1,050
B_{12}, mg/kg	0.004

ที่มา : NRC (1994) หน้า 23

คุณภาพเปลือกไข่ผันแปรไปตามอายุของไก่

เมื่อไก่อายุมากขึ้นเปลือกไข่จะมีคุณภาพลดลง (ทั้งความหนาและโครงสร้างของเปลือกไข่) ความหนาของเปลือกไข่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับอายุของไก่เพียงอย่างเดียว เมื่อเทียบกับไก่ที่ให้ไข่รอบ 2 (หลังบังคับผลัดขน) ที่ขนาดฟองไข่เท่ากันพบว่าจะมีเปลือกไข่หนากว่า ดังนั้น คุณภาพของเปลือกไข่น่าจะสัมพันธ์กับระยะเวลาของการให้ไข่ โดยมีสมมุติฐานว่า แม่ไก่สามารถผลิตหรือสร้างสารตั้งต้นที่จะสร้างเปลือกไข่ในปริมาณคงที่ตลอดระยะเวลาของการให้ไข่ แต่เนื่องจากขนาดของฟองไข่จะเพิ่มขึ้นเมื่อไก่อายุมากขึ้นจึงทำให้ต้องใช้สารตั้งต้นในการสร้างเปลือกไข่กระจายออกไปเป็นพื้นที่กว้างกว่าจึงทำให้เปลือกไข่บางลง อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลใน**ตารางที่ 5.35** และความหนาของเปลือกไข่เพิ่มขึ้นเมื่อไก่มีอายุมากขึ้นในขณะที่ความหนาของเปลือกไข่จะลดลงเมื่อเข้าสู่ฤดูร้อนเนื่องจากไก่กินอาหารลดลงนั่นเอง ดังแสดงใน**ตารางที่ 5.36**

ความหนาของเปลือกไข่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อน้ำหนักไข่เพิ่มขึ้นแต่เปอร์เซ็นต์เปลือกไข่มีแนวโน้มลดลงเมื่อไข่มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น

มีนักวิจัยบางท่านพยายามที่จะลดขนาดของฟองไข่ลงในช่วงท้ายของการให้ผลผลิตไข่ลงโดยการควบคุมปริมาณโปรตีนและกรดอะมิโนในอาหาร ซึ่งก็สามารถปรับปรุงคุณภาพเปลือกไข่ให้ดีขึ้นได้โดยเปลือกไข่จะมีความหนาเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีการนี้เพื่อควบคุมคุณภาพของเปลือกไข่จะต้องระวังเนื่องจากระดับโปรตีนและกรดอะมิโนในอาหารจะมีผลโดยตรงต่อจำนวนไข่ที่ไก่จะผลิตได้ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ตารางที่ 5.35 ผลของน้ำหนักไข่ต่อลักษณะของเปลือกไข่

น้ำหนักไข่ (กรัม)	ลักษณะของเปลือกไข่			ความถ่วงจำเพาะ
	น้ำหนัก (กรัม)	%	ความหนา (ไมครอน)	
อายุ 44 สัปดาห์				
น้อยกว่า 60	5.7	9.9	363	1.0870
60-64	6.1	9.8	368	1.0864
65-69	6.5	9.7	373	1.0860
มากกว่า 70	6.7	9.3	384	1.0854
เฉลี่ย	6.1	9.8	368	1.0863

น้ำหนักไข่ (กรัม)	ลักษณะของเปลือกไข่			ความถ่วงจำเพาะ
	น้ำหนัก (กรัม)	%	ความหนา (ไมครอน)	
อายุ 65 สัปดาห์				
น้อยกว่า 60	5.4	9.4	356	1.0815
60-64	5.8	9.4	366	1.0816
65-69	6.1	9.3	363	1.0808
มากกว่า 70	6.6	9.1	371	1.0815
เฉลี่ย	5.9	9.3	363	1.0813

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 313

ตารางที่ 5.36 ผลของฤดูกาลต่อความหนาของเปลือกไข่

ฤดูกาล	อายุ (สัปดาห์)	ความหนาเปลือกไข่ (ไมครอน)	จำนวนไข่ที่เปลือกหนาน้อยกว่า 365 ไมครอน (%)
ฤดูหนาว	50	365	30
ฤดูร้อน	50	355	43
ฤดูหนาว	60	369	26
ฤดูร้อน	60	352	47

ที่มา : Bell and Weaver (2002) หน้า 313

สีของไข่แดง (Egg yolk color)

สีเหลืองในไข่แดงเกิดจากการสะสมสารแซนโทฟิลจากอาหาร ซึ่งในบางประเทศต้องการไข่แดงที่มีสีแตกต่างไปกันไป ไข่แดงส่วนใหญ่จะนำไปเป็นส่วนผสมของเส้นบะหมี่ ขนมเค้ก และขนมเบเกอร์รี่ต่าง ๆ ซึ่งผู้บริโภคกลุ่มนี้ต้องการไข่แดงที่มีสีเหลืองเข้ม สารแซนโทฟิลในธรรมชาติมีอยู่หลายชนิด แต่ที่พบมากที่สุดได้แก่ Hydroxy-carotenoids ซึ่งเป็นสารประกอบที่จะถูกดูดซึมผ่านทางลำไส้เล็กแล้วนำไปสะสมไว้ในไข่แดงและเนื้อเยื่อไขมันตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย นอกจากนี้ สารพวกแซนโทฟิลยังมีการสะสมเป็นสีเหลืองบริเวณผิวหนังและหน้าแข้งอีกด้วย อาหารไก่ไข่ที่มีข้าวโพดเป็นแหล่งอาหารพลังงานหลักมักจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสีของไข่แดง แต่ถ้าอาหารมีส่วนผสมหลักเป็นข้าวฟ่างหรือข้าวสาลีหรือใช้วัตถุดิบอื่นเป็นแหล่งพลังงานมักจะทำให้สีของไข่แดงซีดลง สีของไข่แดงจะสัมพันธ์กับปริมาณสารแซนโทฟิลในอาหารดังแสดงใน**ตารางที่ 5.37** ปริมาณสารแซนโทฟิลในวัตถุดิบอาหารสัตว์บางชนิดดังแสดงใน**ตารางที่ 5.38**

ตารางที่ 5.37 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเข้มสีของไข่แดง ปริมาณสาร Beta-carotene และ สาร Xanthophyll ในอาหาร

ความเข้มของสีไข่แดง		Beta-carotene/ไข่แดง	ปริมาณ Xanthophyll
NEPA No.	Roche color Fan No.	(μg/กรัม)	ในอาหาร (มก./กก.)
1	5	25.0	13.6
2	7	43.0	27.5
3	9	57.0	41.8
4	11	70.0	56.5
5	13	82.5	72.4
6	15	96.0	93.7
7		108.5	122.8
8		120.0	160.6

ที่มา : North and Bell (1990) หน้า 679

ตารางที่ 5.38 ปริมาณสารแซนโทฟิลในวัตถุดิบอาหารสัตว์บางชนิด

วัตถุดิบอาหารสัตว์	ปริมาณสารแซนโทฟิล (มิลลิกรัม/กิโลกรัม)
กลีบดอกดาวเรือง (Marigold petal meal)	7,000
สาหร่าย (Algae)	2,000
อัลฟัลฟ่า โปรตีน 20% (Alfalfa meal, 20% CP)	330
อัลฟัลฟ่า โปรตีน 17% (Alfalfa meal, 17% CP)	220
คอร์นกลูเท็น (Corn gluten meal, 60% CP)	290
ข้าวโพดเหลือง (Yellow corn)	17

ที่มา : NRC (1994) หน้า 17

การวัดสีของไข่แดง

การวัดสีของไข่แดงมักจะเทียบกับพัดเทียบสี (Yolk color fan) ของบริษัท Roche โดยมีระดับความเข้มของสีเหลือง 1-15 นอกจากนี้อาจจะใช้สีมาตรฐานของ NEPA (National Egg and Poultry Association) ซึ่งมีค่าตั้งแต่ระดับ 1 (ซีด) จนถึงระดับ 10 (เข้มมาก) ปกติค่าสีตามมาตรฐานของ NEPA Yolk color ที่เหมาะสมสำหรับผู้บริโภคทั่วไปจะอยู่ที่ค่าประมาณ 2-3 แต่ถ้าจะให้เหมาะสำหรับทำเบเกอร์รีจะต้องมีค่าตั้งแต่ระดับ 5 ขึ้นไป

ปัจจัยที่มีผลทำให้สีของไข่แดงเปลี่ยนแปลง

นอกจากปริมาณและชนิดของสารแซนโทฟิลในอาหารที่ทำให้เกิดความแตกต่างของสีไข่แดงแล้วยังมีปัจจัยอื่นอีก ได้แก่

1. ความแตกต่างของสายพันธุ์ สายพันธุ์ไก่มีผลทำให้ความเข้มของสีไข่แดงแตกต่างกันประมาณ 14%
2. ความแตกต่างรายตัว พันธุกรรมจะเป็นตัวควบคุมประสิทธิภาพในการดูดซึมและการสะสมสารแซนโทฟิลไปไว้ในไข่แดงถึงแม้ว่าจะเป็นไก่ฝูงเดียวกันก็ตาม

3. สภาพการเลี้ยง ไก่ที่เลี้ยงแบบขังกรงจะมีประสิทธิภาพในการสะสมสารแซนโทฟิลในไข่แดงมากกว่าไก่ที่เลี้ยงแบบปล่อยพื้น

4. ประสิทธิภาพการดูดซึมและเคลื่อนย้ายสารเคมีในร่างกาย โรคบางอย่างจะไปลดประสิทธิภาพการเคลื่อนย้ายและการดูดซึมสารแซนโทฟิลจากระบบทางเดินอาหาร เช่น โรคบิด เป็นต้น

5. ความเครียดจะมีผลไปทำให้อัตราการเคลื่อนย้ายสารแซนโทฟิลไปยังรังไข่ลดลง

6. ไขมันในอาหาร การเพิ่มไขมันในอาหารจะมีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูดซึมสารแซนโทฟิล

7. การออกซิเดชั่นของสารแซนโทฟิล สารแซนโทฟิลเป็นสารที่สามารถเกิดการออกซิเดชั่นได้ง่าย ดังนั้นจึงควรใช้สารต้านการออกซิเดชั่นเติมลงไปในอาหารร่วมกับการใช้สารแซนโทฟิล

8. วัตถุดิบที่ใช้ การใช้เนื้อป่น กากถั่วเหลือง ผงถ่านและถ่านกำมันต์ในอาหารจะมีผลไปลดสีของไข่แดง เนื่องจากอาจจะทำให้ประสิทธิภาพการดูดซึมสารแซนโทฟิลในลำไส้ลดลง

9. ประสิทธิภาพการให้ไข่ อัตราการให้ผลผลิตไข่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสีของไข่แดง ถ้าไก่ให้ผลผลิตสูงขึ้นทำให้ประสิทธิภาพการสะสมสารแซนโทฟิลในไข่แดงลดลงจึงทำให้ความเข้มของสีไข่แดงลดลง ดังนั้น ในไก่ที่ให้ไข่ดกมากจึงจำเป็นจะต้องมีการเติมสารแซนโทฟิลลงไปในอาหารในปริมาณที่สูงกว่าไก่ที่ให้ผลผลิตต่ำกว่า

การให้อาหารตามปริมาณการให้ไข่ หรือ เรียกว่า Phase feeding

Phase feeding คือ รูปแบบการให้อาหารที่มีการปรับปริมาณโภชนะในอาหารให้สัมพันธ์กับการให้ผลผลิตไข่ โดยจะมีการปรับปริมาณโภชนะในอาหารลงเมื่อไก่ให้ผลผลิตไข่ลดลง วัตถุประสงค์หลักของการให้อาหารแบบ Phase feeding ได้แก่ การพยายามลดต้นทุนค่าอาหารลงเมื่อไก่ให้ผลผลิตไข่ลดลง แต่ปัญหาใหญ่ของการให้อาหารแบบ Phase feeding คือ ไก่ตัวที่ให้ผลผลิตไข่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของฝูงจะได้รับอาหารและโภชนะต่ำกว่าความต้องการ ดังนั้นการให้อาหารแบบ Phase feeding จึงมักจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมน้ำหนักตัวและการควบคุมขนาดไข่ เนื่องจากถ้ามีการลดความเข้มข้นของโภชนะในอาหารลงในไก่ที่ให้ผลผลิตสูงจะทำให้จำนวนไข่อาจจะลดลงอย่างมาก

โปรแกรมนี้จะพิจารณาปริมาณการให้ผลผลิตในรูปของมวลไข่เป็นหลัก ในการคำนวณความเข้มข้นของโภชนะ ซึ่งประกอบด้วยการทำนายความต้องการโปรตีน กรดอะมิโนและพลังงานแทนที่จะกำหนดการเปลี่ยนแปลงเป็นช่วงเวลาหรือตามเปอร์เซ็นต์การให้ไข่ ข้อมูลด้านสมรรถภาพ เช่น น้ำหนักตัว การเพิ่มน้ำหนักตัว/วัน ผลผลิตมวลไข่/วันก็จะถูกนำมาใช้ในการพิจารณาด้วย

การคำนวณการให้ผลผลิตมวลไข่ (Egg mass production)

การใช้ข้อมูลการให้ผลผลิตในรูปของมวลไข่เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้ผลผลิตระหว่างฝูงหรือสายพันธุ์จะดีกว่าการนับจำนวนไข่เพียงอย่างเดียว การคำนวณค่าผลผลิตมวลไข่จะต้องมีการคำนวณหาค่าน้ำหนักไข่เฉลี่ยของฝูงในช่วงเวลานั้น ๆ โดยการชั่งน้ำหนักรวมทั้งหมดแล้วหารด้วยจำนวนไข่ที่ทำการชั่งน้ำหนัก เมื่อได้น้ำหนักไข่เฉลี่ย (กรัม/ฟอง) แล้วก็นำมาเข้าสูตรการคำนวณการให้ผลผลิตมวลไข่ต่อวัน ดังนี้

$$EM = EP \times EW$$

เมื่อ EM = ค่าเฉลี่ยของการให้ผลผลิตมวลไข่ในแต่ละวันมีหน่วยเป็นกรัม
EP = เปอร์เซ็นต์การให้ไข่ในแต่ละวัน (Hen-day production, %)
EW = ค่าน้ำหนักไข่เฉลี่ย (กรัม/ฟอง)

ตัวอย่างเช่น ไก่ไข่ฝูงหนึ่งให้ผลผลิตต่อวันเท่ากับ 80% มีน้ำหนักไข่เฉลี่ยเท่ากับ 60 กรัม ดังนั้น ค่าผลผลิตมวลไข่จะเท่ากับ (80÷100) x 60 เท่ากับ 48 กรัม/วัน (%HD ÷ 100) x EW)

ความสำคัญของค่าผลผลิตมวลไข่

ในกรณีที่ขายไข่ตามขนาดของฟองไข่ ไข่ขนาดใหญ่จะขายได้ราคาแพงกว่าไข่ขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงในการเลี้ยงไก่ไข่นอกจากจะเลี้ยงให้ได้ไข่จำนวนมากแล้วก็จะต้องให้ไข่ที่มีขนาดใหญ่ด้วย ถ้าหากเลี้ยงไก่ให้ได้ไข่ฟองโตและมีจำนวนไข่มากจะทำให้ผู้เลี้ยงได้กำไรมากขึ้นซึ่งไก่บางสายพันธุ์จะให้ไข่ดกแต่ขนาดฟองไข่เล็ก ในขณะที่บางสายพันธุ์จะให้ไข่ไม่ดกแต่ให้ไข่ฟองขนาดใหญ่กว่า

โดยปกติการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้ผลผลิตของไก่ไข่จะใช้ข้อมูล Hen-day production หรือ Hen-house production ซึ่งเป็นการคำนวณง่าย ๆ โดยใช้จำนวนไข่ที่ผลิตได้ต่อจำนวนแม่ไก่เท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงขนาดไข่หรือน้ำหนักไข่ซึ่งในความเป็นจริงแล้วประสิทธิภาพการให้ไข่ควรจะคำนึงถึงขนาดไข่ อัตราการให้ไข่ และอัตราการตายด้วย การนำค่าทั้ง 3 นี้มาคำนวณจะได้ค่าผลผลิตมวลไข่รวม (Egg mass production) จะทำให้ผู้เลี้ยงสามารถเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพการให้ไข่ของไก่แต่ละสายพันธุ์ได้

การบันทึกข้อมูลการเลี้ยงไก่ไข่

ข้อมูลที่จะต้องบันทึกประกอบด้วย

1. วันรับลูกไก่ และพันธุ์ไก่
2. จำนวนไก่ทั้งหมด
3. จำนวนไก่ตายและคัดทิ้งในแต่ละวัน
4. จำนวนไก่เมื่ออายุ 18 สัปดาห์หรือเริ่มต้นให้ไข่ และเมื่อสิ้นสุดการเลี้ยง
5. อายุเมื่อโตเต็มวัยหรือเมื่อให้ไข่ฟองแรก
6. น้ำหนักเมื่อเริ่มต้นเลี้ยง และตลอดระยะเวลาการเลี้ยง
7. ปริมาณอาหารที่กินในแต่ละวัน
8. สถิติการไข่รายวันของแม่ไก่แต่ละตัว
9. จำนวนไข่รวมในแต่ละวัน
10. จำนวนไข่ที่ขาย
11. จำนวนไข่ผิดปกติหรือคัดทิ้ง
12. ไวตามินและยาต่าง ๆ ที่ใช้ โดยจะต้องบันทึกชื่อยา บริษัทที่ผลิต วันที่ผลิต วันหมดอายุ ขนาดที่ใช้ วันที่และระยะเวลาที่ใช้ยา
13. การทำวัคซีนจะต้องบันทึกชื่อทางการค้า บริษัทที่ผลิต วันหมดอายุ วิธีการให้ และวันที่ทำวัคซีน
14. ระยะเวลาการแสงสว่างและเวลาเปิด-ปิดแสง
15. อุณหภูมิสูงสุด-ต่ำสุด ในแต่ละวัน
16. ความชื้นสัมพัทธ์ในแต่ละวัน

จากข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเอาไว้สามารถนำมาคำนวณหาต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. อัตราการไข่ (Rate of production) หมายถึง เปอร์เซ็นต์การไข่ในระยะเวลาหนึ่ง
2. จำนวนไก่เมื่อเริ่มต้นเลี้ยง (Hen-housed) หมายถึง จำนวนไก่ที่มีในวันที่ฝูงไก่เริ่มไข่ได้ 5% Hen-day production

3. ผลผลิตไข่คิดจากจำนวนแม่ไก่เริ่มต้นเลี้ยง (Hen-housed production, HH) หมายถึง เปอร์เซ็นต์การไข่ที่คำนวณได้จากจำนวนแม่ไก่เมื่อเริ่มต้นเลี้ยง เป็นข้อมูลที่แสดงถึงประสิทธิภาพของการเลี้ยงและการจัดการไก่ไข่ในฝูง เนื่องจากจะคิดคำนวณผลผลิตไข่โดยใช้จำนวนไก่ไข่เมื่อเริ่มต้นให้ไข่เป็นเกณฑ์ ถ้าผู้เลี้ยงมีการจัดการไม่ถูกต้องจะทำให้มีไก่คัดทิ้งหรือตายจำนวนหนึ่งซึ่งในการคำนวณค่านี้จะไม่ได้หักจำนวนไก่คัดทิ้งหรือตายเหล่านั้นออกไปก็จะทำให้ค่าที่ได้นั้นต่ำ

4. ผลผลิตไข่คิดจากจำนวนแม่ไก่ที่เหลืออยู่ในวันนั้น (Hen-day production, HD) หมายถึง เปอร์เซ็นต์การไข่ที่คิดจากจำนวนแม่ไก่ที่เหลืออยู่ในวันนั้น เป็นค่าที่แสดงถึงประสิทธิภาพการเลี้ยงและการจัดการฝูงไก่ในช่วงเวลานั้น ถ้าผู้เลี้ยงมีการดูแลเอาใจใส่ดี คอยคัดเลือกไก่ที่ไม่ไข่ออกไปหรือไก่ที่ป่วยออกไปก็จะทำให้ช่วยกำจัดไก่ที่ไม่ให้ผลผลิตออกไปทำให้ค่าเปอร์เซ็นต์การให้ไข่สูงขึ้นและลดค่าใช้จ่ายจากไก่ที่ไม่ให้ผลผลิตแต่ยังคงกินอาหารทุกวัน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาประสิทธิภาพการเลี้ยงนั้นจะต้องพิจารณาร่วมกันระหว่างการให้ผลผลิตไข่คิดจากจำนวนแม่ไก่เริ่มต้นเลี้ยงและและการให้ผลผลิตไข่คิดจากจำนวนแม่ไก่ที่เหลืออยู่ในวันนั้น

5. ผลผลิตไข่ต่อปี (Annual production per hen housed) หมายถึง จำนวนไข่ที่ผลิตได้ต่อแม่ไก่ 1 ตัว ในระยะเวลาการไข่ 1 รอบ

6. น้ำหนักตัว (Body weight) การชั่งน้ำหนักตัวทำได้โดยสุ่มชั่งน้ำหนักไก่ประมาณ 10% ของฝูง ทุกสัปดาห์และเฉลี่ยน้ำหนักไก่ทั้งหมดที่ชั่งต่อจำนวนตัวไก่ เพื่อใช้เปรียบเทียบกับน้ำหนักมาตรฐานตามอายุไก่ในแต่ละสายพันธุ์

7. น้ำหนักไข่ (Egg weight) คิดจากน้ำหนักไข่ทั้งหมดหารด้วยจำนวนไข่ทั้งหมด เพื่อใช้ในการคำนวณผลผลิตมวลไข่ (Egg mass production) และอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นผลผลิตไข่ (FCR)

8. อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นผลผลิตไข่ (Feed conversion ratio) หมายถึง น้ำหนักอาหารที่ใช้ไป (กรัมหรือกิโลกรัม) ต่อน้ำหนักไข่ที่ผลิตได้ (กรัมหรือกิโลกรัม)

9. ความสม่ำเสมอของฝูง (Uniformity) หมายถึง จำนวนไก่ทั้งหมดที่มีน้ำหนักอยู่ระหว่างค่ามากกว่าหรือน้อยกว่า 10% ของน้ำหนักเฉลี่ยต่อจำนวนไก่ทั้งหมดที่ชั่งน้ำหนัก

10. อัตราการเลี้ยงรอด (Live ability) หมายถึง จำนวนไก่ที่เลี้ยงรอดเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนไก่เมื่อเริ่มต้นเลี้ยงแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

- อัตราการเลี้ยงรอดตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนถึงอายุ 18 สัปดาห์
- อัตราการเลี้ยงรอดในระยะไข่ เริ่มตั้งแต่อายุ 18 สัปดาห์จนถึงปลดจำหน่าย

11. จำนวนไก่ไข่เฉลี่ย (Average number of layer) คิดจากจำนวนไก่ที่เริ่มต้นเลี้ยงและจำนวนไก่ที่เหลืออยู่หารด้วย 2 เนื่องจากฝูงไก่ไข่ต้องใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงนาน ทำให้จำนวนไก่ตายและคัดทิ้งสูง ดังนั้นการประมาณประสิทธิภาพการผลิตของฝูงบางครั้งจึงต้องคิดจากจำนวนไก่เฉลี่ย เช่น การคำนวณผลผลิตไข่ หรือการประมาณปริมาณอาหารที่กินทำให้ค่าที่ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

สูตรต่าง ๆ ในการคำนวณ

เปอร์เซ็นต์ไข่ต่อจำนวนตัวเริ่มต้น
Hen house production (%) = $\frac{\text{จำนวนไข่ในวันที่คำนวณ}}{\text{จำนวนไก่เมื่อเริ่มไข่ 5\%}} \times 100$

เปอร์เซ็นต์ไข่ต่อวัน
Hen day production (%) = $\frac{\text{จำนวนไข่ในวันที่คำนวณ}}{\text{จำนวนไก่ในวันที่คำนวณ}} \times 100$

ผลผลิตมวลไข่/ตัว
Egg mass/hen day = $\frac{\text{น้ำหนักไข่เฉลี่ย X จำนวนไข่}}{\text{จำนวนไก่ในวันที่คำนวณ}}$

ผลผลิตมวลไข่/ไก่เริ่มต้นเลี้ยง
Egg mass/hen housed = $\frac{\text{น้ำหนักไข่เฉลี่ย X จำนวนไข่}}{\text{จำนวนไก่เมื่อเริ่มไข่ 5\%}}$

ผลผลิตไข่/ตัว/รอบการให้ไข่
Annual production per hen housed (ฟอง/ตัว) = $\frac{\text{จำนวนไข่ที่ผลิตได้ทั้งหมด}}{\text{จำนวนไก่เมื่อเริ่มไข่ 5\%}}$

ปริมาณอาหารที่กิน
Feed consumption (กรัม/ตัว/วัน) = $\frac{\text{น้ำหนักอาหารที่กิน/วัน}}{\text{จำนวนตัว}}$

อัตราการเปลี่ยนอาหาร
Feed conversion ratio (FCR) = $\frac{\text{น้ำหนักอาหารที่กิน}}{\text{จำนวนไข่ X น้ำหนักไข่เฉลี่ย}}$

LOHMANN TRADITION CAGE HOUSING

Egg Production

LOHMANN TIERZUCHT

Farm: House: Date housed: No. housed:

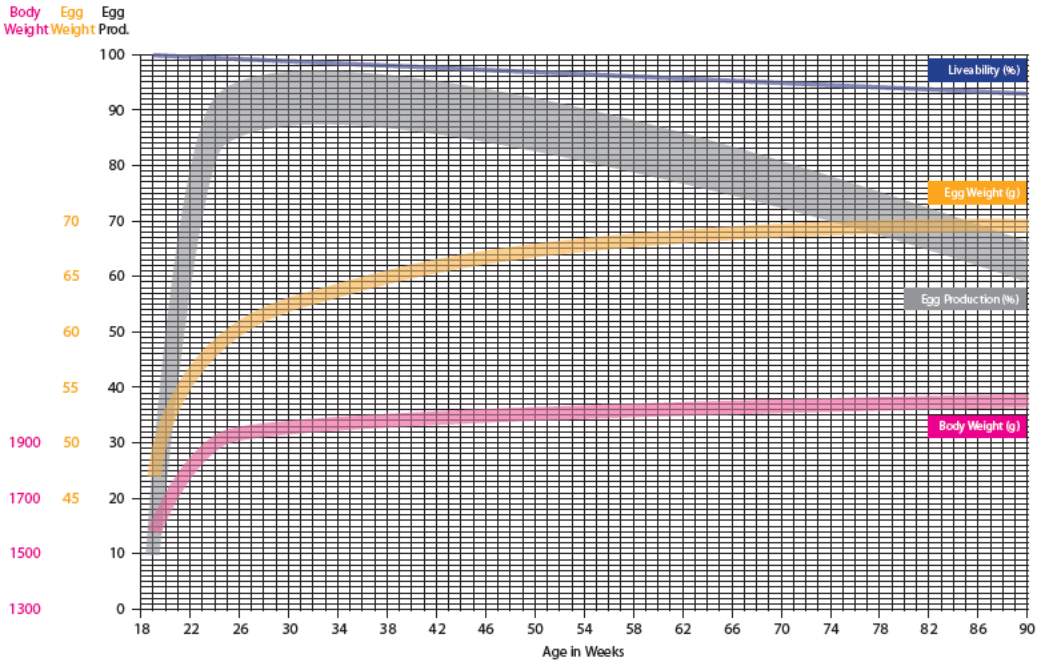

Number of hens housed (A)

PRODUCTION RECORDING SHEET

Date	Flock				Production week			Production cum.			Egg Weight				Egg Mass/ Hen Housed				Feed Consumption			Feed Conversion	
	Age	Mortality (No.)	Hens mat'ing	% Liveability cum.	Eggs produced	% Production	% Standard	Cum. Egg production	Eggs/hen housed	Standard	In the week	Standard	Cumulative	Standard	In the week	Standard	Cumulative	Standard	In the week	Grammes/bird/ day	kg feed/hen housed	In the week	Cumulative
		B	C	D	E	F		G	H		I		J		K		L		M	N	O	P	Q
			C (or A) – B	C/A * 100		E/Z7 * 100		G + E	G/A				J/H		E * FA		L + K			M/Z7 * 1000	O + M	M/A * 1000	O/G/J * 1 000
	19						10.0			0.7		47.0		47.0		33		33					
	20						35.0			3.2		51.0		50.1		125		158					
	21						56.0			7.1		54.0		52.3		212		370					
	22						70.1			12.0		56.0		53.6		274		644					
	23						81.1			17.6		57.5		55.0		326		970					
	24						88.2			23.8		58.7		55.9		362		1332					
	25						90.2			30.1		59.7		56.7		376		1708					
	26						91.3			36.5		60.5		57.4		385		2093					
	27						92.0			42.9		61.1		57.9		392		2485					
	28						92.4			49.3		61.6		58.4		397		2882					
	29						92.8			55.8		62.0		58.8		401		3283					
	30						93.0			62.3		62.4		59.2		404		3687					
	31						93.2			68.7		62.8		59.5		407		4094					
	32						93.2			75.2		63.2		59.9		409		4503					
	33						93.2			81.7		63.6		60.2		411		4914					
	34						93.2			88.1		63.9		60.4		413		5327					
	35						93.1			94.6		64.2		60.7		414		5741					
	36						92.9			101.0		64.5		60.9		415		6155					
	37						92.7			107.4		64.8		61.2		415		6571					
	38						92.5			113.8		65.1		61.4		416		6987					
	39						92.3			120.2		65.3		61.6		416		7403					
	40						92.0			126.5		65.5		61.8		415		7818					
	41						91.7			132.8		65.7		62.0		415		8233					
	42						91.4			139.1		65.9		62.1		414		8647					
	43						91.1			145.4		66.1		62.3		414		9060					
	44						90.7			151.6		66.3		62.5		413		9473					
	45						90.4			157.8		66.5		62.6		412		9886					
	46						90.0			164.0		66.7		62.8		411		10297					
	47						89.6			170.1		66.9		62.9		410		10707					
	48						89.2			176.2		67.1		63.1		409		11116					
	49						88.7			182.3		67.3		63.2		408		11524					

ตารางภาคผนวกที่ 5.1 ค่าความต้องการโภชนะที่แนะนำสำหรับไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN ที่เลี้ยงแบบปล่อยฝูงในระยะไก่เล็ก-รุ่นและก่อนไข่

รายการ	อาหารลูกไก่ (Supper chick)	อาหารไก่เล็ก (Chick)	อาหารไก่รุ่น (Grower)	อาหารก่อนไข่ (Pre-lay)
อายุ (สัปดาห์)	0-4	5-9	10-16	17-ไข่ฟองแรก
การให้ผลผลิต (% HD)	-	-	-	ไข่ฟองแรก
อาหารที่กิน (กรัม/ตัว/วัน)	32	54	80	101
นน. ตัวที่จะเปลี่ยนเป็นอาหารระยะต่อไป (กรัม)	275	720	1,350	1,555
โปรตีนรวม (%)	20	19	16	16.5
พลังงาน (ME, kcal/kg)	2,975	2,875	2,750	2,750
กรดลิโนเลอิค (%)	1.50	1.25	1.25	1.25
เมทไธโอนีน (%)	0.54	0.45	0.35	0.38
เมทไธโอนีน + ซีสทีน (%)	0.92	0.79	0.63	0.68
ไลซีน (%)	1.20	1.00	0.78	0.80
อาร์จินีน (%)	1.20	1.10	1.00	0.95
ทริปโตเฟน (%)	0.23	0.19	0.15	0.15
ทรีโอนีน (%)	0.78	0.65	0.51	0.52
แคลเซียม (%)	1.00	0.95	0.90	2.20
ฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ได้ (%)	0.50	0.48	0.45	0.42
โซเดียม (%)	0.16	0.15	0.15	0.15

หมายเหตุ

- เมื่ออุณหภูมิสิ่งแวดล้อมลดลงจะต้องเพิ่มปริมาณอาหารที่กินได้เนื่องจากไก่ต้องการพลังงานเพิ่มขึ้น
- ถ้าไก่เริ่มไข่ฟองแรกเร็วกว่ากำหนดให้เปลี่ยนอาหารเป็นอาหารไก่ไข่ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องใช้อาหารไก่ก่อนไข่
- กรดอะมิโนที่แนะนำในตารางเป็นค่ากรดอะมิโนรวม

ที่มา : ISABROWN Management Guide (No date)

ตารางภาคผนวกที่ 5.2 ค่าความต้องการโภชนะที่แนะนำสำหรับไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN ที่เลี้ยงแบบปล่อยฝูงในระยะให้ไข่

รายการ	อาหาร # 1 (Layer # 1)	อาหาร # 2 (Layer # 2)	อาหาร # 3 (Layer # 3)

อายุ (สัปดาห์)	ไข่ฟองแรก - 28	28-60	60+
การให้ผลผลิต (% HD)	ให้ไข่สูงสุด (Peak)	84%	<80%
อาหารที่กิน (กรัม/ตัว/วัน)	114	115	116
นน.ตัวที่จะเปลี่ยนเป็นอาหารระยะต่อไป	1,815	1,890+	
โปรตีนรวม (%)	17	16.25	15.25
พลังงาน (ME, kcal/kg)	2,800	2,800	2,800
กรดลิโนเลอิค (%)	1.2	1.0	0.8
เมทไธโอนีน (%)	0.41	0.38	0.34
เมทไธโอนีน + ซีสทีน (%)	0.68	0.67	0.63
ไลซีน (%)	0.85	0.80	0.74
อาร์จินีน (%)	1.07	1.04	0.95
ทริปโตเฟน (%)	0.19	0.18	0.17
ทรีโอนีน (%)	0.56	0.53	0.50
แคลเซียม (%)	4.00	4.10	4.30
ฟอสฟอรัสใช้ประโยชน์ได้ (%)	0.40	0.33	0.30
โซเดียม (%)	0.19	0.18	0.18

หมายเหตุ

- เมื่ออุณหภูมิสิ่งแวดล้อมลดลงจะต้องเพิ่มปริมาณอาหารที่กินได้เนื่องจากไก่ต้องการพลังงานเพิ่มขึ้น
- ถ้าไก่เริ่มไข่ฟองแรกเร็วกว่ากำหนดให้เปลี่ยนอาหารเป็นอาหารไก่ไข่ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องใช้อาหารไก่ก่อนไข่
- สำหรับไก่ที่เลี้ยงแบบแบบฝูงที่มีน้ำหนักตัวเป็นไปตามน้ำหนักตัวเป้าหมาย การกินอาหารเหมาะสมและต้องการให้ไข่มีขนาดเล็ก ให้เปลี่ยนเป็นอาหารไก่ไข่ระยะ 2 ก่อนที่ไก่จะให้ผลผลิตไข่สูงสุด และระดับแคลเซียมสามารถปรับลดลงได้จนกระทั่งไก่มีอายุ 40 สัปดาห์
- อายุที่แนะนำให้เปลี่ยนอาหารนั้นเป็นเพียงค่าประมาณเท่านั้น ในทางปฏิบัติจะต้องพิจารณาจากน้ำหนักตัว ขนาดไข่และมวลไข่ที่ต้องการ สภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- กรดอะมิโนที่แนะนำในตารางเป็นค่ากรดอะมิโนรวม และระดับกรดลิโนเลอิกในอาหารจะต้องมีการปรับตามขนาดไข่ที่ต้องการ ถ้าต้องการเพิ่มขนาดฟองไข่ควรใช้ในระดับประมาณ 2.5% ในอาหาร

ที่มา : ISABROWN Management Guide (No date)

ตารางภาคผนวกที่ 5.3 ข้อมูลแนะนำน้ำหนักตัวเป้าหมายและปริมาณอาหารที่กินสำหรับไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN ในระยะไก่รุ่น

อายุ (สัปดาห์)	อายุ (วัน)	อาหาร	อาหารกิน (กรัม/วัน)	อาหารกินสะสม (กิโลกรัม/ตัว)	น้ำหนักตัวพิกัด (กรัม)
1	0-7		11	0.1	60
2	8-14	อาหารลูกไก่	17	0.2	120
3	15-21		25	0.4	190
4	22-28	อาหารไก่รุ่น	32	0.6	275

5	29-35		37	0.9	360
6	36-42		42	1.1	450
7	43-49		46	1.5	540
8	50-56		50	1.8	630
9	57-63		54	2.2	720
10	64-70		58	2.6	810
11	71-77		61	3.0	900
12	78-84		64	3.5	1,000
13	85-91		67	3.9	1,095
14	92-98		70	4.4	1,180
15	99-105		73	4.9	1,265
16	106-112		76	5.5	1,350
17	113-119	อาหารไก่ก่อน	80	6.0	1,425
18	120-124	ไข่	87	6.6	1,475-1,500

หมายเหตุ

การเปลี่ยนอาหารสามารถยืดเวลาออกไปได้จนกกว่าน้ำหนักตัวจะถึงน้ำหนักเป้าหมาย และการทำวัคซีน การเลี้ยงแบบปล่อยฝูงและการเคลื่อนย้ายไก่จากโรงเรือนไก่รุ่นไปยังโรงเรือนไก่ไข่จะทำให้น้ำหนักตัวลดลงประมาณ 8-10% ซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งในการกลับสู่น้ำหนักเดิม

ที่มา : ISABROWN Management Guide (No date)

ตารางภาพผนวกที่ 5.4 สมรรถภาพการผลิตของไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN

สัปดาห์	**% HD**	**ขนาดไข่ (กรัม)**	**มวลไข่ (กรัม/วัน)**	**อาหารกิน (กรัม/ตัว/วัน)**		**ไข่สะสมต่อจำนวนตัวเริ่มต้น**
				ขังกรง	**ปล่อยพื้น**	
17	0	0.00	0.0	80	80	-
18	2	44.2	0.9	84	92	0
19	15	47.2	7.1	92	106	1
20	38	51.4	19.5	101	111	4
21	65	53.6	34.8	108	118	8
22	87	55.2	48.0	111	121	14
23	92	57.2	52.6	112	122	21
24	94	59.2	55.6	113	123	27
25	95	60.2	57.2	114	124	34
26	96	60.8	58.4	114	124	41
27	96	61.5	59.0	114	124	47

สัปดาห์	% HD	ขนาดไข่ (กรัม)	มวลไข่ (กรัม/วัน)	อาหารกิน (กรัม/ตัว/วัน)		ไข่สะสมต่อจำนวนตัวเริ่มต้น
				ขังกรง	ปล่อยพื้น	
28	96	62.1	59.6	114	124	54
29	96	62.5	60.0	114	124	61
30	95	62.8	59.7	114	124	67
31	95	63.1	59.9	114	124	74
32	95	63.4	60.2	114	124	80
33	94	63.7	59.9	115	125	87
34	94	63.9	60.1	115	125	93
35	94	64.1	60.3	115	125	100
36	94	64.3	60.4	115	125	106
37	93	64.4	59.9	115	125	113
38	93	64.5	60.0	115	125	119
39	93	64.6	60.1	115	125	126
40	92	64.7	59.5	115	125	132
41	92	64.7	59.5	115	125	138
42	92	64.8	59.6	115	125	145
43	92	64.8	59.6	115	125	151
44	91	64.9	59.1	115	125	157
45	91	64.9	59.1	115	125	163
46	91	65.0	59.2	115	125	170
47	91	65.0	59.2	115	125	176
48	90	65.0	59.5	115	125	182
49	90	65.1	58.6	115	125	188
50	89	65.1	57.9	115	125	194
51	89	65.2	58.0	115	125	200
52	88	65.2	57.4	115	125	206
53	88	65.2	57.4	115	125	212
54	87	65.3	56.8	115	125	218
55	87	65.3	56.8	115	125	224
56	86	65.3	56.2	115	125	230
57	86	65.4	56.2	115	125	236
58	85	65.4	55.6	115	125	241
59	85	65.4	55.6	115	125	247
60	84	65.5	55.0	115	125	253
61	83	65.5	54.4	115	125	258

สัปดาห์	% HD	ขนาดไข่ (กรัม)	มวลไข่ (กรัม/วัน)	อาหารกิน (กรัม/ตัว/วัน)		ไข่สะสมต่อจำนวนตัวเริ่มต้น
				ขังกรง	ปล่อยพื้น	
62	83	65.5	54.4	115	125	264
63	82	65.6	53.8	115	125	270
64	82	65.6	53.8	115	125	275
65	81	65.6	53.1	115	125	281
66	81	65.7	53.2	115	125	286
67	80	65.7	52.6	115	125	291
68	80	65.7	52.6	116	126	297
69	79	65.7	51.9	116	126	302
70	79	65.8	52.0	116	126	307
71	78	65.8	51.3	116	126	313
72	78	65.8	51.3	116	126	318
73	77	65.9	50.7	116	126	323
74	77	65.9	50.7	116	126	328
75	76	65.9	50.1	116	126	333
76	76	66.0	50.2	116	126	338
77	75	66.0	49.5	116	126	343
78	74	66.0	48.8	116	126	348
79	74	66.0	48.8	116	126	353
80	73	66.0	48.2	116	126	258
81	73	66.1	48.3	116	126	363
82	72	66.1	47.6	116	126	368
83	71	66.1	46.9	116	126	372
84	71	66.1	46.9	116	126	377
85	70	66.2	46.3	116	126	382
86	69	66.2	45.7	116	126	386
87	69	66.2	45.7	116	126	391
88	68	66.2	45.0	116	126	395
89	67	66.3	44.4	116	126	400
90	67	66.3	44.4	116	126	404

ที่มา : ISABROWN Management Guide (No date)

ตารางภาคผนวกที่ 5.5 สมรรถภาพการผลิต อาหารที่กิน อัตราการตาย และน้ำหนักตัวเป้าหมายของไก่ไข่สายพันธุ์ ISABROWN

สัปดาห์	มวลไข่/ตัว	อาหารกินสะสม (กก./ตัว)	อัตราการเปลี่ยนอาหาร		อัตราการตาย (%)	น้ำหนักตัว (กรัม)
			ต่อวัน	สะสม		
17	-	-	-	-	-	-
18	0.0	-	95.2	-	0.1	1,475
19	0.1	-	12.99	-	0.2	1,555
20	0.2	0.7	5.17	3.68	0.3	1,605
21	0.4	1.5	3.10	3.36	0.4	1,660
22	0.8	2.2	2.31	2.91	0.5	1,715
23	1.1	3.0	2.13	2.66	0.5	1,745
24	1.5	3.8	2.03	2.50	0.6	1,765
25	1.9	4.6	1.99	2.40	0.7	1,780
26	2.3	5.4	1.95	2.33	0.7	1,795
27	2.7	6.2	1.93	2.27	0.8	1,805
28	3.1	7.0	1.91	2.22	0.9	1,815
29	3.6	7.8	1.90	2.19	1.0	1,825
30	4.0	8.6	1.91	2.16	1.0	1,835
31	4.4	9.4	1.90	2.14	1.1	1,845
32	4.8	10.2	1.89	2.12	1.2	1,850
33	5.2	11.0	1.92	2.11	1.2	1,858
34	5.6	11.8	1.91	2.09	1.3	1,860
35	6.1	12.6	1.91	2.08	1.4	1,863
36	6.5	13.4	1.90	2.07	1.5	1,870
37	6.9	14.2	1.92	2.07	1.5	1,870
38	7.3	15.0	1.92	2.06	1.6	1,873
39	7.7	15.8	1.91	2.05	1.7	1,873
40	8.1	16.6	1.93	2.05	1.8	1,875
41	8.5	17.4	1.93	2.05	1.9	1,880
42	8.9	18.2	1.93	2.04	1.9	1,883
43	9.3	19.1	1.93	2.04	2.0	1,883
44	9.8	19.9	1.95	2.04	2.1	1,883
45	10.2	20.7	1.95	2.03	2.2	1,885

สัปดาห์	มวลไข่/ตัว	อาหารกินสะสม (กก./ตัว)	อัตราการเปลี่ยนอาหาร		อัตราการตาย (%)	น้ำหนักตัว (กรัม)
			ต่อวัน	สะสม		
46	10.6	21.5	1.94	2.03	2.3	1,890
47	11.0	22.3	1.94	2.03	2.3	1,890
48	11.4	23.1	1.97	2.03	2.4	1,890
49	11.8	23.9	1.96	2.03	2.5	1,890
50	12.2	24.7	1.98	2.03	2.6	1,890
51	12.6	25.5	1.98	2.03	2.7	1,895
52	12.9	26.3	2.00	2.03	2.7	1,900
53	13.3	27.1	2.00	2.03	2.8	1,900
54	13.7	27.9	2.02	2.03	2.9	1,900
55	14.1	28.7	2.02	2.04	3.0	1,905
56	14.5	29.5	2.05	2.04	3.1	1,905
57	14.9	30.3	2.04	2.04	3.1	1,910
58	15.2	31.1	2.07	2.04	3.2	1,910
59	15.6	31.9	2.07	2.04	3.3	1,910
60	16.0	32.7	2.09	2.05	3.4	1,915
61	16.4	33.5	2.12	2.05	3.5	1,915
62	16.7	34.3	2.12	2.05	3.5	1,915
63	17.1	35.2	2.14	2.06	3.6	1,915
64	17.5	36.0	2.14	2.06	3.7	1,915
65	17.8	36.8	2.16	2.06	3.8	1,915
66	18.2	37.6	2.16	2.07	3.9	1,925
67	18.5	38.4	2.19	2.07	3.9	1,925
68	18.9	39.2	2.21	2.08	4.0	1,925
69	19.2	40.0	2.23	2.08	4.1	1,925
70	19.6	40.8	2.23	2.08	4.2	1,925
71	19.9	41.6	2.26	2.09	4.3	1,930
72	20.3	42.4	2.26	2.09	4.3	1,930
73	20.6	43.2	2.29	2.10	4.4	1,930
74	20.9	44.1	2.29	2.10	4.5	1,935
75	21.3	44.9	2.32	2.11	4.6	1,935
76	21.6	45.7	2.31	2.11	4.7	1,940
77	21.9	46.5	2.34	2.12	4.7	1,940
78	22.3	47.3	2.38	2.12	4.8	1,940
79	22.6	48.1	2.38	2.13	4.9	1,940

สัปดาห์	มวลไข่/ตัว	อาหารกินสะสม (กก./ตัว)	อัตราการเปลี่ยนอาหาร		อัตราการตาย (%)	น้ำหนักตัว (กรัม)
			ต่อวัน	สะสม		
80	22.9	38.9	2.41	2.14	5.0	1,940
81	23.2	49.7	2.40	2.14	5.1	1,945
82	23.5	50.6	2.44	2.15	5.2	1,950
83	23.9	51.4	2.47	2.15	5.3	1,950
84	24.2	52.2	2.47	2.16	5.4	1,950
85	24.5	53.0	2.50	2.16	5.5	1,950
86	24.8	53.8	2.54	2.17	5.6	1,955
87	25.1	54.6	2.54	2.18	5.7	1,960
88	25.4	55.4	2.58	2.18	5.8	1,960
89	25.7	56.2	2.61	2.19	5.9	1,960
90	26.0	57.0	2.61	2.20	6.1	1,960

ที่มา : ISABROWN Management Guide (No date)

ตารางภาคผนวกที่ 5.6 ตัวอย่างตารางบันทึกข้อมูลผลผลิตไข่

จำนวนตัวเริ่มต้นเลี้ยง.....(A).....

ว/ด/ป	ฝูง				ผลผลิตต่อสัปดาห์			ผลผลิตสะสม			น้ำหนักไข่				มวลไข่/จำนวนตัวเริ่มต้น				อาหารที่กิน			อัตราการเปลี่ยนอาหาร	
	อายุ (สัปดาห์)	จำนวนตาย+คัดทิ้ง	จำนวนไก่เหลือ	อัตราการรอด (%)	จำนวนไข่ (ฟอง)	% ไข่ (HD)	% มาตรฐาน	จำนวนไข่สะสม (ฟอง)	จำนวนไข่สะสม/ตัวเริ่มต้น	ค่ามาตรฐาน	ในสัปดาห์	ค่ามาตรฐาน	สะสม	ค่ามาตรฐาน	ในสัปดาห์	ค่ามาตรฐาน	สะสม	ค่ามาตรฐาน	ในสัปดาห์	กรัม/ตัว/วัน	กิโลกรัม/โรงเรือน	ในสัปดาห์	สะสม
		(B)	(C)	(D)	(E)	(F)		(G)	(H)		(I)		(J)		(K)		(L)		(M)	(N)	(O)	(P)	(Q)
			C หรือ A - B	C/A*100		E/C/7 *100		G+E	G/A				L/H		E*I/A	L+K				M/C/7 *1000	O+M	M/E/I *1000	O/G/J *1000